

Journal of Islamic and Contemporary Issues

มนารอ : วารสารประเด็นอิสลามร่วมสมัย

منارا : مجلة قضايا إسلامية معاصرة

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2563

Vol. 1 NO.1 January - June 2020

บทความวิชาการ

ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระหว่างนอกรีตของมนุษย์กับ
สังคมแห่งพระเจ้า

● เจ๊ะเหลาะ แยกพงศ์

1-16

บทความวิจัย

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย
สาระการเรียนรู้อัลอะคลากเรื่องมารยาทในชีวิตประจำวันที่มีผลต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

● ชัยนัน โดยทะ และมูหัมมัดตอลาล แกมะ

17-29

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กิจกรรม
การเรียนรู้แบบสาธิตสาระการเรียนรู้อัลฟิคุฮ์
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

● ชารีนา อาแว

30-42

ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการแบ่งมรดก
ตามบทบัญญัติอิสลาม : กรณีศึกษาผู้นำศาสนาชุมชนมุสลิม
เขตเทศบาลเมืองนราธิวาส

● วรยุทธ อูเซ็ง

43-52

ปัญหาการสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร
สำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาและแนวทางแก้ไข

● อับดุลรอแม สุลหลง

53-64

บทความวิชาการ

أثر العرف في بيان حكم القضايا الفقهية المعاصرة

● أنيس فتنا فريج اوونج

65-72

สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ACADEMIC OF ISLAMIC AND ARABIC STUDIES, PRINCESS OF NARADHIWAS UNIVERSITY

MENARA : Journal of Islamic and Contemporary Issues (M-JICI)

มนารอ : วารสารประเด็นอิสลามร่วมสมัย

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2563

ISSN 2730-2547 (Online)

MENARA : Journal of Islamic and Contemporary Issues (M-JICI) / มนารอ : วารสารประเด็นอิสลามร่วมสมัย รับผิดชอบเผยแพร่ผลงานทางวิชาการออนไลน์ ประเภทผลงานวิชาการประกอบด้วยบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความหนังสือ และบทความปริทัศน์ ทั้งนี้บทความต้องไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ในวารสารอื่นมาก่อนนับจากวันที่ผู้เขียนได้ส่งบทความฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ด้านการวิจัย บทความวิชาการ บทความหนังสือ และบทความปริทัศน์ ที่เป็นประเด็นร่วมสมัยต่างๆ เกี่ยวกับอิสลามในประเทศอาหรับและโลกมุสลิม
2. เพื่อส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างนักวิชาการที่หลากหลายในประเด็นร่วมสมัยเกี่ยวกับอิสลามและภาษาอาหรับ ไม่จำกัดเฉพาะประเทศไทยหรือภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
3. เพื่อเป็นสื่อกระตุ้นและสนับสนุน ให้เกิดการวิจัย ค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสาร

MENARA : Journal of Islamic and Contemporary Issues /

มนารอ : วารสารประเด็นอิสลามร่วมสมัย

สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

99 หมู่ 8 ตำบลโคกเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส 96000

โทรศัพท์ 073-709030 ต่อ 3555

โทรสาร 073-709030 ต่อ 3555

Email : aias@pnu.ac.th / habba_yabnee@hotmail.com

การเผยแพร่ฉบับอิเล็กทรอนิกส์

<http://aias.pnu.ac.th/index.php?module=page&op=MENARAJournal>

มนารอ : วารสารประเด็นอิสลามร่วมสมัย

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2563

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จงรัก พลาศัย
รองศาสตราจารย์ ดร. รสสุคนธ์ แสงมณี
รองศาสตราจารย์ เจ๊ะเหลาะ แหกพงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริพันธุ์ ศิริพันธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร. อานิส พัฒนปริชาวงศ์
ศาสตราจารย์ ดร. จรัญ มะลูลีม

บรรณาธิการ

ดร. มุสลิม คารัง

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร. รอฮานี มาแฉะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ตาร์มีซี สาและ

กองจัดการ

นายดลรามาน พันหัง
นางสาวสุสนา ดอเลาะ
นายอับดุลฮาฟิซ ดอเลาะ
อาจารย์สมชาย ภูมิมาโนช
นายนิมูฮัมมัดพิตริ อาแว
นางปิยนุช วัจนศิริ
นางสาวซมซียะห์ เจ๊ะสาแม๊ะ
อาจารย์สุรยาณี อาลีมาชะ
อาจารย์กูอับดุลมุฮัยยิมิน ยูโซะ

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อับดุลรอเซะ หะมีแยะ	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มะนะฟียะ เมาคี	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มุฮัมมัด วาเล็ง	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อับดุลรอเยะ บินเซ็ง	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มุฮัมมัด อูมูตี	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
ดร. ฮีซาม หะยีมะมิง	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
ดร. แวอัมแร แวปา	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
ดร. อิบรอเฮง ดอเลาะ	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
อาจารย์ลูกมาน เจกา	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
อาจารย์อาอิชะห์ แวมามะ	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
อาจารย์ซูเฟียน บอสุ	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
อาจารย์มะตอเฮ มะลี	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
ศาสตราจารย์ ดร. ซาการียา หะมะ	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
รองศาสตราจารย์ ดร. มุฮัมมัดซาคี เจ๊ะหะ	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มุฮัมมัดสกรี มัณญู	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
ดร. มะยูดี ตือรามะ	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มุฮัมมัดสุไหมะ เฮงยามา	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
ดร. อับดุลรอแมะ สุลหลง	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
ดร. ยามัลละห์ โต๊ะแม	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อาจารย์รอมัย มอหิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
รองศาสตราจารย์ ดร. อับดุลเลาะ การ์รีนา	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รองศาสตราจารย์อับดุลเลาะ อับรู	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร. อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร. นิเลาะ แวอุเซ็ง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มุฮัมมัดดรอฟลี แวหามะ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อับดุลรอเนิง ลือแด	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ดร. สราวุธ สายทอง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ดร. อับดุลฮาซัน เฮ็งปียา	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Prof. Dr. Mohd Nasran Mohamad	National University of Malaysia
Prof. Madya. Dr. Jaffary Awang	National University of Malaysia
Prof. Madya. Dr. Ahmad Munawar Ismail	National University of Malaysia
Dr. Farid Mat Zain	National University of Malaysia
Dr. Muhammad Razak Idris	National University of Malaysia
Dr. Azmul Fahimi Kamaruzaman	National University of Malaysia
Prof. Madya. Dr. Shofian Haji Ahmad	National University of Malaysia

กำหนดออก ปีละ 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

เจ้าของ สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

MENARA : Journal of Islamic and Contemporary Issues / มนารอ : วารสารประเด็นอิสลามร่วมสมัย เป็นวารสารที่มีผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเนื้อหาบทความเพื่อเผยแพร่ออนไลน์จำนวน 2 ท่านต่อบทความ และบทความหรือข้อคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏในวารสาร MENARA : Journal of Islamic and Contemporary Issues (M-JICI) / มนารอ : วารสารประเด็นอิสลามร่วมสมัย เป็นวารสารกรรมของผู้เขียน บรรณาธิการหรือสถาบันอิสลามและอาหรับศึกษาไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

บทบรรณาธิการ

MENARA : Journal of Islamic and Contemporary Issues (M-JICI) / มนารอ : วารสารประเด็นอิสลามร่วมสมัย ฉบับนี้เป็นปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563) ถือเป็นฉบับเริ่มต้นที่เรียบเรียงบทความเกี่ยวกับประเด็นอิสลามร่วมสมัย เต็มไปด้วยความเข้มข้นของเนื้อหาสาระทุกบทความ ฉบับเริ่มต้นนี้ประกอบด้วยบทความวิชาการและบทความวิจัย จำนวน 6 บทความ มีประเด็นเรื่องไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระหว่างข้อกังขาของมนุษย์กับสัจธรรมแห่งพระเจ้า การจัดการเรียนการสอน การจัดการมรดก ภาษา และพิกฮุ

ในการจัดทำวารสารวิชาการ กองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของบทความ บทความจะต้องผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ สอดคล้องกับบทความที่ตรวจ จำนวน 2 ท่าน สำหรับผู้สนใจที่จะเผยแพร่ผลงานทางวิชาการประเด็นอิสลามร่วมสมัย ทั้งบุคคลภายในและบุคคลภายนอกสถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สามารถส่งบทความของท่านมายังกองบรรณาธิการวารสาร ทางเรายินดีที่จะเผยแพร่ผลงานของท่านเมื่อผ่านกระบวนการตรวจสอบและแก้ไขผลงานเรียบร้อยแล้ว

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณ เจ้าของบทความทุกท่านที่ส่งผลงานวิชาการในวารสารฉบับเริ่มต้นนี้ และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอย่างยิ่งที่เสียสละเวลาอันมีค่าอย่างยิ่งในการกลั่นกรองพิจารณาแก้ไขผลงานดังกล่าวให้มีคุณภาพมากที่สุด สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณผู้อ่านทุกท่านที่ติดตามความเคลื่อนไหวทางวิชาการผ่านวารสารฉบับนี้ หากมีข้อคิดเห็นประการใดโปรดให้ข้อเสนอแนะ ทางกองบรรณาธิการยินดีปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้วารสารมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณาธิการ

สารบัญ...

MENARA : Journal of Islamic and Contemporary Issues (M-JICI)

มนารอ : วารสารประเด็นอิสลามร่วมสมัย

บทความวิชาการ

- ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระหว่างข้อกังขาของมนุษย์กับสัจธรรมแห่งพระเจ้า / Corona Virus 2019 (COVID-19) : Between the Doubt of Man and the Truth of God
เจ๊ะเหลาะ แซกพงศ์ (1-16)

บทความวิจัย

- ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคมัลติมีเดียในการเรียนรู้อัลอะคลากเรื่องมารยาทในชีวิตประจำวันที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 / Results of Learning Management by Using Multimedia Storytelling on al-Akhlaq Subject in Daily Manners Affecting the Learning Achievement of Primary School Students, Year 4
ชัยนัน โดยทะ และมุหัมมัดตอลาล แกมมะ (17-29)
- การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตสาระการเรียนรู้อัลฟิกสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 / The Development of Learning Achievement by Using Demonstration Method on al-Fiqh Subject for Primary School Students, Year 1
ซารีนา อาแว (30-42)
- ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม : กรณีศึกษาผู้นำศาสนาชุมชนมุสลิม เขตเทศบาลเมืองนราธิวาส / The Study Problems and Solutions of the Inheritance under Islamic Law : A Case Study of Muslim Religious Leaders in Narathiwat Municipality
วรยุทธ์ อุเช็ง (43-52)
- ปัญหาการสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาและแนวทางแก้ไข / The Problems of Teaching Arabic Language for Communication Purpose to Non Arabic Speakers and Solutions
อับดุลรอแม สุหลง (53-64)

บทความวิชาการ

- أثر العرف في بيان حكم القضايا الفقهية المعاصرة

The Effect of Custom on Explaining the Ruling of Contemporary Jurisprudence Cases

أنيس فتنا فريجاوونج (65-72)

ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระหว่างข้อกังขาของมนุษย์กับสัจธรรมแห่งพระเจ้า "Corona Virus 2019" (COVID-19) : Between the Doubt of Man and the Truth of God

เจ๊ะเหล๊ะ แซกพงษ์¹

Cheloh Khaekphong¹

(Received: March 12, 2020; Revised: May 13, 2020; Accepted: June 03, 2020)

บทคัดย่อ

ท่ามกลางการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ยังมีการแพร่สะพัดของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโควิด-19 ทั้งข้อมูลที่เป็นความจริงและข้อมูลที่ยังไม่อาจสรุปได้ว่าเป็นความจริงหรือความเท็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดหรือที่มาของเชื้อโรคซึ่งยังเป็นประเด็นศึกษาในวงวิชาการและสร้างข้อกังขาแก่ผู้คนในสังคม บทความนี้มุ่งนำเสนอประเด็นข้อกังขาดังกล่าวควบคู่ไปกับการศึกษาข้อความจริงที่เป็นสัจธรรมแห่งพระเจ้า โดยศึกษาข้อมูลจากโองการอัลกุรอาน สุนนะฮ์ ข้อมูลจากเอกสาร เว็บไซต์ และสื่อออนไลน์ต่างๆ พบว่าแหล่งที่มาและสาเหตุของโรคโควิด-19 ยังเป็นข้อกังขาสำหรับมนุษย์ว่ามาจากสัตว์ป่าหรือมาจากห้องทดลอง แต่ไม่ว่าจะมาจากสาเหตุใดล้วนยืนยันสัจธรรมแห่งพระเจ้าดังที่ถูกกล่าวไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานว่ามนุษย์เป็นต้นเหตุของความเสียหายที่อุบัติขึ้นในโลกนี้ โรคภัยและภัยพิบัติธรรมชาติทั้งหลายมีอาจเกิดขึ้นได้เว้นแต่ด้วยการอนุมัติของพระองค์ พฤติกรรมอันเสื่อมทรามของมนุษย์ที่ไม่แยแสต่อคำบัญชาของพระเจ้า ทำให้มนุษย์โลกต้องเผชิญกับการลงโทษและบททดสอบต่าง ๆ ครั้นแล้วครั้งเล่าเป็นวัฏจักรตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ : โควิด-19 โรคภัยธรรมชาติ สัจธรรมแห่งพระเจ้า

ABSTRACT

Amid the epidemic of a new species of Coronavirus 2019 (COVID-19) is still spreading information about Covid-19 whether the true information and information that may not be summarized as true or false. Especially, information about the cause or the source of the disease is still an issue that being debated among academics so it affects to the community. This article aims to address the issue that is the human doubt as well as studying about the truth of God. The information obtained by the Quran verses, Sunnah, data from documents, websites and various online media. Found that the source and cause of Covid-19 disease is still a doubt among human whether it comes from wildlife or from laboratories. However, it confirm that is one of the truth of God, which has been announced in the Qur'an that human are the cause of the destruction of this world. Disease and natural disasters can t happen except as

¹ สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

¹ Academy of Islamic and Arabic Studies, Princess of Naradhiwas University

required by God. Degenerate behavior of human that is not indifferent to the commands of God so causing the human world to face various punishments and trials endlessly.

Keywords : Covid-19, Natural disaster, Truth of God

บทนำ

ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (Novel Coronavirus 2019) ที่แพร่ระบาดในมนุษย์เมื่อช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 ณ เมืองอู่ฮั่น ซึ่งเป็นเมืองเอกของมณฑลเหอเป่ย์ ประเทศจีน มีประชากรประมาณ 11 ล้านคน โดยเริ่มพบผู้ป่วยที่มีอาการปอดอักเสบแต่ไม่ทราบสาเหตุเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง จนกระทั่งวันที่ 31 ธันวาคม 2562 จึงมีการรายงานจากทางการจีนต่อองค์การอนามัยโลก (WHO) ว่าพบผู้ป่วยปอดอักเสบจำนวนมากที่เกิดจากเชื้อไวรัส ซึ่งไม่เคยพบการติดเชื้อในมนุษย์มาก่อน ในช่วงแรกยังไม่มีชื่อเรียกเฉพาะ บางทีเรียก "โคโรนาไวรัส" บางทีเรียก "โคโรนาไวรัสสายพันธุ์ใหม่" หรือบางทีก็มีผู้เรียก "โคโรนาไวรัสอู่ฮั่น" จนสร้างความไม่พอใจให้กับทางการจีน หลังจากนั้นองค์การอนามัยโลกกำหนดชื่อชั่วคราว คือ "2019-nCoV" ต่อมาได้กำหนดชื่ออย่างเป็นทางการว่า "COVID-19" เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ซึ่งย่อมาจาก "coronavirus disease 2019" หรือ โรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 (สำนักข่าวอินโฟเควสท์, 2563)

การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 (COVID-19) ซึ่งเป็นเชื้อโรคขนาดเล็กที่ไม่สามารถเห็นได้ด้วยตาเปล่า ส่งผลกระทบต่อชีวิตมนุษย์และสังคมโลกในทุกระดับและทุกมิติอย่างกว้างขวาง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง การงาน การศึกษา การเดินทาง การบริโภค และการปฏิสัมพันธ์ ตลอดจนการประกอบศาสนกิจตามหลักศาสนา กระทั่งเด็ก ผู้ใหญ่ ผู้หญิง ผู้ชาย คนผิวดำ คนผิวขาว พ่อค้า ประชาชน เกษตรกร ข้าราชการ แม้กระทั่งพระบรมวงศ์สาธุวงศ์ในพระราชวัง ดังที่เป็นข่าว สมาชิกราชวงศ์ซาอุดีอาระเบีย 150 พระองค์ติดเชื้อโควิด-19 (ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ, 2563) ทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยต่างระดมสรรพกำลังทั้งกำลังคนและกำลังทรัพย์เพื่อหยุดการแพร่ระบาดของโควิด-19 กระทั่งต้องกำหนดมาตรการปิดประเทศ ปิดเมือง ให้ทุกคนกักตัวอยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ

ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 แพร่สะพัดอย่างรวดเร็วผ่านสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทั้งข่าวจริงและไม่จริงทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจจำนวนมาก (เจมส์ กัลป์ลาเกอร์, 2563) เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการติดโรคจากคนที่รับเชื้อแม้อย่างไม่มีอาการ ข้อมูลเกี่ยวกับการติดเชื้อโควิด-19 ในเด็กมีน้อย มาตรการป้องกันด้วยการใส่หน้ากากอนามัยที่กำลังนิยมได้ผลจริงหรือไม่ทำให้องค์การอนามัยโลกมิได้แนะนำ (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2563) เมื่อรัฐบาลจีนประกาศเปิดเมืองอู่ฮั่นซึ่งเป็นจุดกำเนิดการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 และรายงานต่อประชาคมโลกว่าจีนไม่มีผู้เสียชีวิตจากโรคโควิด-19 แล้ว ทำให้หลายฝ่ายตั้งข้อสงสัยถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ทางการจีนนำเสนอ (ข่าวสดออนไลน์, 2563)

การเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโควิด-19 มีข้อกังขาที่แพร่สะพัดคู่ขนานไปกับการแพร่ระบาดของเชื้อโรคในแต่ละวัน ทำลายศักยภาพและภูมิปัญญาของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อกังขาเกี่ยวกับสาเหตุหรือต้นตอของเชื้อโรคนี้ว่ามาจากพัฒนาการโดยธรรมชาติหรือมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น ดังที่สำนักข่าวอินโฟเควสท์ รายงานว่า ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ แห่งสหรัฐเปิดเผยในวันพฤหัสบดีที่ 30 เมษายน 2563 ว่าตนเชื่อมั่นว่า ไวรัสโคโรนา

พันธุกรรมระหว่างไวรัสโคโรนาของค้างคาวกับไวรัสโคโรนาของงูเห่า (Chinese cobra, *NajaAtra*) จึงทำให้ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 นี้แพร่เชื้อข้ามสปีชีส์จากงูเห่ามายังคนได้ (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

ในเบื้องต้นมีการประเมินกันว่าโรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 ไม่รุนแรงนักเมื่อเทียบกับโรคซาร์ส (SARS) และโรคเมอร์ส (MERS) ที่เคยระบาดมาก่อน ต่อมาเมื่อมีข้อเท็จจริงระบุว่า ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 แพร่ระบาดได้เร็วกว่าเมอร์สและซาร์ส ประเทศไทยได้ออกประกาศโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่ออันตรายลำดับที่ 14 ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2563 ยิ่งกว่านั้น ไวรัสดังกล่าวเมื่อแพร่กระจายมาก ๆ แล้วมันอาจจะพัฒนาความรุนแรงขึ้น องค์การอนามัยโลก (WHO) จึงได้ประกาศเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2563 ให้การระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่เป็นโรคระบาดใหญ่ (Pandemic) ครั้นเมื่อมีการติดต่อเชื้อในระดับชุมชนอย่างต่อเนื่องในหลายภูมิภาคของโลก โดยเฉพาะในยุโรป องค์การอนามัยโลก (WHO) จึงได้ประกาศให้ยุโรปเป็นศูนย์กลางของการระบาดใหญ่ครั้งใหม่เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2563 (ข่าวไทยพีบีเอส, 2563) การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ลุกกลาไปทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็ว แม้จะเริ่มพบในประเทศจีน และแพร่ระบาดเข้าสู่ยุโรปในเวลาต่อมา แต่ข้อมูลการติดเชื้อในบางประเทศ เช่น อิตาลีซึ่งเป็นประเทศที่มีผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และเสียชีวิตมากที่สุดรองจากจีนแผ่นดินใหญ่ ทางการอิตาลียืนยันผลตรวจพบผู้ติดเชื้อรายแรกในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2562 เป็นชายวัย 38 ปี ที่อาศัยในเมืองโคโคโดเนญ แคว้นลอมบาร์เดีย ทางตอนเหนือของประเทศ ซึ่งไม่เคยมีประวัติเดินทางไปจีนมาก่อน (The Standard Team, 2020) จึงทำให้เกิดข้อกังขาว่าเชื้อนี้มีจุดกำเนิดมาอย่างไร ณ สถานที่หรือแห่งหนใดเป็นครั้งแรก

2) ข้อกังขาเกี่ยวกับจุดกำเนิดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

กระแสข่าวเล่าลือเกี่ยวกับจุดกำเนิดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เกิดข้อกังขาอย่างน้อย 2 ประการ คือ ประการแรกเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นเชื้อโรคที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเกิดขึ้นในห้องแล็บโดยน้ำมือของมนุษย์เป็นผู้ผลิต อีกประการหนึ่งพื้นที่กำเนิดของเชื้อเกิดขึ้น ณ ประเทศจีนแห่งเดียวหรือมีจุดกำเนิดขึ้นในพื้นที่ประเทศอื่นด้วย

2.1 ประการแรก จุดกำเนิดเชื้อไวรัสโควิด-19 มาจากการพัฒนาการตามธรรมชาติหรือห้องแล็บ

ในทันทีที่มีข่าวอุบัติการณ์ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ก็มีการคาดหมายที่ไม่เป็นทางการเกี่ยวกับที่มาของเชื้อ โดยมีทฤษฎีสองมโนคติโควิด-19 ปรากฏขึ้นและชี้ว่าเชื้อไวรัสชนิดนี้อาจถูกสร้างขึ้นในห้องแล็บเพื่อใช้เป็นอาวุธชีวภาพ ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ แห่งสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวในการแถลงต่อสื่อที่ทำเนียบขาวว่าต้นกำเนิดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่มาจากแล็บวิจัยในจีน โดยเฉพาะแล็บในอู่ฮั่น ซึ่งเป็นเมืองต้นกำเนิดการระบาดของไวรัสดังกล่าว ผู้นำสหรัฐยืนยันอย่างมั่นใจว่าไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ซึ่งทำให้เกิดโรคโควิด-19 ระบาดนั้น มีต้นตอมาจากความพยายามทดลองภายในสถาบันไวรัสวิทยาอู่ฮั่น (WIV) โดยทรัมป์ยืนยันว่ามีหลักฐาน แต่ไม่สามารถเปิดเผยได้ (ผู้จัดการออนไลน์, 2563)

หยวนจื้อหมิง ผู้อำนวยการห้องปฏิบัติการความปลอดภัยทางชีวภาพแห่งชาติ สังกัดสถาบันไวรัสวิทยาอู่ฮั่น (WIV) ชี้ว่าคำกล่าวอ้างที่ว่าไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (SARS-CoV-2) มาจากห้องปฏิบัติการฯ นั้นไร้มูลเหตุและขัดแย้งกับหลักฐานที่มีอยู่ทั้งหมด โดยสถาบันไม่มีเจตนาและความสามารถในการออกแบบและสร้างไวรัสโคโร

นาสายพันธุ์ใหม่ รวมถึงไม่มีข้อมูลในจีโนมของไวรัสสายพันธุ์ใหม่นี้ที่บ่งชี้ว่าเกิดจากฝีมือมนุษย์ และได้ฟ้องต่อศาลโลกว่าสหรัฐอเมริกาเป็นต้นเหตุของการปล่อยเชื้อโรคโควิด-19 เข้าสู่จีนและสร้างความเสียหายไปทั่วโลกในปัจจุบัน (สำนักข่าวซินหัว, 2563) ทางกรีนพีซรายงานว่าความความจากเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน ได้ยื่นคำฟ้องต่อศาลโลกกล่าวโทษประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นต้นเหตุของการปล่อยเชื้อโควิด-19 โดยระบุในคำฟ้องว่า ระหว่างเดือนกันยายน 2019 ประเทศอเมริกาได้ประกาศว่าเกิดระบาดโรคไข้หวัดใหญ่ ซึ่งมีผู้คนเสียชีวิตมากกว่า 2 หมื่นคนและติดเชื้อ 360,000 ราย ต่อมาประเทศจีนมีจัดงานกีฬาส่งท้ายปีสำหรับทหารทั่วโลก ระหว่างเดือน ตุลาคม 2019 ประเทศอเมริกาได้ส่งทหารจำนวน 369 คนร่วมเข้าแข่งขันกีฬาด้วยกัน ต่อมาก่อนที่งานกีฬายุติ ปรากฏว่ามีทหาร 5 คน เป็นชาวอเมริกันมีอาการเป็นไข้อย่างหนัก ประเทศอเมริกาได้ส่งเครื่องบินส่วนตัวมารับคนป่วย 5 คนกลับประเทศไจท์ก (จีน) ต้องการให้ศาลเรียกคนป่วยชาวอเมริกัน 5 คนที่ออกจากอู่ฮั่นให้มาแสดงตัว เพื่อพิสูจน์ว่าเขาเหล่านั้นยังมีชีวิตอยู่ ไจท์ก (จีน) ไม่พอใจอย่างยิ่งที่ประธานาธิบดีอเมริกาได้ประกาศเรียกเชื้อโควิด-19 ว่าเป็นโควิดไซนา การที่ประเทศอเมริกาให้การใส่ร้ายป้ายสีต่อประเทศจีนถือเป็นการกระทำที่ไม่ชอบธรรมจึงได้ยื่นฟ้องต่อศาลโลก (อปทนิวส์, 2563); ภูมิรัตน์ ทักษาดิพงษ์ (2563) กล่าวถึงรายงานข่าวมากกว่าสองแหล่งในบทความออนไลน์ ระบุว่าอเมริกาอาจรู้ล่วงหน้าว่าจะเกิดไวรัสโควิด-19 ในจีนและมีการซ้อมรับมือไวรัสโคโรนาไปแล้ว มีการจัดสัมมนาหารือว่า อีเวนต์ 201 โดยมิสสถาบันภาครัฐและเอกชน มูลนิธิ มหาวิทยาลัยจอห์นฮอปกินส์ บริษัทฯ สายการบินบางแห่ง มูลนิธิ เอ็น.จี.โอ. เพื่อรับมือโรคระบาดร้ายแรงระดับโลกโดยจำลองเหตุการณ์เสมือนจริงการระบาดของ ไวรัสมรณะโคโรนา แล้วให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเสนอแนวทางแก้ปัญหา รายงานข่าวกล่าวว่า ในการสัมมนามีการตั้งสมมติฐานโดยกำหนดให้มีผู้ติดเชื้อไวรัสมรณะโคโรนา 10 ล้านคน เสียชีวิต 6 แสนคน จะควบคุมจำนวนประชากรโลกได้เท่าไร วิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจะกระทบกับ จีดีพี. ของประเทศที่มีการระบาดรุนแรงมากน้อยเพียงใด รัฐบาลของจีนจะช่วยเหลือประเทศพันธมิตรและประเทศยากจนที่ได้รับผลกระทบอย่างไร สหรัฐรู้มานานแล้วว่าโรคระบาดจะเกิดขึ้น แต่สหรัฐประเมินต่ำเกินไป คลิวิตโอเน็ตฟลิคซ์ เรื่องความจริงทั้งหมด (The Whole Truth) ได้เปิดโปงว่า หน่วยงานซีดีซี. ของอเมริกาเป็นจุดทดลองไวรัสตัวนี้เมื่อเดือน กรกฎาคม 2019 มีคนตายประมาณสองพันคน ผู้ตายล้วนตายเพราะปอดล้มเหลว แต่มีการปกปิดข่าวดังกล่าวโดยอ้างว่าผู้ตายที่ปอดล้มเหลวเพราะปัญหาหัวใจ (ไฟฟ้า) บังเอิญมีผู้ติดเชื้อคนหนึ่งเดินทางไปอู่ฮั่น ประเทศจีน เชื้อไวรัสจึงแพร่ขยายที่จีน ทางสหรัฐจึงโยนความผิดให้จีนเป็นผู้แพร่เชื้อ นอกจากนั้น ยังมีข่าวเล่าลือไปไกลถึงกับรู้ว่าไวรัสมรณะโคโรนา นี้ ลิขสิทธิ์เลขที่ US7220852B1 จดไว้ในอเมริกา เจ้าของคือ ซี.ไอ.เอ. ข้อมูลนี้ทำให้น่าเชื่อว่าสหรัฐเป็นฝ่ายแพร่เชื้อเข้าสู่จีน

บีบีซีนิวส์ได้ระบุไว้ว่า ไวรัสนี้ดูเหมือนจะเริ่มติดต่อกันจากสัตว์ป่ามาสู่คน โดยมีต้นตอของการแพร่ระบาดจากงูเห่าจีน (Chinese Cobra) และงูสามเหลี่ยมจีน (Chinese Krait) ที่นำมาวางจำหน่ายในตลาดสดเมืองอู่ฮั่น ซึ่งเป็นสถานที่ที่พบผู้ติดเชื้อกลุ่มแรก ๆ ทีมผู้วิจัยสันนิษฐานว่า งูอาจเป็นสัตว์ตัวกลางที่ส่งต่อเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่จากค้างคาวมาสู่คน เนื่องจากงูพิษที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติล่าค้างคาวในถ้ำอาหาร แต่ก็ยังมีข้อสงสัยว่าไวรัสโคโรนาสามารถปรับตัวให้อยู่อาศัยและขยายพันธุ์ในร่างกายทั้งสัตว์เลือดเย็นและสัตว์เลือดอุ่นได้อย่างไร ล่าสุดนักวิทยาศาสตร์สันนิษฐานว่า ตัวนี้มีสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่ชาวจีนเชื่อว่ามีสรรพคุณตามตำรายาแผนโบราณนั้น อาจเป็นพาหะนำเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่จากค้างคาวมาสู่คนที่ตลาดค้าสัตว์ป่าเมืองอู่ฮั่น นักวิทยาศาสตร์ตั้ง

ข้อสังเกตว่า การใช้ลิ้นตัวตึกกินมดและแมลงตามพื้นดิน ได้รับเชื้อจากการสูดหายใจมูลค้างคาวที่ตกอยู่ตามพื้นดินเข้าไป

2.2 ประการที่สอง จุดกำเนิดของเชื้อไวรัสโควิด-19 คือประเทศจีนหรือประเทศอื่นด้วย

หลังจากโคโรนาไวรัส (Covid-19) แพร่ระบาดไปทั่ว บรรดาสื่อมวลชนตะวันตกประโคมข่าวใหญ่ว่าไวรัสร้ายมีต้นกำเนิดจากสัตว์ในตลาดสดแห่งหนึ่งของเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ทางตอนกลางของจีน จนเป็นที่เข้าใจกันว่าเชื่อนี้มีจุดกำเนิดในประเทศจีน เมื่อสถานการณ์การระบาดทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เกิดกระแสการเรียกร้องความเสียหายและผู้รับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศจีนที่อาจปกปิดข้อมูลจนส่งผลให้ องค์การอนามัยโลก (WHO) และชาติอื่น ๆ ประเมินสถานการณ์ผิดไป จนทำให้การควบคุมโรคในหลายประเทศเกิดความล่าช้า กลายเป็นวิกฤตทางสาธารณสุขที่ร้ายแรงที่สุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์โลก จีนจึงเริ่มมีท่าทีปฏิเสธและพยายามอธิบายว่าไวรัสโคโรนาไม่ได้มีจุดกำเนิดที่ประเทศจีน แต่อาจเป็นประเทศสหรัฐอเมริกาหรือประเทศอื่น ๆ จงหนานชาน ผู้เชี่ยวชาญโรคระบบทางเดินหายใจชื่อดังของจีน กล่าวว่าโรคระบาดปรากฏขึ้นครั้งแรกในจีน แต่ไม่จำเป็นต้องมีต้นกำเนิดจากจีน องค์การอนามัยโลก บ่งชี้ชัดเจนหลายครั้งว่าการใช้โควิด-19 (COVID-19) เป็นชื่อเรียกโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ เพื่อป้องกันการใช้ชื่อเรียกอื่นๆ ที่อาจเป็นการตีตราหรือทำลายชื่อเสียง เช่น เรียกตามตำแหน่งทางภูมิศาสตร์อย่างไวรัสอู่ฮั่น (สำนักข่าวซินหัว, 2563) เจกเซนกรณีที่มีการเรียกชื่อไข้หวัดสเปน 1918 (Spanish Flu Pandemic : 1918) ที่คร่าชีวิตผู้คนทั่วโลกราว 50-100 ล้านคน ถูกเรียกชื่อนี้เนื่องจากเกมส์การเมืองในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 สเปนที่วางตัวเป็นกลางในช่วงสงครามโลกดังกล่าวรายงานการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่เกิดใหม่อย่างเปิดเผย ตรงกันข้ามกับบรรดาประเทศระบอบเผด็จการที่พยายามปกปิดเพราะต้องการรักษาขวัญกำลังใจของเหล่าทหาร ทว่าบทความ From Where Did the 2009 Swine-Origin Influenza A Virus (H1N1) Emerge? ซึ่งเผยแพร่ผ่านวารสารไวรัสวิทยา (Virology Journal) ปี 2009 ระบุว่าการศึกษาทางวิทยาศาสตร์และการแกะรอยข้อมูลพบว่าเชื้อไวรัสก่อโรคไข้หวัดหมูเริ่มต้นมาจากมนุษย์ในเม็กซิโก ดังนั้นศูนย์กลางการระบาดของโรคกับจุดกำเนิดอาจไม่ใช่ที่เดียวกัน (สำนักข่าวซินหัว, 2563)

ในระยะแรก ผู้คนจำนวนมากต่างเข้าใจว่าจีนเป็นแหล่งกำเนิดไวรัสนี้ แต่เมื่อเวลาผ่านไปหลังจากได้มีการศึกษาค้นคว้ามากขึ้นเริ่มเข้าใจว่าอาจจะไม่ใช่ และเมื่อมีการค้นคว้าเชิงลึกมากขึ้นเริ่มมีข้อสรุปว่า น่าจะไม่ใช่จีน แต่เป็นสหรัฐอเมริกา เหตุผลก็คือไวรัสสายพันธุ์ใหม่นี้ในสหรัฐฯ มีไวรัสครบทั้ง 5 สายพันธุ์ที่รู้จัก ในขณะที่อู่ฮั่น และจีนมีเพียงเชื้อเดียว รวมไปถึงประเทศอื่นๆ เช่น ใต้หวัน เกาหลีใต้ ไทย เวียดนาม สิงคโปร์ อังกฤษ เบลเยียม และเยอรมนี (สำนักข่าวซินหัว, 2563)

สำนักข่าว RT ของรัสเซียรายงานว่า ไวรัสโคโรนา อาจมีต้นกำเนิดจากสหรัฐฯ และถามหาคนป่วยเบอร์ 0 หรือ Patient zero ซึ่งหมายถึงผู้ป่วยคนแรกที่ติดเชื้อก่อนที่จะมีการแพร่ระบาดจากคนไปสู่คนเป็นครั้งแรกในประเทศนั้น ๆ อาจกล่าวได้ว่าเป็น ผู้นำเชื้อโรคมายังประเทศนั่นเอง โดยเจ้าหน้าที่จีนชี้ว่า ชาวอเมริกันอาจเป็นผู้ที่นำการแพร่ระบาดเข้าสู่อู่ฮั่น แต่หลังจากมีการสะสมตัวอย่างของจีโนมในจีน งานวิจัยทางการแพทย์ได้ข้อสรุปแรกออกมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไวรัสไม่ได้มีต้นกำเนิดจากตลาด Seafood ในประเทศจีน แต่มีต้นกำเนิดมาจากหลายแหล่งซึ่งระบุที่มาไม่ได้ กล่าวคือ อยู่ ๆ ก็ผุดขึ้นมาในที่ ๆ นั้น โดยไม่รู้ว่ามีมาได้อย่างไร สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ว่าในหลายประเทศยังไม่สามารถระบุตัวตนของผู้ป่วยรายที่ 0 ได้ (ไซเชิลลิสส์ไทย, 2563).

3) บทพิสูจน์ความจริงแห่งสัจธรรมจากพระเจ้า

3.1 การกลั่นกรองข่าวเล่าลือมิให้เชื่อถือก่อนการพิสูจน์

ข้อกังขาจากกระแสข่าวเล่าลือเกี่ยวกับจุดกำเนิดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นเชื้อโรคที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเกิดขึ้นในห้องแล็บทดลองทางวิทยาศาสตร์ และเชื่อนี้มีจุดกำเนิดในประเทศจีน สหรัฐอเมริกาหรือในพื้นที่ประเทศอื่น เป็นสงครามข่าวสารระหว่างผู้นำประเทศมหาอำนาจที่อาจมีเหตุผลทางการเมืองและประโยชน์อื่นๆ แอบแฝง เพราะเป็นที่ทราบทั่วไปว่าสหรัฐมองจีนเป็นภัยคุกคามสำคัญต่อการเป็นมหาอำนาจอันดับหนึ่งของตน ดังนั้น จึงต้องหาทางสกัดกั้นหรือชะลอการผงาดขึ้นมาของจีนทุกวิถีทาง ในขณะที่จีนต้องปกป้องรักษาศักดิ์ศรีและผลประโยชน์ของตน หลังจากที่มีการให้สัมภาษณ์ของผู้นำสหรัฐว่า โรคระบาดมาจากแล็บวิจัยในอุฮั่น การจงใจกล่าวหาตึงไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ว่าไวรัสอุฮั่น หรือไวรัสหน่าของไมค์ ปอมเปโอ รัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐ รวมทั้งการที่โรเบิร์ต โอไบรอัน ที่ปรึกษา ความมั่นคงแห่งชาติสหรัฐ วิเคราะห์จีนว่าเป็นต้นตอไวรัส และขาดความโปร่งใสในการเสนอข้อมูล โดยยกตัวอย่างกรณีการปิดปากหมอที่ออกมาเตือนภัยตั้งแต่แรก สุดท้ายจึงทำให้โลกรับมือไวรัสตัวนี้สายเกินไป ความคิดเห็นที่เป็นข่าวเล่าลือซึ่งคละเคล้าด้วยอารมณ์ผลประโยชน์และอคติที่มีต่อกันเป็นพฤติกรรมที่ลดทอนความน่าเชื่อถือ แม้จะมีคำรับรองจากองค์การอนามัยโลก (WHO) และทีมนักวิทยาศาสตร์ที่ระบุว่าไวรัสโคโรนามาจากธรรมชาติมิใช่ผลิตขึ้นในห้องทดลอง แต่ก็ยังเป็นเพียงข้อสันนิษฐานที่ต้องมีหลักฐานเพิ่มเติมเพื่อพิสูจน์ความจริงนี้

ในหลักการอิสลาม อัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา ได้ตรัสสอนแก่ศรัทธาชนทั้งหลายในซูเราะฮ์ อัลหุญะรอต อายะฮ์ 6 ความว่า :

โอ้ศรัทธาชนทั้งหลาย ! หากคนชั่วนำข่าวใด ๆ มาแจ้งแก่พวกเจ้า พวกเจ้าก็จงสอบสวนให้แน่ชัด หากไม่แล้วพวกเจ้าก็จะก่อเคราะห์กรรมแก่พวกหนึ่งโดยไม่รู้ตัว แล้วพวกเจ้าจะกลายเป็นผู้เสียใจในสิ่งที่พวกเจ้าได้กระทำไป

ดังนั้น มวลผู้ศรัทธาจะต้องตรวจสอบข้อมูลข่าวสารเพื่อค้นหาความจริง ไม่หุเบาเชื่อข่าวเล่าลือโดยปราศจากการกลั่นกรอง การพิสูจน์ความจริงต่อกรณีข้อกังขาเกี่ยวกับไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่นี้ นอกจากจะทำให้ได้อรรถความรู้เพื่อการป้องกันเชื้อโรคที่ถูกวิธีต่อไปในอนาคตแล้วยังเป็นการพิสูจน์ภาพลักษณ์ที่แท้ผู้นำประเทศมหาอำนาจโลกในปัจจุบันให้เป็นที่ประจักษ์และสามารถนำไปเป็นบทเรียนป้องกันมิให้มีผู้นำไปปิดขึ้นครองอำนาจต่อไปในอนาคต เพราะนี่คือต้นตอที่สำคัญประการหนึ่งของภัยพิบัติที่ทำให้โลกต้องประสบตั้งแต่ในอดีตตราบจนปัจจุบัน

3.2) วิฤติโรคระบาดที่ก่อความพินาศแก่ชนชาติในอดีต

มนุษยชาติต้องเผชิญกับโรคระบาดหลายครั้งในประวัติศาสตร์ทั้งในประเทศไทยและทั่วโลก นำมาซึ่งความพินาศเสียหายอย่างมหาศาล เมื่อประมาณ 100 ปี เกิดโรคไข้หวัดใหญ่ระบาดในประเทศไทย เป็นระยะเวลาประมาณ 6 เดือน มีผู้ป่วยกว่า 2.3 ล้านคน เสียชีวิตกว่า 8 หมื่นคน ขณะที่ประชากรสยามในขณะนั้นมีเพียง 8.4 ล้านคน (สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ, 2563) ในช่วงเวลาเดียวกันนี้เกิดโรคระบาดไข้หวัดใหญ่ในสเปนซึ่งถือว่ารุนแรงที่สุดครั้งหนึ่งของมนุษยชาติ ต้นเหตุเกิดจากเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ H1N1 แพร่ระบาดไปทั่วโลกในช่วงท้ายของสงครามโลกครั้งที่ 1 ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมากถึง 50 ล้านคน (ภาณุพงศ์ วัฒนเสรีกุล, 2563)

คัมภีร์อัลกุรอานได้กล่าวถึงภัยพิบัติที่สร้างความหายนะแก่ชนชาติในอดีตไว้ในหลายบทและหลายโองการ เช่น โรคระบาดในหมู่ชนชาวบনীอิสรออีล อัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา ได้ตรัสไว้ในซูเราะฮ์ อัลบะเกาะเราะห์ อายะฮ์ 243 ความว่า :

เจ้าไม่รู้ดอกหรือถึงเรื่องราวของบรรดาผู้ที่ออกจากบ้านเมือง โดยมีจำนวนนับเป็นพันคน เพราะความกลัวตาย แต่แล้วอัลลอฮ์ก็ทรงตรัสแก่พวกเขาว่า พวกเจ้าจงตายเถิด ครั้นต่อมาพระองค์ก็ชุบชีวิตพวกเขา (ขึ้นมาใหม่) แท้จริงอัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งความโปรดปรานแก่มวลมนุษย์แต่ทว่ามนุษย์ส่วนมากหาได้ขอบคุณพระองค์ไม่

หะดีษรายงานโดยท่านอิหม่ามบุคอรี เลขที่ 3473 เล่าจากอุซามะฮ์ อิบน์ซัยตว่า นบีมุฮัมมัด ค็อลลัลลอฮูลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวความว่า :

โรคระบาดเป็นสิ่งโสम्म (โทษ) ที่ถูกส่งมาเพื่อลงโทษชนกลุ่มหนึ่งจากชาวบনীอิสรออีลหรือกลุ่มชนก่อนหน้าพวกท่าน

เรื่องราวของชาวบনীอิสรออีลในโองการนี้ปรากฏในรายงานหนึ่งระบุว่า ณ หมู่บ้านแห่งหนึ่งคือ หมู่บ้านดาว์รดาน ได้เกิดโรคระบาดขึ้นทำให้ชาวบ้านกลุ่มหนึ่งหนีออกจากหมู่บ้านและอีกกลุ่มหนึ่งคงพำนักอยู่ในหมู่บ้าน ปรากฏว่ากลุ่มที่ยังคงพำนักอยู่ในหมู่บ้านล้มตายเป็นจำนวนมากเพราะโรคระบาดดังกล่าว ส่วนกลุ่มที่หนีออกไปปลอดภัยและสามารถเดินทางกลับมายังหมู่บ้านได้ตามปกติภายหลังจากโรคระบาดหายไป เมื่อเป็นดังนั้น กลุ่มที่พำนักอยู่ในหมู่บ้านพากันกล่าวว่า ถ้าเราทั้งหมดหนีออกไปพร้อมกันเชื่อว่าจะไม่มีใครตาย เพราะฉะนั้นถ้าเกิดโรคระบาดขึ้นอีก พวกเราทุกคนจะต้องออกจากพื้นที่นี้ไปยังพื้นที่ที่ปลอดภัย ครั้นเมื่อเกิดโรคระบาดครั้งใหม่ ทุกคนอพยพหนีออกจากหมู่บ้านไปยังหุบเขาแห่งหนึ่งซึ่งเชื่อว่าปลอดภัย ทันใดนั้น อัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา ทรงรับสั่งให้มลาอิกะฮ์ประกาศมาทางเบื้องล่างและเบื้องบนว่า พวกเจ้าทั้งหลายจงตายเสียเถิด พวกเขาทุกคนก็ล้มตายในทันใด ครั้นเมื่อพระองค์ทรงบันดาลให้พวกเขาฟื้นขึ้นมาใหม่ พวกเขากล่าวว่า ซุบฮานะกะรีบะบะนาวะบิฮัมดิ กะลาอิลลาฮะฮ์อัลลาฮันตะ ความว่า มหาบริสุทธิ์แห่งอัลลอฮ์ ผู้ทรงอภิบาลของเราและด้วยการสรรเสริญพระองค์ ไม่มีพระเจ้าใดที่เที่ยงแท้ นอกจากพระองค์ หลังจากนั้น พวกเขาก็กลับสู่หมู่บ้านดังเดิมและดำเนินชีวิตอยู่ต่อไป จนถึงอะญัล กล่าวคือ จนกว่าจะเสียชีวิตของแต่ละคน (Al Razi, 1420 H.) ภัยพิบัติครั้งนี้เป็นบทพิสูจน์แก่พวกเขาและมนุษยชาติทั้งหลายว่าความตายเป็นสิ่งที่อยู่ในอำนาจแห่งอัลลอฮ์ แม้จะอพยพหลบหนีไปอยู่ในที่ปลอดภัยหรือป้องกันไว้ดีเพียงใดก็ตาม หากพระองค์ประสงค์ทุกคนก็ต้องตายไม่มีใครรอดพ้นได้ ทุกชีวิตต้องกลับคืนสู่พระองค์ทั้งสิ้น

นอกจากโรคระบาด ยังมีภัยพิบัติอีกหลายครั้งที่ทำลายมนุษยชาติ อาทิ อุทกภัยครั้งใหญ่ในสมัยศาสนทูตนูห์ประมาณก่อน ค.ศ. 2900 ปี เป็นเหตุการณ์ที่คร่าชีวิตมนุษย์ด้วยภัยธรรมชาติ เมื่อชนชาติของนูห์ปฏิเสธการเรียกร้องเชิญชวนและเยาะเย้ยถากถางถึงขั้นกล่าวหาว่านูห์เป็นคนวิกลจริต ดังปรากฏในซูเราะฮ์อัลเกาะมัร อายะฮ์ 11-13 อัลกุรอานได้บอกกล่าวถึงลักษณะของอุทกภัยว่าอัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา ทรงเปิดประตูแห่งชั้นฟ้าให้ฝนตกลงมาอย่างหนักและให้แผ่นดินแยกออกเป็นตาน้ำไหลพุ่งออกมาจากใต้ดินทำให้เกิดน้ำท่วมใหญ่ภายในเวลาอันรวดเร็ว ดังปรากฏในซูเราะฮ์อัลเกาะมัร อายะฮ์ 11-13 ทั้งนี้เพื่อให้ภัยพิบัติครั้งนี้เป็นเครื่องเตือนสติแก่มวลมนุษย์ที่ได้ยินได้ฟังทั้งหลาย ดังปรากฏในซูเราะฮ์อัลฮากเกาะฮ์ อายะฮ์ 11-12 ภัยพิบัติจากการพลิกแผ่นดินใน

สมัยศาสนทูตลุลูร่าวก่อน ค.ศ. 1897 ปี อัลกุรอานได้บอกถึงพวกพ้องของลุลูร่าว่าเป็นผู้ประพฤติผิดในกามนิยมรักร่วมเพศ เมื่อลุลูร่าได้แจ้งให้พวกเขาทราบถึงคำเตือนจากอัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูวาตาอาลา พวกเขาปฏิเสธลุลูร่าและไม่ยอมรับการเป็นศาสนทูต ทั้งยังข่มขู่ลุลูร่าว่าหากไม่หยุดยั้งจะขับไล่ลุลูร่าออกจากเมือง ดังปรากฏในซูเราะฮ์อัลฮุรออ อายะฮ์ 160-168, ซูเราะฮ์อัลอังกะบูต อายะฮ์ 28-29 อัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูวาตาอาลา ได้ทรงลงโทษชนชาติของลุลูร่าด้วยมหันตภัยร้ายแรง ดังที่ลุลูร่าได้เตือนพวกเขาไว้ก่อนหน้านี้ แต่พวกเขาไม่เชื่อฟัง ดังปรากฏในซูเราะฮ์อัลเกาะมัร อายะฮ์ 37-38 ภัยพิบัติที่ทำลายชนชาติแห่งนี้เป็นเสี่ยงกัมปนาทผสมด้วยเม็ดหินและท่าฝนแห่งการทำลายและการพลิกแผ่นดินที่เคยเป็นเมืองของพวกเขาจากบนลงล่างจากล่างขึ้นบน ดังปรากฏในซูเราะฮ์ฮูด อายะฮ์ 82-83 ซูเราะฮ์อัลฮุรออ อายะฮ์ 172-175 และซูเราะฮ์อัลอะฮฺรอฟ อายะฮ์ 80-84 เพื่อเป็นสัญญาณเตือนแก่ผู้มีสติปัญญาพินิจพิเคราะห์ให้ไตร่ตรอง ดังในซูเราะฮ์อัลฮิจร อายะฮ์ 75-76 (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย, 2542).

ภัยธรรมชาติบนดินแดนแห่งอียิปต์ ฟาโรห์หรือฟิรอาอันและวงศ์วานในสมัยศาสนทูตมุซา เนื่องจากฟาโรห์และวงศ์วานของเขายึดติดในหลักความเชื่อและการบูชาเทวรูปของตนเอง ไม่พิจารณาไตร่ตรองแม้แต่ปาฏิหาริย์ที่เกิดขึ้นกับศาสนทูตมุซาก็ไม่อาจทำให้พวกเขาเลิกเชื่อในเรื่องมงาย กลับดูหมิ่นเหยียดหยามและปองร้ายมุซา อัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูวาตาอาลา จึงให้บังเกิดภัยพิบัติแก่พวกเขาต้องเผชิญกับภาวะแห้งแล้ง ขาดแคลนพืชพันธุ์ธัญญาหาร ดังปรากฏในซูเราะฮ์อัลอะฮฺรอฟ อายะฮ์ 130 ทรงให้เกิดอุทกภัย ให้มีฝูงตั๊กแตน เหา และกบ เข้าบุกโจมตีบ้านเรือนและเรือนสวนไร่นา ให้แบคทีเรียหรือโปรโตซัวบังเกิดขึ้นในแม่น้ำไนล์ทำให้น้ำเปลี่ยนเป็นสีเลือด ดังในซูเราะฮ์อัลอะฮฺรอฟ อายะฮ์ 133 กระทั่งพวกเขาหมดหนทางที่จะต่อสู้ ยอมจำนนและร้องขอต่อมุซาให้ช่วยขอพรต่ออัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูวาตาอาลา เพื่อปลดปล่อยการลงโทษพวกเขาและพวกเขายอมศรัทธา ครั้นเมื่อมุซาวิงวอนขอพรและพระเจ้าทรงปลดปล่อยภัยพิบัติ พวกเขาก็ตระบัดสัตย์ไม่ยอมปฏิบัติตามสัญญา ดังในซูเราะฮ์อัลอะฮฺรอฟ อายะฮ์ 134-135 ภัยพิบัติทั้งหลายที่สร้างความพินาศแก่ประชาชาติในอดีตถูกนำมาเล่าขานไว้ในอัลกุรอานเพื่อเป็นบทเรียนให้กับมนุษยชาติในยุคหลังได้พินิจพิเคราะห์ถึงพฤติกรรมต่ำทรามของพวกเขาอันเป็นสาเหตุสำคัญของ การลงโทษจากพระเจ้า อัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูวาตาอาลา ตรัสยืนยันให้มนุษย์ได้พิสูจน์ความจริงไว้ในอัลกุรอาน ซูเราะฮ์อัลญะลัก อายะฮ์ 8-9 ความว่า :

มีชาวเมืองที่มากมายแล้วที่ฝ่าฝืนพระบัญชาของพระเจ้าของพวกเขาและบรรดาศาสนทูตของพระองค์เราได้ชำระพวกเขาด้วยการชำระอย่างเข้มงวดและเราได้ลงโทษพวกเขาด้วยการลงโทษอย่างหนัก ดังนั้น พวกเขาจึงได้ลิ้มรสผลร้ายแห่งกิจกรรมของพวกเขาและบัดนี้ปลายแห่งกิจกรรมของพวกเขา คือการขาดทุน ความหายนะ

ดังนั้น หากพฤติกรรมชั่วร้ายย้อนกลับมาเกิดขึ้นในชนชาติใดยุคใดในภายหลังอีกชนชาตินั้นจงรอรับการลงโทษเป็นชดเชยกรรมเช่นเดียวกันจากพระเจ้าเถิด อัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูวาตาอาลา ตรัสไว้ในซูเราะฮ์อัลฮุรออ อายะฮ์ 17 ความว่า :

และก็ศดวรระแล้วหลังจากนุหฺที่เราได้ทำลายและพอเพียงกับพระเจ้าของเจ้าผู้ทรงรอบรู้ อีกทั้งทรงเห็นความผิดของปวงบ่าวของพระองค์

อัลญะบะรีได้อธิบายโองการนี้ว่า อัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูวาตาอาลา ได้ตรัสแก่มวลมนุษย์ผู้ปฏิเสธว่า แน่แท้เราได้ทำลายชนชาติต่างๆ มากมายก่อนหน้านี้พวกเจ้าภายหลังจากชนชาติของนุหฺ เนื่องจากพวกเขาปฏิเสธโองการ

แห่งอัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา และศาสนทูตของพระองค์แจกเช่นพวกท่านทั้งหลาย และสำหรับอัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา แล้วพวกท่านก็มีได้ประเสริฐไปกว่าพวกเขา เพราะพระองค์มิได้มีความสัมพันธ์กับบุคคลใดหรือชนชาติใดเป็นการพิเศษ อันจะทำให้พระองค์ทรงลงโทษชนชาติหนึ่งและยกโทษให้อีกชนชาติหนึ่ง (al-Tabari, 2000) ภัยพิบัติทั้งหลายที่สร้างความพินาศเสียหายแก่ประชาชาติในอดีตและพฤติกรรมต่ำช้าต่างๆ ของพวกเขาถือเป็นบทเรียนที่ทรงคุณค่าสำหรับคนในยุคต่อมาทุกยุคทุกสมัย

3.3) วิฤติโควิด-19 บทพิสูจน์ความจริงแห่งสัจธรรมจากพระเจ้า

วิฤติโควิด-19 เป็นปรากฏการณ์โรคระบาดใหญ่ในยุคปัจจุบันที่สะท้อนถึงความอ่อนแอของมนุษย์และอำนาจอันสูงสุดแห่งพระเจ้าตลอดจนสัจธรรมแห่งพระองค์ ในอดีตการพิสูจน์ความจริงแห่งสัจธรรมเกิดขึ้นด้วยการแสดงปาฏิหาริย์ของบรรดาศาสนทูต ในปัจจุบันเป็นยุคสุดท้ายใกล้กาลอาวสานของโลก ไม่มีศาสนทูต ไม่มีการแสดงปาฏิหาริย์ แต่เกิดปรากฏการณ์ต่างๆ ที่สร้างความแปลกประหลาดใจ เกิดข้อกังขาสงสัยแก่มวลมนุษย์ เป็นสัญญาณบ่งชี้ถึงฤทธาานุภาพของอัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา และบทพิสูจน์ถึงความจริงแห่งสัจธรรมบางประการที่ถูกประกาศไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน ดังจะนำมากล่าวเป็นตัวอย่าง 3 ประการ ดังนี้

3.3.1 มนุษย์เป็นต้นเหตุของความเสียหายที่อุบัติขึ้นในโลกนี้

อัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา ทรงสร้างโลกและสรรพสิ่งต่าง ๆ ในโลกไว้อย่างงดงามและสมดุลพร้อมอำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ทั้งหลาย แต่มนุษย์เองกลับเป็นผู้บ่อนทำลายและก่อความเสียหายในโลกทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ความเสียหายที่เกิดขึ้นในโลกเกือบทั้งหมดล้วนเกิดขึ้นด้วยน้ำมือของมนุษย์เป็นสัจธรรมแห่งพระเจ้าดังปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอาน ซูเราะฮ์ฮัจญ์ อายะห์ 41 ความว่า :

การบ่อนทำลายได้เกิดขึ้นทั้งทางบกและทางน้ำ เนื่องจากสิ่งที่มือของมนุษย์ได้ชวนชวนไว้ เพื่อที่พระองค์จะให้พวกเขาลิ้มรสบางส่วนของพวกเขาประกอบไว้ โดยที่หวังจะให้พวกเขากลับเนื้อกลับตัว

ในอีกโองการหนึ่งกล่าวไว้ในซูเราะฮ์ฮัจญ์ อายะห์ 30 ความว่า :

และเคราะห์กรรมอันใดที่ประสบแก่พวกเขา ก็เนื่องด้วยน้ำมือของพวกเขาได้ชวนชวนไว้

ในสมัยก่อนเมื่อท้องฟ้า แม่น้ำ ป่าไม้ ภูเขา และธรรมชาติต่าง ๆ ยังสะอาดบริสุทธิ์ย่อมไม่มีใครใคร่จินตนาการถึงภาพความเสื่อมเสียของโลกที่จะเกิดจากบ่อนทำลายด้วยฝีมือมนุษย์ ตรงกันข้ามคนสมัยนั้นอาจมองว่ามนุษย์น่าจะช่วยรังสรรค์ให้โลกสดใส สวยงาม บรรดานักวิชาการผู้บรรยายอัลกุรอานส่วนใหญ่จึงมีมุมมองในการอธิบายความหมายของการบ่อนทำลายในโองการนี้ว่าหมายถึง การตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา และการทรยศฝ่าฝืนต่อพระองค์ (Tantawi, 1998) ซึ่งถือเป็นการบ่อนทำลายที่ยิ่งใหญ่สำหรับอัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา เพราะเป็นการก้าวล่วงพระราชอำนาจแห่งพระองค์ และนับเป็นศูนย์รวมของการก่อความเสียหายอีกมากมายตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมทั้งบนบก ในน้ำ และในอากาศซึ่งปัจจุบันรุนแรงเกินกว่าระดับที่โลกจะสามารถรับได้ ทั้งปัญหาการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพที่เกิดจากการสูญพันธุ์ของพืชและสัตว์ทั่วโลก ปัญหาจากไนโตรเจนซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากปุ๋ยทางการเกษตรที่ปนเปื้อนดินและน้ำ และปัญหาวิกฤติภูมิอากาศหรือภาวะโลกร้อน รวมถึงปัญหาภาวะมหาสมุทรเป็นกรดอันเกิดจากการที่มหาสมุทรดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์เอาไว้ ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าและการใช้ที่ดิน และปัญหาการสูญเสียชั้นโอโซน กระทั่ง

นักวิทยาศาสตร์เชื่อว่าหากปัญหาเหล่านี้ยังไม่ได้รับการแก้ไขโดยเร็ว อาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อโลกอย่างถาวร (เวิร์คพอยท์นิวส์, 2563) การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และข้อกังขาว่าเป็นเชื้อโรคที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเกิดขึ้นในห้องแล็บโดยฝีมือของมนุษย์เป็นผู้ผลิต แม้ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนแต่อย่างน้อยสะท้อนความจริงแห่งสังขารจากพระผู้เป็นเจ้าข้อนี้ที่ว่า มนุษย์เป็นต้นเหตุของความเสียหายของโลก ได้เป็นอย่างดี หากมนุษย์เป็นผู้ผลิตไม่ว่าจะเป็นการผลิตในห้องแล็บของจีนหรือแล็บของสหรัฐอเมริกา ย่อมเป็นที่ชัดเจนว่าความเสียหายครั้งนี้เกิดจากฝีมือของมนุษย์โดยตรง และหากเกิดจากพัฒนาการตามธรรมชาติโดยเริ่มต้นเชื่อมาจากสัตว์ก็เป็นความเสียหายที่เกิดจากมนุษย์เองเป็นผู้กระทำโดยทางอ้อม เนื่องมนุษย์เป็นผู้ทำลายป่า Lia Patsavoudi (2020) ผู้เชี่ยวชาญด้านชีววิทยาของมหาวิทยาลัยเวสต์ แอทติกา ในประเทศกรีซ กล่าวว่า มนุษย์สร้างความปั่นป่วนให้กับสิ่งแวดล้อมซึ่งไม่เพียงเป็นสาเหตุทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง แต่ยังทำให้สัตว์ต่างๆ ต้องอพยพไปหาที่อยู่อาศัยใหม่ มนุษย์เองที่บังคับให้พวกมันอพยพมาใกล้กับที่อยู่อาศัยของมนุษย์และใกล้ชิดกับคน เมื่อคนกับสัตว์พาหะมีความใกล้ชิดกันมากขึ้นจึงทำให้มีแนวโน้มว่าคนจะติดเชื้อโรคจากสัตว์ได้ง่ายขึ้น เป็นการเพิ่มการระบาดของโรคอย่างมีนัยยะสำคัญ

3.3.2 โรครบาดแพร่ระบาดด้วยการอนุมัติของอัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา

อัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา ทรงเป็นผู้สร้างสรรพสิ่งทั้งมวล เชื้อโรคทั้งหลายก็เป็นสิ่งถูกสร้างและเป็นไพร่พลของพระองค์อัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา ตรัสไว้ในอัลกุรอานซูเราะฮ์อัลฟัทห์ อายะห์ 7 ความว่า :

และไพร่พลแห่งชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดินเป็นของอัลลอฮ์และพระองค์เป็นผู้ทรงอำนาจ ผู้ทรงปรีชาญาณยิ่ง

ไพร่พลของพระองค์มีจำนวนมากมายับไม่ถ้วน และทั้งหมดพร้อมจำนวนปฏิบัติตนตามพระบัญชาแห่งพระองค์ มนุษย์ทั้งหลายพึงต้องตระหนัก ดังที่อัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา ตรัสเตือนไว้ในอัลกุรอาน ซูเราะฮ์อัลมุดัสซิริ อายะห์ 31 ความว่า :

และไม่มีผู้ใดรู้จำนวนไพร่พลของพระเจ้าของเจ้านอกจากพระองค์ และนี่มิใช่ในดินนอกจากเป็นข้อตักเตือนแก่มนุษย์

โรครบาดจึงไม่อาจแพร่ระบาดเว้นแต่ด้วยการอนุมัติของอัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา เป็นสังขารแห่งพระองค์ ปฏิบัติการต่อสู้หรือสงครามโรครบาดระหว่างมนุษย์กับโรคโควิด-19 ที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันจึงมิได้เกิดขึ้นด้วยความบังเอิญหรือโดยพลการระหว่างมนุษย์กับเชื้อโรค หากเป็นไปด้วยความประสงค์และการอนุมัติของอัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา ดังนั้น ไม่ว่าเชื้อร้ายนี้จะพัฒนาการตามธรรมชาติของมันเองหรือถูกสร้างขึ้นในห้องแล็บทดลองอาวุธชีวภาพของประเทศใดก็ตาม ล้วนอยู่ภายใต้การอนุมัติของอัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา ทั้งสิ้น เป็นหลักแห่งความจริงที่บ่งชี้ถึงอำนาจแห่งความเป็นพระเจ้าของพระองค์ ในขณะที่ผู้นำประเทศมหาอำนาจต่างปฏิเสธและโยนการรับผิดชอบให้พันตัว พระผู้เป็นเจ้าทรงบอกแจ้งถึงอำนาจอันเที่ยงแท้แห่งพระองค์ที่อยู่เบื้องหลังการระบาดของโรคร้ายต่าง ๆ รวมทั้งการเจ็บป่วยของมนุษย์ อัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา ตรัสไว้ในอัลกุรอานซูเราะฮ์อัตตะฮอมูน อายะห์ 11 ความว่า :

ไม่มีทุกข์ภัยอันใดเกิดขึ้น เว้นแต่ด้วยอนุมัติของอัลลอฮ์

หะดีษรายงานโดยท่านอิหม่ามบุคอรีย เลขที่ 5707 เล่าจากอาบีฮุร็อยเราะฮ์ รอฎียัลลอฮุอันฮู ว่าท่านนบี มุฮัมมัด คือลัลลอฮุอะลยฮิวะสัลลัม กล่าวไว้ ความว่า

ไม่มีโรคติดต่อใดๆ ไม่มีเคราะห์ร้ายจากนก ไม่มีเคราะห์ร้ายจากนกเค้าแมว ไม่มีเคราะห์ร้ายจาก เดือนซอฟัร และให้จงหนักให้ไกลจากคนที่เป็นโรคเรื้อนเสมือนหนีจากสิงห์โต

การเกิดโรคระบาดที่ติดต่อกันจากสัตว์สู่คนหรือจากคนสู่คนอย่างรวดเร็ว ทำให้เข้าใจไปว่าโรคระบาดสามารถ ติดต่อและแพร่เชื้อได้ด้วยตัวมันเอง โดยไม่พิจารณาถึงอำนาจที่แท้จริงแห่งพระเจ้าผู้ทรงบังเกิดเชื้อโรคและทรง อนุมัติให้เชื้อโรคเข้าสู่โลกโดยการแพร่ระบาดไปในพื้นที่ต่างๆ อย่างรวดเร็ว แต่ข้อมูลเกี่ยวกับจุดกำเนิดของโรคที่ อาจมีใช้มาจากประเทศจีนเท่านั้น แต่มาจากประเทศอื่น ๆ ด้วย เช่น สหรัฐอเมริกา และอิตาลี ซึ่งมีผู้ติดเชื้อที่ไม่ เคยเดินทางมาประเทศจีนและไม่เคยสัมผัสกับผู้ที่ติดเชื้อที่เดินทางมาจากจีน ตลอดจนการที่โรคระบาดมีจุดเริ่มต้น และจุดสิ้นสุด รวมทั้งบางครั้งมันไม่สามารถแพร่เชื้อไปสู่คนทุกคนได้แม้จะอยู่ใกล้ชิดติดกัน ทุกครั้งที่มีโรคระบาด ก็จะมีคนที่ปลอดภัยจากการติดเชื้อทั้งที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน เช่นนี้ย่อมเป็นหลักฐานบ่งชี้โดยปริยายว่าโรคระบาด ไม่ได้ระบาดติดต่อด้วยตัวมันเองอย่างอิสระ แต่แน่นอนอาจมีปัจจัยอื่นประกอบหลายอย่าง หนึ่งในจำนวนนั้นที่ สำคัญยิ่งคือปัจจัยแห่งอำนาจการอนุมัติจากพระเจ้า ดังที่พระองค์ตรัสแจ้งไว้ในอัลกุรอานและคำสอนของท่านนบี มุฮัมมัด คือลัลลอฮุอะลยฮิวะสัลลัม ดังกล่าวข้างต้น

3.3.3 การลงโทษแผ่คลุมไปทั่วเมื่อความชั่วแพร่กระจาย

เป็นสังขารแห่งอัลลอฮ์ที่เมื่อใดก็ตามมีการตั้งภาคี ก่อความอธรรม ฝ่าฝืนบทบัญญัติและคำบัญชาแห่ง พระองค์ โดยไม่มีการปรับปรุงแก้ไขและน้อมนาคต้อน และเมื่อมีการน้อมนาคต้อนก็มีกระแสขัดขวางต่อต้าน จน ความชั่วช้าอนาจารแพร่กระจายอย่างเปิดเผย เมื่อนั้นโรคภัยและภัยพิบัติต่างๆ จากพระเจ้านั้นจะถูกทำให้อุบัติขึ้นและ จะแผ่คลุมไปทั่ว ไม่เฉพาะคนชั่วหรือผู้กระทำเท่านั้น แต่จะครอบคลุมไปถึงคนดีที่ไม่ได้กระทำความชั่วนั้นโดยตรง ด้วย ดังที่อัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา ตรัสไว้ในอัลกุรอานซูเราะฮ์อัลอันฟาล อายะห์ 25 ความว่า :

และพวกเจ้าจงระวังการลงโทษซึ่งมันจะไม่ประสบแก่บรรดาผู้ธรรมในหมู่พวกเจ้าโดยเฉพาะ เท่านั้น และพึงรู้เถิดว่าแท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้รุนแรงยิ่งในการลงโทษ

หะดีษรายงานโดยอิบนุมาญะฮ์ เลขที่ 4019 ท่านนบีมุฮัมมัด คือลัลลอฮุอะลยฮิวะสัลลัม กล่าวไว้ ความว่า :

ไม่มีความชั่วช้าอนาจารใดที่ปรากฏขึ้นในกลุ่มชนหนึ่งกระทั้งพวกเขาได้กระทำกันอย่างเปิดเผย โฉ่งแจ้ง เว้นแต่โรคระบาดและความอดอยากจะแพร่กระจายในหมู่พวกเขาอย่างกว้างขวางชนิด ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในหมู่ชนใดก่อนหน้าพวกเขา

ในสังคมโลกปัจจุบัน ความชั่วช้าป่าเถื่อนและความน่าอัปยศอดสูต่างๆ สารพัดชนิดทั้งที่เคยเกิดขึ้นใน อดีตยุคอนารยธรรมและไม่เคยเกิดขึ้นกำลังอุบัติขึ้นในยุคนี้ ยุคที่คนส่วนหนึ่งหลงตัวลืมนตตะโกนถามหาทักทาย พระเจ้าคล้ายดังที่ฟาโรห์เคยทักทายพระเจ้าของศาสนทูตมุซา (อะลยฮิสสลาม) เป็นยุคที่ทุกคนสามารถใช้ชีวิตได้ อย่างอิสระเสรีตามอารมณ์ใคร่ไร้ขอบเขต เพศเดียวกันสมสู่อยู่ด้วยกันได้อย่างเถื่อนต่ำไม่ต่างจากเดรัจฉาน คำสอน ทางศาสนากลายเป็นสิ่งล้าหลัง ภาพลามกอนาจารระบาดไปทั่วทุกแห่งหนอย่างเปิดเผยและไร้ความอับอาย ชีวิต มนุษย์ถูกเข่นฆ่าเป็นผักปลาแม้แต่ในครอบครัวเดียวกัน พ่อฆ่าลูก ลูกฆ่าแม่ พี่น้องวางแผนฆ่ากันเองเพียง

ผลประโยชน์อันเล็กน้อย เป็นยุคที่เงินทองกลายเป็นพระเจ้า ระบบเศรษฐกิจของทุกประเทศทั่วโลกถูกรอบงำด้วยระบบดอกเบี้ยที่เอื้อให้คนร่ำรวยขูดรีดคนจน ระบบการเมืองที่ส่งผลให้ผู้มีอำนาจทุจริตฉ้อฉลจนกระทั่งไม่มีอำนาจไต่เบี่ยงได้ กระแสโลกาภิวัตน์ที่ผลักดันให้ความชั่วในประเทศหนึ่งทะลักไหลเข้าสู่อีกประเทศหนึ่งอย่างรวดเร็วและไร้พรมแดน ไม่มีรัฐบาลของประเทศใดป้องกันได้ ทำให้ความชั่วช้าทั้งหลายแผ่คลุมไปทั่วโลก

ในอดีตความชั่วบางอย่างเกิดขึ้นเฉพาะในหมู่ชนหนึ่งโรคภัยจึงอุบัติขึ้นเฉพาะหมู่ชนนั้น ในปัจจุบันเมื่อความชั่วช้าดำรงแพร่ไปทั่วทั้งโลก โรคระบาดอย่างเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงถูกให้กลายเป็นภัยพิบัติใหม่ที่โลกไม่เคยพบมาก่อน มีพิษสงที่อันตรายและสามารถแพร่เชื้อจากสัตว์สู่คนและจากคนสู่คนได้อย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ทุกมิติและทุกวงการทั่วโลกในปัจจุบัน หากมนุษย์ได้ใช้ปัญญาขบคิดจะพบว่าวิกฤติโควิด-19 ช่างเป็นบทลงโทษที่ยุติธรรมล้นเหลือ มีอิทธิฤทธิ์ที่แผ่คลุมไปทั่วทุกที่ที่ความชั่วแพร่กระจายไปถึงเป็นโรคระบาดที่ให้โอกาสมนุษย์ได้สัมผัสบททดสอบควบคู่ไปกับบทเรียนแห่งสัจธรรมในการลงโทษของพระองค์เป็นบทลงโทษอันเนื่องมาจากบาปกรรมที่มนุษย์ชวนชวยกระทำไว้ ทั้งเป็นบทลงโทษที่กลายเป็นเหตุท้าทายการพัฒนาของมนุษย์ แสดงถึงเดชานุภาพแห่งอัลลอฮ์ ชูบฮานาฮูตาอาลา ให้เห็นว่าพระองค์ไม่มีวันพ่ายแพ้หรือเพลี่ยงพล้ำให้กับมนุษย์อย่างแน่นอน พระองค์ตรัสไว้ในอัลกุรอานซูเราะฮ์อัลฮูรอ อายะห์ 30-31 ความว่า :

และเคราะห์กรรมอันใดที่ประสบแก่พวกเจ้า ก็เนื่องจากน้ำมือของพวกเจ้าได้ชวนชวยไว้ และพระองค์ทรงภัย(ความผิดให้)มากต่อมากแล้ว พวกเจ้าไม่สามารถทำให้พระองค์เพลี่ยงพล้ำบนผืนแผ่นดินนี้ได้ และพวกเจ้าไม่มีใครอื่นอีกที่จะคอยปกป้องและช่วยเหลือนอกจากอัลลอฮ์เท่านั้น

บทสรุป

ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) มีทั้งข้อมูลที่เป็นความจริงและข้อมูลที่ยังไม่ทราบว่าเป็นความจริงหรือเป็นความเท็จ ข้อมูลที่เป็นความจริงเป็นข้อมูลที่มีการนำเสนอสอดคล้องต้องกันของสำนักข่าวหรือแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลเชิงวิชาการที่ผ่านการพิสูจน์ทดลองโดยนักวิชาการหรือนักวิทยาศาสตร์ โดยปราศจากการครอบงำจากอำนาจทางการเมืองหรือไม่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ใดๆ เช่น ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะของเชื้อไวรัสโควิด-19 และข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะอาการของผู้ติดเชื้อ เป็นต้น ส่วนข้อมูลที่ไม่ทราบว่าเป็นความจริงหรือเท็จ เป็นข้อมูลความคิดเห็นที่มีการนำเสนอขัดแย้งกันและยังไม่มีหลักฐานพิสูจน์แน่ชัด ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดหรือที่มาของเชื้อโรค ซึ่งยังไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าเกิดจากการผลิตในห้องแล็บหรือเกิดจากการพัฒนาตามธรรมชาติ บทความนี้ได้นำข้อมูลดังกล่าวมาไตร่ตรองพิจารณากับข้อความจริงแห่งสัจธรรมจากอัลลอฮ์ ชูบฮานาฮูตาอาลา ในภาวะที่สังคมโลกกำลังเผชิญกับโรคโควิด-19 เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความจริงแห่งสัจธรรม 3 ประการ คือ

1) มนุษย์เป็นต้นเหตุของความเสียหายที่อุบัติขึ้นในโลกนี้ เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในปัจจุบันว่าการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพของโลก ภาวะโลกร้อน และมลพิษต่างๆ ในอากาศตลอดจนในมหาสมุทรล้วนเกิดขึ้นด้วยน้ำมือของมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญ ภาวะวิกฤติโควิด-19 ทำให้โลกได้ผ่อนคลายจากการถูกทำลายลงชั่วขณะ นอกจากนั้น ข้อกังขาเกี่ยวกับไวรัสโคโรนา 2019 ว่ามาจากห้องแล็บโดยมนุษย์เป็นผู้ผลิตหรือไม่ หากมนุษย์มีส่วน

เกี่ยวข้องโดยตรงในการผลิตเชื้อร้ายยิ่งตอกย้ำความจริงแห่งสัจธรรมข้อนี้ที่ยืนยันมนุษย์เป็นต้นเหตุของความเสียหายต่าง ๆ ที่อุบัติขึ้นในโลก

2) โรคระบาดแพร่ระบาดด้วยการอนุมัติของอัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา กล่าวคือโรคภัยทั้งหลายมีอาจเกิดขึ้นและแพร่ระบาดได้ด้วยศักยภาพในตัวมันเอง เว้นแต่ด้วยการอนุมัติของพระองค์ แม้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ระบุว่าไวรัสตัวนี้เป็นโรคระบาดใหญ่สามารถพัฒนาด้วยมันเองและกลายพันธุ์ได้ทำให้ยากต่อการเฝ้าระวังรักษาด้วยยาชนิดใดก็ตาม แต่ในความเป็นจริงที่มันสามารถพัฒนาการและกลายพันธุ์ก็ด้วยการอนุมัติของอัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา พระผู้เป็นเจ้าของผู้ทรงเป็นเจ้าของแห่งเชื้อโรคและสรรพสิ่งทั้งหลายที่เป็นไพร่พลของพระองค์พร้อมจำนวนปฏิบัติตามพระบัญชาแห่งพระองค์ การปฏิเสธของผู้นำประเทศมหาอำนาจถึงการกำเนิดเกิดขึ้นไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศของตนไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด แสดงถึงความอ่อนแอและนิสัยปิดความรับผิดชอบของมนุษย์ การประกาศสัจธรรมแห่งพระเจ้าว่าด้วยการแพร่ระบาดของโรคภัยได้การอนุมัติของอัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา ย่อมแสดงถึงพระราชอำนาจและเดชานุภาพอันสูงส่งของพระองค์

3) การลงโทษแผ่คลุมไปทั่วเมื่อความชั่วแพร่กระจาย พฤติกรรมอันเสื่อมทรามของมนุษย์ที่ไม่แยแสต่อคำบัญชาของพระเจ้า ทำให้มนุษย์ต้องเผชิญกับการลงโทษและบททดสอบต่าง ๆ ครั้งแล้วครั้งเล่าตั้งแต่ในอดีตตราบจนปัจจุบันหลากหลายรูปแบบอย่างสาสม เป็นสัจธรรมแห่งพระองค์ในทุกยุคทุกสมัย โรคโควิด-19 ที่อุบัติขึ้นในยุคนี้ซึ่งเป็นยุคที่ความชั่วช้าต่ำทรามสะพัดไปทั่ว ไวรัสโคโรนาจึงถูกให้กลายพันธุ์เป็นสายพันธุ์ใหม่ที่โลกไม่เคยพบมาก่อน มีพิษสงที่อันตรายและสามารถแพร่เชื้อได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ทุกมิติและทุกวงการทั่วโลก ช่างเป็นบทลงโทษที่ยุติธรรมล้นเกล้า มีอิทธิฤทธิ์ที่แผ่คลุมไปทั่วทุกที่แม้ในที่ที่บริสุทธิ์ปราศจากสิ่งชั่วช้าอนาจาร เป็นไปตามสัจธรรมและเจตจำนงแห่งพระองค์ อัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา ตรัสไว้ในซูเราะฮ์อัลอันฟาละ อายะห์ 25 ความว่า :

และพวกเจ้าจงระวังการลงโทษซึ่งมันจะไม่ประสบแก่บรรดาผู้ธรรมในหมู่พวกเจ้าโดยเฉพาะเท่านั้น และพึงรู้เถิดว่าแท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้รุนแรงยิ่งในการลงโทษ

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ส่งผลกระทบต่อประเทศต่างๆ ทั่วโลกและกำลังเปลี่ยนวิถีแห่งโลกเป็นวิถีชีวิตใหม่ในปัจจุบัน เป็นเสมือนหนึ่งสงครามโรคที่มีโซ่มนุษย์กับเชื้อโรคเท่านั้นที่ต่อสู้ทำหั่นกันตามอารมณ์อำมหิต แต่ทั้งสองฝ่ายกำลังเผชิญหน้าภายใต้อำนาจการอนุมัติแห่งอัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา) พระผู้เป็นเจ้าของผู้เที่ยงแท้แห่งมวลมนุษย์และสากลจักรวาล

ข้อเสนอแนะ

1) การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นการทดสอบและลงโทษจากอัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา ที่แผ่ไ้ทั้งคุณค่าเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบมากมาย มนุษย์ควรคิดและใคร่ครวญถึงคุณค่าเชิงบวกให้มากเพื่อลบล้างและแก้ไขผลกระทบเชิงลบ โดยนำเหตุการณ์ในอดีตที่เคยเกิดขึ้นกับประวัติศาสตร์ยุคก่อนมาเทียบเคียงเพื่อเป็นข้อคิดและบทเรียนสำหรับตนเองในอนาคต

2) การแพร่ระบาดของเชื้อร้ายที่มนุษย์ไม่สามารถป้องกันได้ และข้อกังขาที่มนุษย์ยังไม่สามารถค้นหาความจริงได้ แม้จะมีเครื่องมือเครื่องมือและอาวุธยุทธโธปกรณ์ที่ทันสมัยมากมายเพียงใดในปัจจุบัน เป็นสิ่งสะท้อน

ถึงข้อจำกัดของมนุษย์ จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่มนุษย์จะได้ไตร่ตรองในความอ่อนแอของตัวเอง และตระหนักในอำนาจและเดชานุภาพอันสูงส่งของอัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูตาอาลา พระผู้เป็นเจ้าของผู้ทรงประกาศอย่างแจ่มชัดในคัมภีร์อัลกุรอานว่าพระองค์ทรงเดชานุภาพเหนือทุกสิ่ง

3) วิถีชีวิตใหม่หลังโควิด-19 มนุษย์ควรจะต้องศึกษาค้นคว้าสังเคราะห์พระเจ้าเพิ่มขึ้น ควบคู่ไปกับการที่นักวิทยาศาสตร์ทำการค้นคว้าวิจัยในการผลิตวัคซีน เพื่อนำสังเคราะห์มาเป็นทางนำในการดำเนินชีวิตใหม่ที่บูรณาการด้วยหลักทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ เพื่อการป้องกันโรคระบาดและภัยพิบัติจากโรคร้ายที่ยั่งยืน

รายการอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2563). รู้จักโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2563 จาก https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/ind_knowledge.php.
- กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (2563). หลักสูตร 'COVID' 101 รู้จักไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ฉบับรวบรัด. สืบค้นเมื่อ 11 เมษายน 2563. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/>.
- ข่าวสดออนไลน์. (2563). โควิด : อยู่ยันเปิดเมืองสิ้นสุดล็อกดาวน์ 76 วัน คนทะลักเดินทางออกครึ่งแสน. สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2563. จาก <https://www.khaosod.co.th/around-the-world-news/news>.
- ข่าวไทยพีบีเอส. (2563). WHO ชี้ "ยุโรป" เป็นศูนย์กลางการระบาด COVID-19 แห่งใหม่. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2563. จาก <https://news.thaipbs.or.th/content/>.
- เจมส์ กัลป์ลาเกอร์. (2563). ไวรัสโคโรนา : โควิด-19 เรื่องอะไรบ้างที่เรายังไม่รู้แน่ชัด. สืบค้นเมื่อ 12 เมษายน 2563 จาก <https://www.bbc.com/thai/international-52082168>.
- โซเซียลลิสต์ไทย. (2563). ผู้คนจำนวนมากพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า มะกันคือต้นตอของโควิด-19. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2563. จาก <https://www.socialiststhai.com/content>.
- ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ. (2563). สมาชิกราชวงศ์ซาอุดีอาระเบียกว่า 150 พระองค์ติดโควิด-19 คาดติดเชื้อขณะท่องเที่ยวในยุโรป. สืบค้นเมื่อ 11 เมษายน 2563. จาก <https://thestandard.co/coronavirus-saudi-arabia-royal-infections>.
- สำนักข่าวอินโฟเควสท์. (2563). องค์การอนามัยโลกประกาศ COVID-19 เป็นชื่อทางการโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2563. จาก <https://www.hfocus.org/content/2020/02/18488>.
- ภาพพงศ์ วัฒนเสรีกุล. (2563). ย้อนประวัติศาสตร์ Pandemic (โรคระบาดใหญ่) สะเทือนโลก. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2563. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/>.
- ภูมรัตน์ ทักชาติพงศ์. (2563). สงครามเชื้อโรค. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2563. จาก <https://www.posttoday.com/politic/columnist/>.
- วรารณ สามโกเศศ. (2563). เรื่องไม่จริงของโควิด-19. สืบค้นเมื่อ 3 พฤษภาคม 2563. จาก <https://www.allmagazineonline.com>.

- เวิร์คพอยท์นิวส์. (2563). 10 ปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับโลก 3 เรื่องรุนแรงเกินโลกรับไหว. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2563. จาก <https://workpointnews.com/2019/07/09/10-environmental-threats1/>.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2563). ทรัมป์มั่นใจโควิด-19 มาจากแล็บอยู่แน่ ยันมีหลักฐานแต่บอกไม่ได้. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2563. จาก <https://mgronline.com/around/detail>.
- สำนักข่าวซินหัว. (2563). 3 ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับต้นกำเนิดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน 2563. จาก <https://www.xinhua.com/high>.
- สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย. (2542). พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมความหมายภาษาไทย. ซาอุดีอาระเบีย: ศูนย์กษัตริย์ฟะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน.
- สุวิทย์ วัฒนผลประเสริฐ. (2563). ย้อนรอยไข้หวัดใหญ่ในสยามเมื่อ 101 ปีก่อน. สืบค้นเมื่อ 11 เมษายน 2563. จาก <https://www.terraonline.com/articles/>.
- อปท นิวส์. (2563). จีนฟ้องสหรัฐฯแล้วเป็นตัวการปล่อยไวรัสโควิด-19 ใส่ผู้อื่นผ่านทหาร. สืบค้นเมื่อ 3 เมษายน 2563. จาก <http://www.opt-news.com/news>.
- Al Razi, A. M. U. (1420 H.). *Mafatih al-Ghaib*. Beirut: Dar Turath al-Arabi.
- Al Tabari, A. M. Y. (2000). *Jami al-Bayan fi Tawee al-Qur-an*. Beirut: Muassasah al Risalah.
- Lia Patsavoudi. (2020). หรือโรคระบาดเป็นสัญญาณเตือนของวิกฤตสภาพภูมิอากาศ?. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2563. จาก <https://www.greenpeace.org/thailand/story/>.
- Tantawi, M. S. (1998). *al-Tafsir al-Waseet li al-Quran al-Kareem*. Cairo: Dar al Nahdhah.
- The Standard Team. (2020). ทำไมการระบาดของโควิด-19 ในอิตาลี จึงเลวร้ายและมีคนตายมากที่สุดรองจากจีน. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2563. จาก <https://thestandard.co/why-coronavirus-spreading-in-italy-is-vital-and-cause-death-heavily>.

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียสาระการเรียนรู้อัลอะคลากเรื่องมารยาทในชีวิตประจำวันที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

Results of Learning Management by Using Multimedia Storytelling on al-Akhlaq Subject in Daily Manners Affecting the Learning Achievement of Primary School Students, Year 4

ชัยนัน โดยทะ² และมุหัมมัดตอลาล แกมะ¹

Zainan doyh¹ & Muhammadtolan Kaemah¹

(Received: February 26, 2020; Revised: March 20, 2020; Accepted: June 04, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สาระการเรียนรู้อัลอะคลาก เรื่องมารยาทในชีวิตประจำวันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สาระการเรียนรู้อัลอะคลากเรื่องมารยาทในชีวิตประจำวันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนสาระการเรียนรู้อัลอะคลากโดยใช้โดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียสาระการเรียนรู้อัลอะคลากสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการ 1) ทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนเป็นแบบปรนัย 2) จัดกิจกรรมการเรียนการสอน สาระอัลอะคลากโดยใช้นิทานผ่านคอมพิวเตอร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 8 แผนๆ ละ 2 ชั่วโมง 3) แบบทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ชุดเดียวกับทดสอบก่อนเรียน 4) นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนความรู้ความเข้าใจคุณธรรมจริยธรรมสาระอัลอะคลากโดยใช้นิทานผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้ นักเรียนแสดงความคิดเห็นโดยการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ ตามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนิบง ตำบลกาบัง อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา จำนวนทั้งหมด 19 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) นิทานพัฒนาการจัดการเรียนรู้สาระอัลอะคลากโดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียน โดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย การวิเคราะห์ข้อมูล 1) หาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ความรู้ความเข้าใจ สาระอัลอะคลากโดยใช้นิทานผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างเรียนกับหลังเรียนตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้ค่า E1/E2 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการหาค่า ที่ Independent t-test

² สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

¹ Islamic Studies Program, Yala Rajabhat University

3) วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนด้วยแผนการเรียนรู้ สาระอัลอัคลากโดยใช้นิทานผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สาระการเรียนรู้อัลอัคลาก เรื่องมารยาทในชีวิตประจำวันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.04/86.58 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนโดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สาระการเรียนรู้อัลอัคลาก เรื่องมารยาทในชีวิตประจำวันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สาระการเรียนรู้อัลอัคลาก เรื่องมารยาทในชีวิตประจำวันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สาระการเรียนรู้อัลอัคลาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ABSTRACT

This research is quantitative research with the objectives of to 1) develop and find efficiency of multimedia storytelling on al-Akhlaq Subject in daily manners for the primary school students, year 4 to be effective according to the criteria, 2) to compare student leaning achievement by using multimedia storytelling on al-Akhlaq subject in daily manners for primary school students, year 4 before and after the classes and, 3) to assess student satisfaction towards the learning on al-Akhlaq subject by using multimedia storytelling on al-Akhlaq subject for primary school students, year 4. In this research, the researcher collect data by, 1) one hour 40 multiple-choice pre-test using the achievement test before learning al-Akhlaq subject created by the researcher, 2) manage 8 plans by 2 hours each for al-Akhlaq subject teaching and learning activities by using multimedia storytelling of primary school, year 4, 3) one hour post-test by using the same analytical ability test as the pre-test, 4) Using a questionnaire for students' satisfaction with learning and understanding of morals, ethics, and knowledge by using multimedia storytelling on al-Akhlaq subject for the primary school students, year 4 for the students comments by answering the satisfaction questionnaire as created by the researcher. The sample group used in this research is 19 primary school students, year 4 of Ban Nibong School, Kabang Sub-District, Kabang District, Yala Province, for the semester 1 of 2019 academic year by easy random.

Research tools 1) Learning management Storytelling on al-Akhlaq Subject by using multimedia storytelling, 2) Learning achievement form and 3) student satisfaction towards the learning on al-Akhlaq subject by using multimedia storytelling on al-Akhlaq subject for primary school students, year 4 by 1) develop and find efficiency of multimedia storytelling on al-Akhlaq

Subject in daily manners for the primary school students, year 4 before and after the class according to 80/80 criteria by using E1/E2 value), 2) to compare student leaning achievement by using Independent t-test, 3) to assess student satisfaction towards the learning on al-Akhlaq subject by using multimedia storytelling on al-Akhlaq subject for primary school students, year 4 by using percentage and mean. The research found that, 1) the efficiency of multimedia storytelling on al-Akhlaq Subject in daily manners for the primary school students, year 4 is 82.04/86.58, 2) learning achievement of the students on al-Akhlaq Subject in daily manners by using multimedia storytelling on al-Akhlaq subject for primary school students, year 4 after the class higher than before the class in the statistical mean of .01 and 3) student satisfaction towards the learning on al-Akhlaq subject by using multimedia storytelling on al-Akhlaq subject for primary school students, year 4 is in very good scale.

Keywords: learning management, multimedia storytelling, learning on al-Akhlaq subject, learning achievement

บทนำ

การศึกษาอิสลามเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่ต้องยึดถือปฏิบัติจากอัลกุรอานและอัลหะดีษเนื่องจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ การนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่มีความสำคัญในศาสนาอิสลาม ดังนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมุสลิมที่จะต้องศึกษาเยาวชนมุสลิมทุกคนในประเทศไทยต้องได้รับการศึกษาศาสนาอิสลามอย่างสม่ำเสมอ มีความรู้ที่ยึดมั่น ศรัทธา และปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามเพื่อเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมและจริยธรรม (อับรอฮีม ณรงค์รักษาเขต, 2552) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่าการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับ ความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนและความแตกต่างระหว่างบุคคลรวมทั้งให้ฝึกทักษะ กระบวนการคิดการจัดการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจริง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุลและปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุก วิชา นอกจากนั้นในการจัดการกระบวนการเรียนรู้อย่างต้องส่งเสริมให้ผู้สอนจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

หลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อิสลามศึกษาใน 8 สาระการเรียนรู้ได้แก่ อัลกุรอาน อัลหะดีษ อัลอะกีดะฮ์ (หลักศรัทธา) อัลฟิคุฮ์ (ศาสนบัญญัติ) อัตตารีค (ศาสนประวัติ) อัลอัคลาก (จริยธรรม) ภาษาอาหรับ ภาษามลายู ภาษาอาหรับเสริมและในสาระการเรียนรู้ที่ 2 หลักสูตรอิสลามศึกษาได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมจากหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ว่าผู้เรียนต้องรักการอ่านอัลกุรอาน รักการละหมาด รักความสะอาด มีมารยาทแบบอิสลาม มีความรับผิดชอบ สาระการเรียนรู้อัลอัคลาก (จริยธรรม) เป็นวิชาหนึ่งที่เน้นความเข้าใจ ประกอบการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จึงเป็นการยากที่นักเรียน จะเข้าใจในเนื้อหาและนำไปปฏิบัติจริง และที่สำคัญ

ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนครูผู้สอนยังประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดเทคนิคการสอนใหม่ๆ และการใช้สื่ออุปกรณ์ มักจะสอนแบบบรรยายไม่มีสื่อการสอน ทำให้นักเรียนเบื่อไม่สนใจเรียนวิชาอัลลอคลาก ซึ่งการจัดกิจกรรมในรายวิชาดังกล่าวจะเกิดผลดีนั้นผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจหรือวัยของผู้เรียน การนำสื่อต่าง ๆ มาใช้ประกอบการสอนถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียนยิ่งขึ้น

การสอนอัลลอคลากในโรงเรียนที่เปิดสอนอิสลามศึกษาแบบเข้มและโรงเรียนบ้านนิบงที่ผู้วิจัยได้ศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระการเรียนรู้อัลลอคลากยังไม่อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาที่ผ่านมาพบปัญหาในการจัดการเรียนรู้อัลลอคลากโดยเฉพาะเกี่ยวกับการเรียนรู้อัลลอคลากของนักเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลายสาเหตุไม่ว่าจะเป็นครู เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน และนักเรียน หรืออาจเพราะว่าการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมายังไม่มีการจัดกิจกรรมหรือสื่อการสอนที่น่าสนใจรวมทั้งเนื้อหาที่เรียนเป็นนามธรรม ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหายากและมีปัญหาในการเรียน ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้นยังจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยที่เป็นครูผู้สอนวิชาอัลลอคลากโดยพบว่านักเรียนไม่เข้าใจในสิ่งที่เรียนมา เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างไม่ดึงดูดความสนใจของนักเรียนและนักเรียนรู้สึกเบื่อหน่ายกับการเรียน

ดังนั้นงานวิจัยนี้มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรู้และความเข้าใจอัลลอคลาก เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนา รูปแบบการสอนอิสลามศึกษา สาระการเรียนรู้อัลลอคลากโดยใช้นิทาน ผู้วิจัยได้นำนิทานมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้ความรู้และความเข้าใจและมีทักษะการพัฒนาการตามวัยและเป็นพื้นฐานในการเรียนระดับชั้นต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (เบญจา แสงมลิ, 2545) กิจกรรมการเล่านิทานจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน และสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้เป็นอย่างดี นิทานจึงมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนเป็นอย่างมาก

ปัจจุบันจะเห็นได้ชัดว่าเทคโนโลยีมีผลต่อการปฏิบัติงานทุกประเภทอย่างกว้างขวางจนนับว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อวงการศึกษามาก โรงเรียนและสถานศึกษาที่ทำหน้าที่เตรียมคนเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมเทคโนโลยีได้อย่างมีความสุข เมื่อพูดในประเด็นนี้ก็คือ ครู อาจารย์ ที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนทักษะและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนจากการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ รวมทั้งการมีทักษะความสามารถในการใช้เทคโนโลยีทางการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์ (2545) อ้างถึงใน สุรศักดิ์ ปาเฮ (2537) นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเป็นสื่อการเรียนรู้อย่างหนึ่งที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์พิจารณาเห็นแล้วว่าเป็นการกระตุ้นหรือทำให้ผู้เรียนอยากเรียนเรียนเป็นการสร้างบรรยากาศในการเรียนและใช้สามารถในการแก้ปัญหาที่กระผมได้ไปสัมภาษณ์ครูโรงเรียนบ้านนิบงว่า นักเรียนโรงเรียนบ้านนิบงนั้นนักเรียนมักจะไม่สนใจ ไม่ตระหนักในวิชาศาสนาและไม่ตั้งใจเวลาเรียน จึงทำให้ผู้เรียนนั้นไม่ได้ปฏิบัติอย่างสมควรปฏิบัติจึงทำให้นักเรียนไม่ค่อยมีมารยาทในการใช้ชีวิต ผู้วิจัยจึงได้พัฒนานิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียใช้สำหรับอธิบายให้เกิดความเข้าใจที่นำไปปฏิบัติในการเรียนรู้วิชาศาสนาไปใช้ ที่ว่านิทานเป็นที่ยอมรับสำหรับเด็ก นิทานจึงมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับ (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2551)

จากสภาพปัญหาที่ได้กล่าวมาและความสำคัญของการใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียในการจัดการเรียนการสอนที่มีผลต่อการพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก ทำให้ผู้วิจัยสนใจจะพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สาระการเรียนรู้อัลลอคลาก เรื่องมารยาทในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ตลอดจนเห็นคุณค่าและมีความรู้ สำนึกในเรื่องของจริยธรรมได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สาระการเรียนรู้อัลลอคลาก เรื่องมารยาทในชีวิตประจำวันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สาระการเรียนรู้อัลลอคลากเรื่องมารยาทในชีวิตประจำวันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนสาระการเรียนรู้อัลลอคลากโดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียสาระการเรียนรู้อัลลอคลากสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน สาระการเรียนรู้อัลลอคลากสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนิบง ตำบลก้าง อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา จำนวนทั้งหมด 36 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนิบง ตำบลก้าง อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา จำนวนทั้งหมด 19 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple sampling)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 2.1 ทดสอบก่อนเรียน ใช้เวลา 1 ชั่วโมง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนสาระอัลลอคลาก ซึ่งเป็นแบบปรนัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 40 ข้อ
- 2.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน สาระอัลลอคลากโดยใช้นิทานผ่านคอมพิวเตอร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 8 แผน ๆ ละ 2 ชั่วโมง
- 2.3 แบบทดสอบหลังเรียน ใช้เวลา 1 ชั่วโมง โดยใช้แบบทดสอบความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ชุดเดียวกับทดสอบก่อนเรียน

2.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนความรู้ความเข้าใจคุณธรรม จริยธรรมสาระอัลลอคลากโดยใช้นิทานผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นโดยการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ ตามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

3.1 นิทานพัฒนาการจัดการเรียนรู้สาระอัลลอคลากโดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

3.3 แบบประเมินความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียน โดยใช้ นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ มี 10 ข้อ คำถามให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นโดยการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ ตามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ความรู้ความเข้าใจ สาระอัลลอคลากโดยใช้นิทานผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างเรียนกับหลังเรียนตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้ค่า E1/E2

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการหาค่า ที่ Independent t-test

4.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนด้วยแผนการเรียนรู้ สาระอัลลอคลากโดยใช้ นิทานผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ

4.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

4.4.1 ความเที่ยงตรง (Validity) คือ ค่า IOC ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2546)

4.4.2 ค่าความยากง่าย (P) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้สูตรการคำนวณค่า P

4.4.3 ค่าอำนาจจำแนก (r) รายชื่อของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตรการคำนวณค่า r

4.4.4 หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ทั้งฉบับของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตร KR - 20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2551)

4.5 ค่าสถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความแปรปรวนของคะแนนความพึงพอใจ หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ สาระอัลลอคลากระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80 (เพชญา กิจระการ, 2544) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนกลุ่มเดียว แต่มีการทดสอบก่อนและหลังทดลอง ใช้ t-test แบบ Dependent Group (บุญชม ศรีสะอาด, 2546)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สารการเรียนรู้อัลลอคลาก เรื่องมารยาทในชีวิตประจำวันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สารการเรียนรู้อัลลอคลาก เรื่องมารยาทในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เรื่องที่	แผนที่	ค่าประสิทธิภาพ			การแปลผล
		E_1	E_2	E_1 / E_2	
1	1	82.63	85.79	82.63/85.79	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์
	2	80.00	84.74	80.00/84.74	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์
2	3	81.05	86.32	81.05/86.32	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์
	4	80.00	87.89	80.00/87.89	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์
3	5	81.05	88.42	81.05/88.42	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์
	6	84.21	85.26	84.21/85.26	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์
4	7	82.63	84.74	82.63/84.74	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์
5	8	84.74	89.47	84.74/89.47	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์
เฉลี่ยโดยรวม		82.04/86.58			มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สารการเรียนรู้อัลลอคลาก เรื่อง มารยาทในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าประสิทธิภาพโดยรวมเท่ากับ 82.04/86.58 แสดงว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์ มัลติมีเดีย สารการเรียนรู้อัลลอคลาก เรื่องมารยาทในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และเมื่อพิจารณาค่าประสิทธิภาพเป็นรายเรื่องของนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ทุกเรื่องของนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ คือ 82.63/85.79, 80.00/84.74, 81.05/86.32, 80.00/87.89, 81.05/88.42, 84.21/85.26, 82.63/84.74 และ 84.74/89.47 ตามลำดับ

2. ผลการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สารการเรียนรู้อัลลอคลากเรื่องมารยาทในชีวิตประจำวันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียสารการเรียนรู้อัลลอคลากเรื่องมารยาทในชีวิตประจำวันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	19	40	18.03	1.13	6.81**
หลังเรียน	19	40	35.39	2.38	

**.01

จากตารางที่ 2 ข้างต้น พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ $\bar{X} = 18.03$, S.D. = 1.13 และหลังเรียนเท่ากับ $\bar{X} = 35.39$, S.D. = 2.38 ดังนั้น แสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ .01

3. ผลวิจัยเพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนสาระการเรียนรู้อัลลอคลากโดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียสาระการเรียนรู้อัลลอคลากสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อัลลอคลากโดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียสาระการเรียนรู้อัลลอคลากสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ข้อที่	รายการประเมินความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	ผู้เรียนชอบเนื้อหาและรูปภาพในนิทาน	4.26	0.73	มาก
2	ผู้เรียนชอบเรียนวิชาอัลลอคลากที่มีนิทานประกอบ	4.37	0.76	มาก
3	นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียช่วยให้เข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น	4.95	0.23	มากที่สุด
4	หลังจากฟังนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ฉันได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ และครู	4.63	0.50	มากที่สุด
5	ผู้เรียนได้มีโอกาสสรุปบทเรียนร่วมกันกับครู	4.10	0.74	มาก
6	การจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือนิทานทำให้ผู้เรียนสนุกและเพลิดเพลิน	4.89	0.46	มากที่สุด
7	ผู้เรียนชอบเรียนวิชาอัลลอคลากที่มีหนังสือนิทานประกอบ	4.47	0.51	มาก
8	นิทานมีภาษาที่ชัดเจน และเข้าใจง่าย	4.10	0.78	มาก
9	ผู้เรียนได้ประโยชน์จากการอ่านนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย	4.20	0.76	มาก
10	ผู้เรียนสามารถนำคำสอนที่ได้เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม		4.49	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สารการเรี ยนรู้อัลลอคลาก เรื่อง มารยาทในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนมีความพึงพอใจเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นที่ได้ทำการจัดเรียงลำดับจากความพึงพอใจสูงสุดไปหาความพึงพอใจต่ำสุด พบว่า ประเด็นที่นักเรียนมีความพึงพอใจสูงสุด คือ ผู้เรียนสามารถนำคำสอนที่ได้เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียช่วยให้เข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือนิทานทำให้ผู้เรียนสนุกและเพลิดเพลิน และหลังจากฟังนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย นั้นได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ และครู และประเด็นที่มีความพึงพอใจต่ำสุด คือ ผู้เรียนได้มีโอกาสสรุปบทเรียนร่วมกันกับครู ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเป็น 5.00 และ 4.10 ตามลำดับ

อภิปรายผล

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สารการเรี ยนรู้อัลลอคลาก เรื่อง มารยาทในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถนำไปสู่การอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลจากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สารการเรี ยนรู้อัลลอคลาก เรื่อง มารยาทในชีวิตประจำวันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ได้มีค่าเฉลี่ยโดยรวม $E_1 / E_2 = 82.04/86.58$ แสดงว่านิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่ผู้เรียนใช้เป็นสื่อวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกขั้นตอนการสร้างหนังสือนิทานสำหรับเด็ก โดยในแต่ละชุดของนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียมีขั้นตอนการสร้าง คือ สํารวจหาเรื่องที่จะเขียน ขึ้นกำหนดแนวคิด ขึ้นวางโครงเรื่อง ขึ้นลงมือเขียน ขึ้นแบ่งตอนกำหนดภาพประกอบ ขึ้นทำหนังสือฉบับร่าง และขึ้นวาดภาพประกอบและบรรจุตัวอักษร ซึ่งมีความสอดคล้องกับ สนิท สัตโยภาส (2547) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนการทำหนังสือสำหรับเด็กประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ ขึ้นสำรวจหาเรื่องที่จะเขียน ขึ้นกำหนดแนวคิด ขึ้นวางโครงเรื่อง เป็นขั้นที่ผู้แต่งกำหนดเค้าโครงเรื่องว่าตอนต้น ตอนกลางและตอนจบเรื่องจะลำดับเรื่องอย่างไร ขึ้นลงมือเขียนเรื่องเติม ขึ้นแบ่งตอนกำหนดภาพประกอบ ขั้นนี้ให้นำเรื่องที่แต่งเสร็จจากขั้นที่ 4 มาตัดเป็นตอนๆตามความเหมาะสมเพื่อกำหนดภาพประกอบให้เหมาะสมแต่ละตอน ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวาดภาพ ขึ้นทำหนังสือฉบับร่าง และขึ้นวาดภาพประกอบและบรรจุตัวอักษร ส่วนขนาดของตัวอักษรที่ใช้เขียนเนื้อเรื่องควรเหมาะสมกับวัยด้วย โดยนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่จะต้องพิจารณาเรื่องเวลาให้เหมาะสมกับการเล่านิทาน และเนื้อหาของเรื่องจะต้องมีสาระ ค่านิยม ความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม จะต้องเป็นเรื่องสำหรับเด็กที่ผู้เล่าสนใจและชื่นชอบ ซึ่งสอดคล้องกับ เกริก ยूनพันธ์ (2539) กล่าวว่า หลักในการเลือกเรื่องนิทานสำหรับเด็กไว้ดังนี้เรื่องที่เล่า ควรจะเลือกให้เหมาะสมกับวัยต่าง ๆ ของเด็ก คือ จะต้องพิจารณาเรื่องเวลาให้เหมาะสมกับการเล่านิทานสำหรับเด็กวัยต่าง ๆ ซึ่งมีช่วงระยะเวลาความสนใจและสมาธิการฟังแตกต่างกัน จะต้องเป็นเรื่องสำหรับเด็กที่ผู้เล่าสนใจและชื่นชอบ ผู้เล่าจะต้องเลือกเรื่องที่จะใช้เล่าให้เหมาะสมกับวิธีและกระบวนการเล่าแบบต่าง ๆ เรื่องที่เลือกมาเล่าจะต้องมีเนื้อเรื่องสนุกสนานชวนติดตามและมีความยาวของเรื่องพอเหมาะพอดี และเนื้อหาของเรื่องจะต้องมีสาระ ค่านิยม ความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเหมาะสมกับการปลูกฝังความดีและความงาม

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสร้างนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย และดำเนินการสร้างตามหลักการ แนวคิดและทฤษฎีการสร้างนิทานสำหรับเด็กที่สอดคล้องกับวัย ความต้องการ และความสนใจของเด็ก ซึ่งเนื้อหาสาระประโยชน์ มีรูปภาพมีสีสันสวยงาม ทำให้นักเรียนมีความตื่นเต้น น่าสนใจ อีกทั้งผู้เรียนสามารถนำบทเรียนที่ได้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณา ครุเมเงิน (2555) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง ข้อมูลสารสนเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตั้งสมมุติฐานว่า นักเรียนมีคะแนนหลังเรียน ด้วยสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง ข้อมูลสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า สื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ เรื่องข้อมูลสารสนเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 82.43/84.80 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เนื่องจากมีรูปภาพมีสีสันสวยงาม ทำให้นักเรียนมีความตื่นเต้น สนใจต่อการจัดการเรียนรู้มากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขจิต ศรีมิชชัย (2550) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย โดยใช้การ์ตูนประกอบการอ่านนิทานอีสป วิชาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย โดยใช้การ์ตูนประกอบการอ่านนิทานอีสป วิชาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีประสิทธิภาพ 91.67/92.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ทั้งนี้เป็นผลเนื่องจาก เนื้อหาสาระประโยชน์ มีรูปภาพที่มีสีสันสวยงาม ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน อีกทั้งผู้เรียนสามารถนำบทเรียนที่ได้จากการเรียนด้วยคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้อย่างดี มีความคงทนในการเรียนรู้และมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดีขึ้น อีกทั้งทำให้ผู้เรียนได้รับข้อคิด คติสอนใจจากนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย และผู้เรียนสามารถนำบทเรียนที่ได้รับมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนโดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สาระการเรียนรู้ อลัคลาก เรื่อง มารยาทในชีวิตประจำวันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สาระการเรียนรู้ อลัคลาก เป็นการเรียนรู้จากสื่อที่นักเรียนสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่เป็นรูปแบบของสถานการณ์จำลอง เป็นการจำลองสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ปรากฏเป็นรูปร่าง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ กนกรัตน์ บุญไชโย (2549) ได้กล่าวถึงรูปแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียของสถานการณ์จำลองว่า เป็นการจำลองสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ปรากฏเป็นรูปร่าง หรือสิ่งของไม่ซับซ้อนและยากต่อการเข้าใจ การใช้ Simulation จะลดระดับความเป็นจริงที่เป็นอยู่ในเรื่องของ รูปทรง ขนาด เวลา และสถานที่ให้ผู้เรียนสามารถเห็นได้อย่างละเอียด

นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สามารถดึงดูดความสนใจและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำเสนอสื่อประสม ได้แก่ ข้อความ ภาพนิ่ง กราฟิก แผนภูมิ ที่ใกล้เคียงกับการเรียนการสอนจริงมากที่สุด โดยการนำเสนอเนื้อหาที่ละเอียดภาพ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ลาณี เลิศอุตมกิจไพศาล (2544) ได้กล่าวถึงความหมายของมัลติมีเดียไว้ว่า สื่อการเรียนการสอนทางคอมพิวเตอร์รูปแบบหนึ่งที่นิยมบันทึกลงบนแผ่น CD-ROM ที่สามารถนำเสนอสื่อประสม ได้แก่ ข้อความ ภาพนิ่ง กราฟิก แผนภูมิ ที่ใกล้เคียงกับการเรียนการสอน

จริงมากที่สุด โดยการนำเสนอเนื้อหาที่ละเอียดภาพ ซึ่งรูปแบบจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับธรรมชาติวิชา เพราะโครงสร้างเนื้อหาที่มีเป้าหมายสำคัญ คือสามารถดึงดูดความสนใจและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้

3. ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สารการเรียนรู้อัลลอคลาก เรื่อง มารยาทในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดนี้อาจเนื่องจากนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เป็นสื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่งที่สามารถสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียน เพราะมีสีสัน ภาพและเสียง ผู้เรียนสามารถเจรจาโต้ตอบกับคอมพิวเตอร์ได้ อีกทั้งเป็นประโยชน์ต่อบทเรียนที่สลับซับซ้อนเข้าใจยาก ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนกระจ่างชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ผู้เรียนยังสามารถศึกษาด้วยตนเองได้ทั้งในและนอกเวลาเรียน ผู้เรียนที่เรียนได้ซ้ำก็สามารถใช้บททวนความรู้ความเข้าใจของตนเองได้ การนำคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเข้าไปใช้ในบทเรียนจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสื่อที่หลากหลาย ทันสมัย น่าสนใจ ส่งผลดีต่อการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิณัฐตา อารามพระ (2553) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ เรื่อง การสร้างภาพหรือชิ้นงานจากจินตนาการโดยใช้โปรแกรมกราฟิก ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ มัลติมีเดีย ที่มีรูปแบบบทเรียนแตกต่างกัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า ระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อติพร ปานพุ่ม และวงศศิริอุไร (2557) ได้ทำการวิจัย เรื่อง พัฒนาสื่อมัลติมีเดียแบบมี ปฏิสัมพันธ์เรื่องการทดลองวิทยาศาสตร์บนระบบปฏิบัติการ แอนดรอยด์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยภาพรวมความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดนี้เป็นเพราะนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เป็นนิทาน เป็นสื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่งที่สามารถสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียน มีประโยชน์ต่อบทเรียนที่สลับซับซ้อนเข้าใจยาก ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนกระจ่างชัดเจนขึ้น

จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สารการเรียนรู้อัลลอคลาก เรื่อง มารยาทในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถกล่าวได้ว่า นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนชนิดหนึ่งที่สามารถทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดีขึ้น โดยเฉพาะการสอนรายวิชาอัลลอคลาก เนื่องจากรายวิชาอัลลอคลาก เป็นรายวิชาที่ผู้สอนมักจะใช้การบรรยายในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนมักไม่เห็นภาพในการเรียนส่งผลให้เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ดังนั้นนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เป็นสื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่งที่สามารถสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียน เพราะมีสีสัน ภาพและเสียง ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดี มีความคงทนในการเรียนรู้และมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้จริยธรรม สามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเรื่องมารยาทในชีวิตประจำวัน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน จะช่วยให้การเรียนการสอน มีคุณภาพ เพราะได้ผ่าน กระบวนการศึกษาวิจัย และพบว่ามีประสิทธิภาพแล้ว

2. การนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องมารยาทในชีวิตประจำวันไปใช้ ผู้สอนจำเป็นต้องอธิบาย ยกตัวอย่างให้นักเรียนเห็นชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้น นักเรียน ต้องเข้าใจอย่างแท้จริง ไม่เช่นนั้นนักเรียนอาจเข้าใจผิดได้

3. ผู้สอนควรปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ที่ได้จากเนื้อเรื่องในนิทานนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลของการสอนโดยใช้นิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ หรือเนื้อหาอื่น ๆ เพื่อดูประสิทธิภาพของการสอนต่อไป

2. จากผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ดังนั้น จึงควรพัฒนาและหาประสิทธิภาพนิทานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เพื่อพัฒนาทักษะ ทางตัดต่อรูปภาพให้ดียิ่งขึ้น

3. เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดมากขึ้น ควรเก็บข้อมูลด้วยวิธีอื่นด้วย

รายการอ้างอิง

- กนกรัตน์ บุญไชโย. (2549). การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดีย เรื่องทศนิยมกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่สอง. ปรินซิเพิลการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์การศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรอิสลามศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ศูนย์กลางคหกรรม.
- เกริก ยืนพันธ์. (2539). การเล่านิทาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ขจิต ศรีมิชัย. (2550). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้การ์ตูนประกอบการอ่านนิทานอีสป วิชาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3. สารนิพนธ์ กศ.ม. เทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิณัฐตา อารามพระ. (2553). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ เรื่องการสร้างภาพหรือชิ้นงานจากจินตนาการโดยใช้โปรแกรมกราฟิกด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ มัลติมีเดียมีรูปแบบ

- บทเรียนแตกต่างกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต)
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์.
- เบญจมา แสงมลิ. (2545). การพัฒนาเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เมธิทิปส์.
- เฟื่องฟู กิจระการ. (2544). การวิเคราะห์ประสิทธิภาพสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา E_1 / E_2 . วารสารการวัดผล
การศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 7(2), 44-52.
- ลาณี เลิศอุดมกิจไพศาล. (2544). Authorware 6. กรุงเทพฯ: SPC Book.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). วิธีวิทยาการวิจัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์.
- สนธิ สัตโยภาส. (2547). นวัตกรรมการศึกษาชุดการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาผลงานทางวิชาการเรื่อง
บูรณาการการสอนการสร้างหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2551). นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วน
จำกัด 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- สุพรรณษา ครุฑเงิน. (2555). การสร้างและพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องข้อมูลสารสนเทศ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2537). การเลือกและใช้สื่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ. วารสารประชาศึกษา, 45(3), 27-30.
- อติพร ปานพุ่ม และวงกต ศรีอุไร. (2557). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียแบบมีปฏิสัมพันธ์เรื่องการทดลอง
วิทยาศาสตร์บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ประชุมวิชาการ
ระดับชาติด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ครั้งที่ 10 (NCCIT2014).
- อรัญญา เพิ่มพิรพัฒน์. (2548). การศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้พื้นที่บ้านเป็น สื่อเสริม
ประสบการณ์. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต) หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครราชสีมา.
- อินทรา รุมาส. (2545). การใช้กิจกรรมเล่นิทานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะทางคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้น
อนุบาลที่2. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต. (2552). ประวัติการศึกษาอิสลาม. หาดใหญ่: หาดใหญ่กราฟฟิก.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตสาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

The Development of Learning Achievement by Using Demonstration Method on al-Fiqh Subject for Primary School Students, Year 1

ซารินา อาแว³Sarina Awae¹

(Received: February 15, 2020; Revised: April 05, 2020; Accepted: June 11, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 ตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยทำการศึกษาจากผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวนนักเรียน 20 คน โรงเรียนบ้านโคก อำเภोजะเอยีร์ จังหวัดนราธิวาส เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต 2) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนสาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิต การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัย พบว่า 1) ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสาธิต ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.86/83.83 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตสาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิต สาระการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมาก เท่ากับ ($\bar{X} = 4.25$ S.D. = 0.20)

คำสำคัญ : กิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิต อัลฟิกฮ์ นักเรียน

ABSTRACT

This research aimed 1) to develop and find out the efficiency of the teaching plan of al-fiqh by using the demonstration teaching activities in primary school year 1 according to

³ สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

¹ Islamic Studies Program, Yala Rajabhat University

efficiency criterion of 80/80 and 2) to compare learning achievement of the students by using demonstration teaching activities in primary school, year 1, between before and after instruction 3) to evaluate the students satisfaction toward learning activities using demonstration in primary school, year 1. The sample group was 20 students in the first semester, academic year 2018, Ban Khok School Chok-i-rong Narathiwat. The instruments used in this research study were 1) teaching plans using demonstration, 2) before and after learning test in al-Fiqh learning 3) questionnaire of satisfaction toward learning by using demonstration learning activities. Data was analyzed using x mean, standard deviation (S.D.), grading rubric, and t-test. The finding were as follow; 1) The efficiency of the teaching plans using demonstration in al-Fiqh learning for primary school year 1 students was 80.86/83.83 which was higher than 80/80 criteria required. 2) Students achievement by using demonstration for primary school students, year 1 after learning was higher than before learning statistical significance at 0.05 and 3) The satisfaction of student toward learning activities using demonstration in al-Fiqh learning was in high level ($x=4.25$ S.D = 0.20)

Keyword : Achievement by Using Demonstration Method, al-Fiqh, Students

บทนำ

การศึกษาต้องมุ่งพัฒนาและเพิ่มพูนองค์ความรู้ใหม่ พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนมุ่งสร้างปัญญาและคุณลักษณะของชีวิต เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตเพื่อตนเอง พึ่งพาตนเองได้ สามารถนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตจริงได้ และมีส่วนร่วมสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม (ทิศนา ชวนะณี, 2551) ครูผู้สอนต้องจัดการเรียน การสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียน ต้องเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ช่วยเหลือและถ่ายทอดความรู้ แนะนำสื่อ แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น การศึกษาในอิสลามถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับมวลมนุษย โดยเฉพาะการศึกษาอัลกุรอานและอัลหะดีษที่สามารถเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตร อิสลามศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีความศรัทธามั่นต่ออัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูวา ตาอาลา มีบุคลิกภาพตามแบบอย่างนบีมุฮัมมัด คือลัลลลอฮุอะลยฮิวะสัลลัม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลกที่ดี เพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว และสังคม ก่อให้เกิด สันติสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

สภาพการจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระการเรียนรู้อัลฟิควะฮ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ เห็นคุณค่า และปฏิบัติตามกฎ หลักการ บทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับอบาบาต มุอามะละต มุนากาฮาต และญินาฮฺยาต เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ศาสนกิจและการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข เมื่อผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจกับสิ่งเหล่านั้นแล้ว ทำให้ ผู้เรียนสามารถนำหลักคำสอนต่างๆ ไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งยังมีความศรัทธา ต่ออัลลอฮ์ ซุบฮานาฮูวาตาอาลา และปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านนบีมุฮัมมัด คือลัลลลอฮุอะลยฮิวะสัลลัม

ตลอดจนมีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักของอิสลาม ครูผู้สอนรายวิชาอัลฟิกฮ์ ไม่ควรถ่ายทอดความรู้ใช้วิธีการบรรยายหรืออธิบายเพียงอย่างเดียว เพราะทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจและเบื่อหน่ายในการเรียน แต่ครูจะต้องเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านทักษะ คุณธรรม จริยธรรม ที่สำคัญกระบวนการเรียนการสอนของครูที่ยังคงประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้เทคนิคการสอนหรือสื่อต่าง ๆ ที่ต้องสอดคล้องกับผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

สำหรับโรงเรียนบ้านโคกไต่ตระหนักในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงได้ให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติตามกฎ หลักการ บทบัญญัติอิสลาม เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติศาสนกิจในชีวิตประจำวัน จึงจำเป็นจะต้องมีจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย ซึ่งการจัดกิจกรรมในรายวิชาดังกล่าวจะเกิดผลดีนั้น ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน และนำเสนอ เทคนิคต่าง ๆ และรูปแบบการสอนมาใช้ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและบรรลุถึงเป้าหมายได้ ทองคุณ หงส์พันธุ์ (2542) ได้กล่าวไว้ว่า “ในการจัดการเรียนการสอนนั้นจะต้องให้สอดคล้องกับความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ซึ่งในการสอนนั้นเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องเลือกใช้วิธีการสอนหรือรูปแบบต่างๆ ที่ดีที่สุด และมีทักษะในการสอนหลาย ๆ วิธีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุดและบรรลุวัตถุประสงค์ให้ได้มากที่สุด”

จากสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนวิชาอัลฟิกฮ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผู้เรียนยังต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการปฏิบัติโดยที่ผู้วิจัยได้ทดสอบความรู้ความเข้าใจและสังเกตจากการปฏิบัติในชีวิตประจำวันเบื้องต้นกับนักเรียน จะเห็นได้ว่า มีนักเรียนบางส่วนไม่เข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ อีกทั้งยังปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลักการและขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระอัลฟิกฮ์อยู่ในระดับที่ต่ำ วัชรระ อาเจริญ (2557) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การใช้งานมัลติมีเตอร์แบบเข็มโดยการสอนแบบสาธิต พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาโดยใช้วิธีการสาธิตหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลทิพย์ บริบูรณ์ (2558) พบว่า การใช้เทคนิคการสอนแบบสาธิต เรื่อง อัตราการเกิดปฏิกิริยาเคมีนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ค่าเฉลี่ยแตกต่างกันในการสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความก้าวหน้าทางการเรียนทั้งชั้นเรียนอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.70) นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมากที่สุดต่อเทคนิคการสอนแบบสาธิต (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54) และการวิจัยของ ธิปอง กัลป์ติวาณิชย์ (2555) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยการจัดการเรียนแบบผสมผสานด้วยวิธีการสอนแบบสาธิต มีคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้วิจัยเห็นความจำเป็นที่ต้องแก้ปัญหาดังกล่าว จึงได้เลือกวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพราะเห็นว่าเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและเกิดทักษะในการปฏิบัติมากที่สุด เนื่องจากผู้สอนสอนด้วยวิธีการสาธิตหรือกระทำให้ผู้เรียนดูเป็นตัวอย่างเพื่อทำให้นักเรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ สมภพ สุวรรณรัฐ (2561) กล่าวว่า “การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติได้ด้วยตนเอง”

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ทราบว่า การใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต ช่วยให้นักเรียนมีความสนใจ พอใจและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อีกทั้งยังสามารถทำให้ผู้เรียนปฏิบัติตามได้อีกด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิต สาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้อัลฟิกฮ์โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ขอบเขตวิจัย

1.1 ด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนบ้านโคก อำเภोजะเอยีร์ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 43 คน 2 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโคก อำเภोजะเอยีร์ จังหวัดนราธิวาส นักเรียน 1 ห้องเรียน จำนวน 20 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรอิสลามศึกษาปี พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้มข้นปี พ.ศ. 2551 โดยมี 2 เรื่อง คือนะฎิส (สิ่งสกปรก) วุญอุ (การอาบน้ำละหมาด)

1.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในส่วนของตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิต ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิต

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญและได้ทดลองใช้เครื่องมือก่อนนำไปเก็บข้อมูลในสนามวิจัยจริง ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ชนิดได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ และแบบสอบถามความพึงพอใจ

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตสาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 แผน รวม 10 ชั่วโมง ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องความหมายและประเภทของนะญิส
2. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องนะญิสมุคอฟฟะฟะห์
3. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องนะญิสมุตะวัชชีเตาะห์
4. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องนะญิสมุอลละเซาะห์
5. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องความหมายและความสำคัญของวุฎู
6. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องวิธีการทำวุฎู

2.2 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจสาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นแบบปรนัยแบบเลือกตอบ มี 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิต สาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 ข้อ

3. การหาคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 วิธีการสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้าง

3.1.2 ศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรฐาน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสาระอัลฟิกฮ์

3.1.3 ศึกษาแนวทางการจัดทำ และองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

3.1.4 ออกแบบหน่วยการจัดการเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สาระอัลฟิกฮ์ โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้

3.1.5 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สาระอัลฟิกฮ์ ตามหน่วยการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบไว้ จำนวน 6 แผน ซึ่งรวมระยะเวลาในการสอนทั้งหมด 10 ชั่วโมง

3.1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างเสร็จแล้วเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบข้อบกพร่องของแผนก่อน แล้วนำไปแก้ไขต่อไป

3.1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้กับวัตถุประสงค์ (IOC) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของข้อคำถาม โดยคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าข้อคำถามแต่ละข้อมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ซึ่งถือว่ามีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์

3.1.8 แก้ไขปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.1.9 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับ 3 กลุ่มด้วยกันคือ กลุ่มเสมือน กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 15 คน เพื่อหาประสิทธิภาพ

3.1.10 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ทดลองใช้แล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย

3.2 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจสาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มีขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 ศึกษาตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ของแผนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นแต่ละแผน

3.2.2 วิเคราะห์มาตรฐาน จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

3.2.3 สร้างแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ของแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 6 แผน จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบปรนัยแบบเลือกตอบ มี 3 ตัวเลือก

3.2.4 นำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย เพื่อพิจารณาเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ความสอดคล้องของคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้

3.2.5 แก้ไขปรับปรุงแบบทดสอบตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.2.6 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมสอดคล้องระหว่างข้อทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้

3.2.7 นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้

3.2.8 นำแบบทดสอบที่ได้แก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโคก อำเภोजะเอยีร์ จังหวัดนราธิวาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 จำนวน 15 คน

3.2.9 นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ หาค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนกของแบบทดสอบเป็นรายข้อ พบว่า ข้อทดสอบมีระดับความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.20-0.80 มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20-1.00

3.2.10 คัดเลือกข้อสอบที่เข้าเกณฑ์มีระดับความยากง่าย (p) ที่ใช้ได้อยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20-1.00 เป็นข้อสอบที่เกณฑ์ใช้ได้ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ซึ่งครอบคลุมทุกจุดประสงค์การเรียนรู้ของทุกแผนการจัดการเรียนรู้

3.2.11 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบที่ทำการคัดเลือกไว้แล้ว โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น หรือ K-R20 ซึ่งควรมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79 สามารถนำไปใช้ได้

3.2.12 นำแบบทดสอบที่ตรวจสอบแล้วจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิต สาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

3.3.1 ศึกษาวิธีการสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนและ
แนวทางการสร้างแบบประเมินที่ถูกต้อง

3.3.2 กำหนดขอบข่ายคุณลักษณะที่ต้องการวัดในด้านความคิดเห็น ความรู้สึกและ
ลักษณะของกระบวนการเรียนการสอนแบบสาธิต

3.3.3 ร่างแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน

3.3.4 นำแบบประเมินความพึงพอใจไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ
ความถูกต้องและความเหมาะสม จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.3.5 นำแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่ผ่านการปรับปรุงแล้วเสนอให้
ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

3.3.6 นำแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียบร้อยแล้วมาพิมพ์ฉบับสมบูรณ์
และนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนด้วยแบบทดสอบ จำนวน 30 ข้อ แล้วรวบรวมคะแนนไว้เป็น
คะแนนก่อนเรียนเพื่อทำการวิเคราะห์ต่อไป

4.2 ดำเนินการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิต สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 แผน ในภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2561

4.3 ทดสอบหลังเรียนกับนักเรียนด้วยแบบทดสอบ จำนวน 30 ข้อ ฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบ
ก่อนเรียน

4.4 ให้นักเรียนตอบแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้การสอนโดยใช้แผนที่ผู้วิจัย
สร้างขึ้นมา

4.5 นำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการหาคุณภาพของเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้

5.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิต สาระอัลฟิกฮุ
จำนวน 6 แผน ตามเกณฑ์ 80/80 โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละของคะแนนก่อนเรียนและคะแนนจากการทำ
แบบทดสอบหลังเรียนของนักเรียน

5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐานและค่า t-test โดยใช้ (t-test แบบ dependent samples) แล้วมาแปลความหมายที่ตั้งไว้

5.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตในการ
พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วมาแปลความหมายที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย

1. ผลการหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของแผนการจัดการเรียนรู้อัลฟิกฮ์โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้อัลฟิกฮ์โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโคก ตามเกณฑ์ 80/80

คะแนนสอบ	ประสิทธิภาพ กระบวนการ (E_1)	ประสิทธิภาพ กระบวนการ (E_2)	เกณฑ์การประเมิน
ค่าเฉลี่ยระหว่างเรียน	80.86	-	80
ค่าเฉลี่ยหลังเรียน	-	83.83	80

จากตารางที่ 1 พบว่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้อัลฟิกฮ์โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโคก พบว่า คะแนนเฉลี่ยร้อยละของคะแนนทดสอบระหว่างเรียน (E_1) มีค่าเท่ากับ 80.86 และคะแนนเฉลี่ยร้อยละของคะแนนทดสอบหลังเรียน (E_2) มีค่าเท่ากับ 83.83 แสดงว่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโคก มีค่าเท่ากับ 80.86/83.83 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 แล้วปรากฏว่าแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโคกที่สร้างขึ้นมานั้นมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน สาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโคก ที่ได้จัดการเรียนรู้ ดังแสดงตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนสาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโคก

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	20	30	16.50	4.850	6.483*
หลังเรียน	20	30	25.15	3.031	

P < 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่าคะแนนก่อนเรียน สาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโคก ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 16.50 และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.15 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่า $t = 6.483$

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

การวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ผลดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ สาระอัลฟิกฮ์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโคก

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เนื้อหาที่น่าสนใจและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้	3.90	0.44	มาก
2. บรรยากาศในห้องเรียนทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน	4.10	0.71	มาก
3. นักเรียนชอบเรียนวิชาอัลฟิกฮ์โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิต	4.10	0.44	มาก
4. บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานตนเองและเพื่อนร่วมห้อง	4.10	0.55	มาก
5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.25	0.63	มาก
6. กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติด้วยตัวเอง	4.25	0.63	มาก

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
7. การจัดการเรียนการสอนทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย	4.45	0.60	มาก
8. การจัดการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองได้	4.45	0.51	มาก
9. สื่อการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในการเรียนรู้ของนักเรียน	4.30	0.47	มาก
10. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติที่ถูกต้อง	4.55	0.51	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	4.25	0.20	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อัลฟิกฮ์โดยใช้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$ และ S.D. = 0.20) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติที่ถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.55$ และ S.D. = 0.51) รองลงมา คือ การจัดการเรียนการสอนทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย ($\bar{X} = 4.45$ และ S.D. = 0.60) และสื่อการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในการเรียนรู้ของนักเรียน ($\bar{X} = 4.30$ และ S.D. = 0.47) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิต สาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สามารถอภิปรายผลดังนี้

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิต สาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 พบว่า คะแนนสอบระหว่างใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิต สาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์มีค่าเป็นร้อยละ 80.86 และคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่าเป็นร้อยละ 83.83 ดังนั้นแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิต สาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.86/83.83 เนื่องมาจากผู้สอนได้สร้างและพัฒนาโดยมีจำนวน 6 แผน แต่ละแผนมีองค์ประกอบดังนี้ 1. มาตรฐานการเรียนรู้ 2. ตัวชี้วัด 3. สาระสำคัญ 4. จุดประสงค์การเรียนรู้ 5. สาระการเรียนรู้ 6. สมรรถนะที่สำคัญ 7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8. กิจกรรมการเรียนรู้ 9. สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 10. ภาระงาน / ชิ้นงาน 11. การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2553) อย่างเป็นระบบ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2552) กล่าวว่า

การจัดการเรียนรู้แบบสาธิตเป็นวิธีจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็ว โดยได้เห็นขั้นตอนต่าง ๆ จากการแสดงหรือปฏิบัติจริงให้ดูและสามารถปฏิบัติตามได้ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้แบบสาธิต คือ เรื่องหรือสิ่งที่จะสาธิต การสาธิต และผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดจากการสาธิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัสฎุมิ จาระธรรม (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการเรียนรู้การใช้วิธีสอนแบบสาธิต

รายวิชางานทดลองเครื่องกล ผลการวิจัยพบว่า วิธีการสอนแบบสาธิตสำหรับรายวิชางานทดลองเครื่องกล ให้ผลประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65 แสดงว่าวิธีการสอนแบบสาธิตมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอน

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสาธิต เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ตีกรอบแบบหนึ่งและมีความเหมาะสมในการนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสาธิต เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบและมีขั้นตอนที่ชัดเจนดังที่ ชนาธิป พรกุล (2551) กล่าวถึงขั้นตอนในการสอนด้วยวิธีการสาธิต ดังนี้ 1. เตรียมการ ให้ความรู้แก่ผู้เรียนเพียงพอที่จะเข้าใจ และให้คำแนะนำในการสังเกตการสาธิต 2. ทำการสาธิต ผู้สาธิตอาจเป็นผู้สอนหรือวิทยากร 3. สรุปการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนรายงานสิ่งที่สังเกต 4. ประเมินผลการเรียนรู้ โดยสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างทำการสาธิต ชักถามผู้เรียน หรือมอบหมายงานให้ทำ เช่น ให้ปฏิบัติจริง นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตเป็นการสอนเพื่อแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้อย่างรวดเร็วและกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนมีความสนใจในบทเรียนยิ่งขึ้น อีกทั้งผู้เรียนยังสามารถปฏิบัติตามได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลทิพย์ บริบูรณ์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบสาธิต เรื่อง อัตราการเกิดปฏิกิริยาเคมีเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการสอนแบบสาธิต เรื่อง อัตราการเกิดปฏิกิริยาเคมี กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน ปี การศึกษา 2557 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ค่าเฉลี่ยแตกต่างกันในการสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความก้าวหน้าทางการเรียนทั้งชั้นเรียนอยู่ในระดับสูง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตจะทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนที่สูงขึ้น

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิต สาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาง่ายขึ้น มีความกระตือรือร้น สนุกสนาน ไม่เบื่อ อีกทั้งยังสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องตามที่ผู้สอนได้สอนไว้อีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิปอง กัลป์ติวาณิชย์ (2555) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องผลการเรียนแบบผสมผสานด้วยวิธีการสอนแบบสาธิตเพื่อการฝึกทักษะปฏิบัติวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก เรื่องการสร้างภาพเคลื่อนไหว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการ

เรียนโดยการจัดการเรียนแบบผสมผสานด้วยวิธีการสอนแบบสาธิต กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวนทั้งสิ้น 40 คน ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนโดยการจัดการเรียนแบบผสมผสานด้วยวิธีการสอนแบบสาธิต เพื่อการฝึกทักษะ เรื่องการสร้างภาพเคลื่อนไหว วิชาคอมพิวเตอร์กราฟิกมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยระหว่างเรียนเท่ากับ 80.86 และค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 83.83
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการเรียนอัลฟิกฮ์ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตทำให้นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติที่ถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การจัดการเรียนการสอนทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย และสื่อการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในการเรียนรู้ของนักเรียน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิต สาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ในระดับมาก ดังนั้นผู้สอนสามารถนำการวิจัยไปใช้ในสาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ต่อไป
2. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิต มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ดังนั้นครูผู้สอนสามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติในชีวิตจริงได้
3. ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังนั้นครูผู้สอนสามารถนำไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นได้
4. ก่อนนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้ จัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์การเรียน ตลอดจนทั้งเครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้พร้อม
5. ครูผู้สอนควรชี้แนะหรืออธิบายเพิ่มเติมในเนื้อหาบางส่วนที่นักเรียนยังเข้าใจไม่ชัดเจน เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน เพื่อให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างบรรลุวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิควโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตที่มีประสิทธิภาพ โดยเลือกเนื้อหาที่เป็นปัญหาในการจัดการเรียนรู้เรื่องอื่นในวิชาอื่น ๆ หรือในระดับชั้นอื่น ๆ
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิต สาระการเรียนรู้อัลฟิควกับกลุ่มเป้าหมายหลาย ๆ กลุ่ม
3. ควรมีการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพที่เน้นการปฏิบัติจริงในทุก ๆ ระดับชั้น

รายการอ้างอิง

- กมลทิพย์ บริบูรณ์. (2558). การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบสาธิต เรื่อง อัตราการเกิดปฏิกิริยาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา แห่งชาติ, 34(13), 1996-2005.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ ฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชนาธิป พรกุล. (2551). การออกแบบการสอน การบูรณาการ การอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐภูมิ จาระธรรม. (2558). การศึกษาผลการเรียนรู้การใช้วิธีสอนแบบสาธิต รายวิชางานทดลองเครื่องกล นักศึกษาแผนกวิชาช่างยนต์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีเมโทร. งานวิจัยครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต สาขาวิชา ครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์บุรีรัมย์.
- ทองคูณ หงษ์พันธุ์. (2542). สอนดีต้องมีหลัก : บัญญัติ 20 ประการของการสอน. กรุงเทพฯ : แสงสว่างการพิมพ์.
- ทิศนา แซมณี. (2551). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิปอง กัลติวานิชย์. (2555). ผลการเรียนรู้แบบผสมผสานด้วยวิธีการสอนแบบสาธิตเพื่อการฝึกทักษะปฏิบัติวิชา คอมพิวเตอร์กราฟิก เรื่องการสร้างภาพเคลื่อนไหว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสิรินธรราช วิทยาลัย. การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยี การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัชร อ่ำเจริญ. (2557). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การใช้แกนหลักมิติเตอร์แบบเข็ม โดยการสอนแบบ สาธิต. งานวิจัยชั้นเรียน แผนกวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยการอาชีพพิเศษชัยชาญ.
- สมภพ สุวรรณรัฐ. (2561). หลักและแนวทางการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตาม รูปแบบ CIPPA. เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2552). 19 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม : กรณีศึกษาผู้นำศาสนาชุมชน มุสลิม เขตเทศบาลเมืองนราธิวาส

The Study Problems and Solutions of the Inheritance under Islamic Law : A Case Study of Muslim Religious Leaders in Narathiwat Municipality

วรยุทธ์ อุซัง⁴

Worrayut U-seng¹

(Received: January 12, 2020; Revised: March 17, 2020; Accepted: May 02, 2020)

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบัญญัติอิสลามว่าด้วยการแบ่งมรดก ศึกษาปัญหา และแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลามของชุมชนมุสลิม เขตเทศบาลเมืองนราธิวาส โดยศึกษาจากเอกสาร อัลกุรอาน อัลหะดีษ งานวิจัยและข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต รวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลามจากผู้นำศาสนา จำนวน 10 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า บทบัญญัติอิสลามว่าด้วยการแบ่งมรดก กำหนดให้มีการจัดการมรดกโดยเร็วและกำหนดให้ทรัพย์สินมรดกตกเป็นกรรมสิทธิ์ของทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกทันทีที่เจ้ามรดกเสียชีวิต ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นจากการแบ่งมรดกมีหลายปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาความไม่พอใจกับส่วนแบ่งที่ได้รับ การเบียดบังและความล่าช้าในการแบ่งมรดก และการจัดการแบ่งมรดกไม่เป็นไปตามบทบัญญัติอิสลาม ปัญหาเหล่านี้มีสาเหตุมาจาก เจ้ามรดก (ผู้เสียชีวิต) ได้ทำนิติกรรม หรือพินัยกรรม โดยไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ไม่มีพยานรู้เห็น ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม และขาดความไว้วางใจระหว่างทายาทด้วยกัน ทำให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการแบ่งมรดก สำหรับแนวทางในการแก้ไข ปัญหา พบว่าผู้นำศาสนาได้เรียกผู้มีสิทธิรับมรดกมาพูดคุยปรับความเข้าใจกัน มีการจัดการแบ่งมรดกใหม่ให้ถูกต้องมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม และหากว่าผู้นำศาสนาไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ก็จะส่งเรื่องไปยังสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดดำเนินการต่อไป แนวทางในการแก้ไขที่สำเร็จมากที่สุด คือ แนวทางที่ผู้นำศาสนาเรียกผู้มีสิทธิรับมรดกมาพูดคุยปรับความเข้าใจกัน และงานวิจัยนี้เห็นควรว่าในขณะพูดคุยปรับความเข้าใจควรมีผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้ใหญ่ที่นับถือมาอยู่ร่วมเพื่อให้เกิดความง่ายง่ายในการพูดคุย

คำสำคัญ : การแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม ปัญหา แนวทางแก้ไข

⁴ ผู้สอนอิสลามศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1

ABSTRACT

This research is a qualitative study and has an objective to study Islamic law of provisions governing the inheritance and to study problems and to solve the problem of inheritance under Islamic law in urban area of Narathiwat by studying the documents, Qur'an, al-Hadith, research and internet. It survey data and interviews to collect data using specific samples of 10 Muslim religious leaders and presents data in the form of descriptive analysis. The study indicated that Islamic provisions governing the inheritance, Islamic law give a Muslim to heritage management. The estate of the deceased owner's heirs have a right to inherit. On the problem of inheritance, there are many issues that are important, namely the problem was not satisfied with the share received, problems to deal and delays in inheritance which causes problems for many reasons as follows, problem of management and heir to inherit each other does not comply with the provisions of Islamic law. These issues are caused by several factors namely while legal or intestate estate given to the heir or other non-successor while he is still alive, It does not have to take written notes, no witness, no knowledge about inheritance under Islamic law and no trust between the heirs together. It causes problems that affect the inheritance. There are many approaches and as follows, religious leaders are calling for the right to inherit a talk to an understanding together, giving a new divider a second time, training awareness about the inheritance provisions to Islamic community. If religious leaders cannot resolve the problem, it will refer the matter to the officers of the Provincial Islamic office. The best ways to solve the most successful is the way the religious leaders called for the right to inherit a talk to an understanding together. And this research agreed that while talking to an understanding should be qualified or adults who faithfully come together to make it easier to talk.

Key words: The Inheritance under Islamic Law, problems, solutions of the inheritance under Islamic Law.

บทนำ

อิสลามส่งเสริมให้มีการสร้างครอบครัว เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นของสังคม เกิดความสงบสุข สร้างอุมมะฮ์ที่ดีเลิศ และเมื่อครอบครัวมีการทะเลาะวิวาทตามหลักการศาสนา จากครอบครัวเล็กก็ใหญ่ขึ้น ต่างคนต่างทำงาน เลี้ยงครอบครัวสร้างสินทรัพย์สืบทอดให้แก่บุตรหลาน พอมาจุดนี้บางครั้งจะเกิดปัญหาขึ้น เพราะทุกคนย่อมอยากได้ทรัพย์สินมากเป็นธรรมดา เกิดความขัดแย้งฆ่าฟัน เกิดการทะเลาะระหว่างกัน จนบางครั้งถึงกับตัดความสัมพันธ์ความเป็นพี่น้อง ศาสนาจึงมีกฎเกณฑ์ชัดเจนในเรื่องมรดก เพื่อทรัพย์มรดกจะได้ถ่ายทอดไปยังผู้มีสิทธิ และทายาททุกคน อย่างเป็นธรรมจากรุ่นสู่รุ่น โดยปรับเปลี่ยนหมุนเวียนกัน และถึงแม้จะมีตัวบทอัลกุรอาน

อัลหะดีษที่ชัดเจนเกี่ยวกับการแบ่งมรดก ก็ยังเกิดปัญหาตามมา จากการสัมภาษณ์ พุดคุยกับอีหม่าม (ผู้นำศาสนา) ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ปรากฏให้เห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการแบ่งมรดกขึ้นนั้นมีหลายปัญหา ดังนี้ เมื่อมีการเสียชีวิตของครอบครัวมุสลิม ส่วนมากจะล่าช้าในการแบ่งมรดก จึงทำให้เกิดปัญหาในครอบครัว เพราะว่าบางครั้งพี่น้องกันมีฐานะต่างกัน บางคนมีฐานะไม่ค่อยดีต้องการความช่วยเหลือ พอเกิดปัญหาดังกล่าวทำให้ตนเองเกิดความลำบาก และบางครั้งเกิดความล่าช้าในการแบ่งมรดกกินเวลายาวนานเป็นปี ถึงกับผู้มีสิทธิได้รับมรดกเสียชีวิตไปอีกคน ทำให้เกิดความซับซ้อนในการแบ่งมรดกมากขึ้น อีกปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นคือ ผู้รับมรดกที่เป็นหญิงไม่ยอมรับตนเองที่ได้ส่วนแบ่งน้อยกว่าผู้ชาย ต้องการที่จะแบ่งเท่า ๆ กัน เกิดการอิจฉาระหว่างกัน เกิดการมองหน้ากันไม่ติด และบางครั้งนำมาซึ่งทะเลาะกัน สำหรับสามีที่แต่งงานภรรยาหลายคน เมื่อสามีเสียชีวิตเกิดการแย่งชิงทรัพย์สินของสามี ต้องการที่จะได้ครอบครองคนเดียว มีการอ้างว่าทรัพย์สินนั้น ๆ สามีให้เธอแล้วโดยไม่มีพยาน และถ้ามีบุตรปัญหา ก็จะตกอยู่ที่บุตร ทรัพย์สินที่เป็นยานพาหนะ เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ไม่ได้มีการแบ่งที่ชัดเจน แ่่นำเอาไปใช้แล้ว หรือเอามาครอบครอง ก็จะเกิดปัญหาตามมาว่าอาจจะเกิดความเสียหาย เป็นต้น (ข้อมูลจากการให้การสัมภาษณ์)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาปัญหา และแนวทางการแก้ไขการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม หรือศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากการแบ่งมรดก อีกทั้งยังเพิ่มความรู้ ความเข้าใจต่อหลักการจัดการมรดก ทั้งนี้เพื่อนำผลวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการศึกษา และแก้ไขปัญหาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบัญญัติอิสลามว่าด้วยการแบ่งมรดก
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม ในเขตพื้นที่กรณีศึกษา ผู้นำศาสนาชุมชนมุสลิม เขตเทศบาลเมืองนราธิวาส ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
3. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม ในเขตพื้นที่กรณีศึกษา ผู้นำศาสนาชุมชนมุสลิม เขตเทศบาลเมืองนราธิวาส ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้การศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้นำศาสนาชุมชนมุสลิม เขตเทศบาลเมืองนราธิวาส และหัวหน้าฝ่ายทะเบียนระบอบของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส จำนวน 28 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้นำศาสนาชุมชนมุสลิม เขตเทศบาลเมืองนราธิวาส ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำนวน 9 คน และหัวหน้าฝ่ายทะเบียนระบอบของสำนักงานคณะกรรมการ

อิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส จำนวน 1 คน เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ รวมทั้งหมด 10 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การศึกษาในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเนื้อหาจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ทั้งที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิที่มีผู้รวบรวมไว้แล้ว ได้แก่ ตั๋วบทกวีอัลกุรอาน และอัลหะดีษ ที่มีการบัญญัติเกี่ยวกับการแบ่งมรดกหนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสื่ออินเทอร์เน็ตออนไลน์ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการอ้างอิงชั้นพื้นฐาน และนำข้อมูลที่ศึกษามาประมวลผลเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาของผู้วิจัย

2.2 การศึกษาในเชิงสำรวจ (Survey Research)

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงสำรวจ โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ผู้วิจัยติดต่อขออนุมัติหนังสือจากผู้อำนวยการสถาบันอิสลามและอาหรับศึกษาเพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการทำวิจัยครั้งนี้

2.2.2 เก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key informant) และถามประเด็นที่ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้ โดยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลดังกล่าว 2 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 27 กันยายน 2559 ถึงวันที่ 16 ตุลาคม 2559

2.2.3 ลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended Question) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างที่ทางผู้วิจัยเลือกไปสัมภาษณ์ สามารถที่จะแสดงความคิดเห็นรวมถึงทัศนะคติและแง่มุมต่างๆ ได้อย่างเปิดกว้าง โดยที่แนวคำถามเชิงลึกจะถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้สามารถตอบคำถามของวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัยเป็นสำคัญ

2.2.4 ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผู้นำศาสนาชุมชนมุสลิม เขตเทศบาลเมืองนราธิวาส และหัวหน้าฝ่ายประนีประนอมของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส จากนั้นผู้วิจัยขอบันทึกเทปการสนทนา และจะเปิดเทปในบางตอนของการสนทนา ถ้าผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการ หรือภายหลังสัมภาษณ์เสร็จแล้ว ผู้ให้สัมภาษณ์มีสิทธิขอให้ผู้วิจัยลบการบันทึกเทปทั้งหมดของการสัมภาษณ์ได้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

3.1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ 1 ชุด โดยมีขั้นตอนการดำเนินการสร้างเครื่องมือดังนี้

3.1.1 ได้มีการศึกษาแบบสัมภาษณ์จากงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

3.1.2 ได้มีการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์โดยมีการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น หนังสือ ตำรา และสื่อออนไลน์อินเทอร์เน็ต

3.1.3 ได้มีการสร้างเครื่องมือ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการศึกษา สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง และตรวจสอบพิจารณาโดยผู้เฉพาะทาง

3.1.4 เครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบพิจารณาโดยผู้รู้เฉพาะทาง ได้นำไปตรวจสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงของคำถาม (ค่า IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และทำการพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูล

3.2 ประเภทของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อคำถามที่จะทำการสัมภาษณ์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ให้สัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลจากภาคสนามที่ลงพื้นที่สัมภาษณ์นั้น นำมาตรวจสอบความเรียบร้อย ความถูกต้องของข้อมูล เพื่อจะทำการวิเคราะห์ โดยนำข้อมูลมารวบรวมจัดระบบเป็นหมวดหมู่ เป็นเค้าโครงเรื่องให้เรียบร้อย

4.2 ผู้วิจัยนำข้อมูลไปวิเคราะห์โดยใช้ แบบสัมภาษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยการนำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม กรณีศึกษา ผู้นำศาสนาชุมชนมุสลิม เขตเทศบาลเมืองนราธิวาส

ผลการวิจัย

ผลวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาบทบัญญัติอิสลามว่าด้วยการแบ่งมรดก พบว่า เมื่อมุสลิมถึงแก่ความตาย อิสลามได้บัญญัติให้มีการจัดการมรดกของมุสลิมอย่างรวดเร็วที่สุด ไม่ควรที่ยืดเวลายาวนาน และทรัพย์สินทุกประเภท หรือสิทธิบางอย่างของผู้ตายกลายเป็นมรดก ซึ่งจะต้องถ่ายโอนไปยังทายาท และผู้มีสิทธิรับมรดกทุกคนทุกประเภท โดยผ่านกระบวนการจัดการตามหลักกฎหมายอิสลามที่ได้บัญญัติไว้ เพราะมรดกของผู้ตายเหล่านั้นอาจจะเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายคน หรือเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย หลายองค์กร เพื่อให้การคุ้มครองและหยิบยื่นความเป็นธรรมให้แก่ทุกคนที่เกี่ยวข้อง และยังช่วยป้องกันปัญหาความขัดแย้งในกลุ่มทายาทของผู้ตาย ซึ่งเป็นหนึ่งในหลายปัญหาของปัญหาสังคม

การแบ่งมรดก เป็นระเบียบตามหลักการของศาสนาอิสลามที่ได้รับการยืนยันด้วยตัวบทอัลกุรอาน อัลหะดีษ และอิจญ์มาอ์ ซึ่งมีความสำคัญเช่นเดียวกับหลักการที่ว่าด้วยการละหมาด การจ่าย ซะกาต การทำธุรกรรมต่าง ๆ โดยอิสลามได้กำหนดบทบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ทั้งในบทบัญญัติจากอัลกุรอาน และในบทบัญญัติจากหะดีษ

โองการอัลกุรอานที่ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับการแบ่งมรดก อัลลอฮ์.ซุบฮานาฮูตาอาลา ได้กล่าวไว้ในซูเราะห์ อันนิซา อายะห์ 4 ความว่า สำหรับบรรดาชายนั้นมีส่วนได้รับจากสิ่งที่บิดามารดา และบรรดาญาติที่ใกล้ชิดได้ทิ้งไว้ และสำหรับบรรดาหญิงนั้นก็มีส่วนได้รับจากสิ่งที่บิดามารดา และบรรดาญาติที่ใกล้ชิดได้ทิ้งไว้ซึ่งสิ่งนั้นจะน้อยหรือมาก ก็ถือว่าเป็นสัดส่วนที่ถูกต้องกำหนดไว้แล้ว (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย, 2542)

ในส่วนของหะดีษ รายงานโดยอัลบุคอรีย บินฮัซมัดด้วยนุศรที่รับมรดกจากพ่อและแม่ เลขที่ 6732 รายงานจากท่าน อิบน์อับบาส รอฎียัลลอฮออันฮู ท่านรอซูลุลลอฮ์ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ได้กล่าวไว้ ความว่า พวกเจ้าจงแบ่งปันทรัพย์มรดกให้แก่ทายาทภาคีฟรฎ และส่วนที่เหลือก็จงให้แก่ชายที่สนิทที่สุดกับเจ้ามรดก (Al-Bukhari, A. A. M. I., 1999)

ผลวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหาในการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม ในเขตพื้นที่กรณีศึกษา ผู้นำศาสนาชุมชนมุสลิม เขตเทศบาลเมืองนราธิวาส ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส พบว่ากรณีการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลามในเขตพื้นที่ดังกล่าวมีปัญหา 3 ด้าน คือ 1) ปัญหายกให้ทรัพย์สินก่อนเสียชีวิต แต่ไม่ได้บันทึก หรือมีหลักฐาน 2) ปัญหาความล่าช้าในการแบ่งมรดก และ 3) ปัญหาการแบ่งมรดกเองที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติอิสลาม

ผลวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม ในเขตพื้นที่กรณีศึกษา ผู้นำศาสนาชุมชนมุสลิม เขตเทศบาลเมืองนราธิวาส ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส พบว่า แนวทางแก้ไขปัญหามีดังนี้ 1) อีหม่ามจะเรียกทั้งสองฝ่ายมาประนีประนอม ให้นาชียัตพูดคุยปรับความเข้าใจกัน เนื่องจากอีหม่ามแค่ทำตามหน้าที่แบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลามเท่านั้นเอง ไม่ได้ทำหน้าที่ตัดสินว่าคนใดคนหนึ่งสมควรได้ เพราะว่าเรื่องมรดกเป็นเรื่องสิทธิของแต่ละคน หากมีการประนีประนอมกันได้สำเร็จ ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะทุกคนนั้นเป็นพี่น้องกัน 2) จัดการเรียนการสอน หรือจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติให้ สัปบุรุษในชุมชน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติ และจัดการอบรมให้ผู้ที่จะมาเป็นผู้จัดการมรดกเพื่อให้เกิดความชำนาญเฉพาะด้าน

อภิปรายผล

จากผลวิจัยเกี่ยวกับบทบัญญัติว่าด้วยการแบ่งมรดก อิสลามได้วางระบบการแบ่งมรดกของผู้ที่เสียชีวิตไว้อย่างดีเลิศ ทั้งในด้านเหตุผล และความยุติธรรม อิสลามได้กำหนดให้ถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินได้ทั้งชายและหญิง ภายใต้ข้อกำหนดและกฎเกณฑ์ของอิสลาม ซึ่งพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานได้อธิบายถึงกฎเกณฑ์ต่างๆของการแบ่งมรดก สถานะภาพของผู้รับมรดกอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ โดยมีได้ปล่อยช่องว่างไว้ให้ผู้หนึ่งผู้ใดทำการกำหนดการแบ่งมรดกได้ด้วยตนเอง หากแต่อัลกุรอานคือแม่บทของบัญญัติต่างๆของกฎหมายมรดกมีส่วนน้อยเท่านั้นที่บทบัญญัติของกฎหมายลักษณะนี้ได้มาจากสุนนะฮ์หรืออัลอิจญ์มาอ ฉะนั้นจึงไม่พบบทบัญญัติใดๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรื่องทางด้านสังคมที่อัลกุรอานจะอธิบายอย่างละเอียดครบถ้วนสมบูรณ์เหมือนกับบทบัญญัติในเรื่องการแบ่งมรดก เนื่องด้วยการให้ความสำคัญของอิสลามกับเรื่องการแบ่งมรดกอย่างแท้จริง เพราะการรับมรดกนั้น เป็นสาเหตุสำคัญที่สุดของการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน

ผลวิจัยสภาพปัญหาการแบ่งมรดก ปัจจุบันกฎหมายอิสลามเกี่ยวกับครอบครัวและมรดกมีการใช้แพร่หลายในสังคมมุสลิม โดยเฉพาะใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล ไม่ได้ใช้บรรพ 5 และบรรพ 6 บังคับในเรื่อง ครอบครัวและมรดก ตามกฎหมายบ้านเมือง แต่มีการใช้กฎหมายอิสลามบังคับแทน ซึ่งนั่นหมายถึงว่าสังคมได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเกี่ยวกับครอบครัวและมรดก เพราะว่าสถาบันครอบครัวเป็นสังคมแรกที่สร้างบุคคลของสังคม และทรัพย์สินเสมือนปัจจัยยังชีพหลักของสังคม แต่จากคำว่ามรดก เป็นสิ่งที่ต่างคนก็ต่างต้องการ อาจจะใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้องเพื่อให้ได้สิ่งนั้นมา ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจากการแบ่งมรดกยังมีหลายปัญหาที่รอการแก้ไข และพัฒนาต่อไป เพื่อความสงบสุขในสังคม และเชื่อมความสัมพันธ์ฉันท์พี่น้อง ปราศจากปัญหาที่นำมาซึ่งการทะเลาะ

ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาในการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม ในเขตพื้นที่การศึกษา ผู้นำศาสนาชุมชนมุสลิม เขตเทศบาลเมืองนราธิวาส ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นเจ้าของมรดก (ผู้ตาย) ได้ให้ทรัพย์สินบางส่วนให้กับลูกของเขา หรือคนอื่นที่ไม่มีสิทธิรับมรดกในช่วงที่เจ้าของมรดกยังมีชีวิตอยู่ แต่ไม่ได้มีการจดบันทึกเป็นหลักฐานไว้ หรือไม่ได้มีพยานจากบรรดาผู้มีสิทธิรับมรดก เช่น พี่น้อง ปัญหาที่จะเกิดต่อเมื่อเจ้าของมรดกเสียชีวิตไปแล้ว ทรัพย์สินของเขาก็กลายเป็นมรดก ทำให้บรรดาผู้มีสิทธินั้นก็จะต้องถึงหลักฐานที่บ่งชี้ว่าเจ้าของมรดกให้แล้ว ส่วนฝ่ายที่ถูกให้นั้น ก็จะอ้างว่า เจ้าของมรดกยกให้แล้ว อาจเป็นไปได้ว่าให้จริงแต่ไม่มีหลักฐานชัดเจน หรือพยานรู้เห็นที่แน่ชัด ทำให้เกิดปัญหาตามมา เช่น เกิดปัญหาทะเลาะกัน ขาดความไว้วางใจ จนบางครั้งอาจจะถึงขั้นตัดขาดความสัมพันธ์ฉันท์พี่น้อง ถ้าเป็นเช่นนั้นก็จะส่งผลต่อการใช้ชีวิต เพราะอิสลามให้ความสำคัญต่อความเป็นฉันท์พี่น้อง สร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดความไม่พอใจกับส่วนแบ่งที่ได้รับ หรือไม่พอใจกับการแบ่งมรดก พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้น ความล่าช้าในการที่แบ่ง กล่าวคือ ยืดเวลานาน บางกรณีก็เป็นยืดเวลาปี จึงจะมีการแบ่ง ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมากในสังคมตอนนี้ และบางครั้งอาจจะมีทายาทเสียชีวิตอีกคนโดยที่ยังไม่ได้รับมรดกอีก เหตุเพราะแบ่งมรดกล่าช้า ทำให้ต้องแบ่งมรดกซ้ำซ้อนเพิ่มอีก ซึ่งจะเกิดปัญหาอื่นมากอีก และพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้มีสิทธิรับมรดกจัดการแบ่งมรดกเอง ไม่ได้แบ่งตามบทบัญญัติอิสลาม โดยเลือกคนที่ตนเองจะแบ่งให้เท่านั้น หรือเลือกคนที่ตนเองชอบ หรือเลือกแบ่งไม่เท่ากัน หรือผู้จัดการแบ่งมรดกไม่ได้มีความเชี่ยวชาญโดยตรง เลยทำให้การแบ่งทรัพย์สินไม่ลงรอยกัน

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม คือ ฝ่ายหญิงไม่ยอมรับส่วนแบ่งของตนเอง เพราะน้อยกว่าส่วนแบ่งฝ่ายชาย เกิดการอิจฉากันระหว่างผู้ได้รับส่วนแบ่ง แบ่งตามบทบัญญัติแล้วแต่ไม่ยอมรับส่วนแบ่งที่ตนเองได้รับ เกิดความไม่พอใจ นำมาซึ่งตัดความเป็นพี่น้อง ภรรยาระหว่างภรรยามีการแย่งชิงมรดกของสามี มีความล่าช้าในการแบ่งมรดก และขาดความรู้ทางด้านศาสนาว่าด้วยการแบ่งมรดก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหวัง บินหะซัน (2549) ที่พบว่า มุสลิมไม่ให้ความสำคัญกับการแบ่งมรดกตามกฎหมายอิสลาม

สาเหตุที่เกิดปัญหาดังกล่าวอาจเกิดจากการขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม พบว่า สาเหตุที่เกิดปัญหา เพราะว่า ความล่าช้าในการแบ่งมรดก กล่าวคือ เมื่อเจ้าของมรดกเสียชีวิตจัดการเรื่องจัดการศพ หนี้สิน และพินัยกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่ไม่ได้ดำเนินการแบ่งมรดกเลย ทำให้เวลายังยาวนาน จนบางครั้งเสียชีวิตอีกคนหนึ่ง และพบว่า สาเหตุที่เกิดปัญหา เหตุเกิดความไม่พอใจในสิ่งที่ถูกแบ่งหรือไม่พอใจกับผู้จัดการแบ่งมรดกที่ทำการแบ่งมรดก ทำให้เกิดการทะเลาะกัน

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม มีสาเหตุมาจาก มีการแบ่งตามบทบัญญัติอิสลามแล้ว แต่เกิดการไม่ยอมรับในส่วนที่ตนเองได้ นำมาซึ่งปัญหาไม่พอใจระหว่างกัน มีความอิจฉากัน และนำสู่การทะเลาะกันตัดความเป็นพี่น้อง หรือสาเหตุขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม และมีสาเหตุที่ไม่ได้แบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม ซึ่งอาจจะไม่มีปัญหา แต่เป็นการขัดต่อบทบัญญัติอิสลาม และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมหวัง บินหะซัน (2549) ที่พบว่า บุคคลทั่วไปขาดความรู้ด้านกฎหมายอิสลาม ลักษณะมรดก และพินัยกรรมจึงควรให้ความรู้แก่มุสลิมในเรื่องกฎหมายอิสลาม

ผลวิจัยจากแนวทางการแก้ไขปัญหาการแบ่งมรดก พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหา อีหม่ามจะเรียกทั้งสองฝ่ายมาประนีประนอม ให้น้ำซัยต พุดคุ้ยปรับความเข้าใจกัน เนื่องจากอีหม่ามแค่ทำตามหน้าที่แบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลามเท่านั้นเอง มิได้ทำหน้าที่ตัดสินว่าคนใดคนหนึ่งสมควรได้ เพราะว่าเรื่องมรดกเป็นเรื่องสิทธิของแต่ละคน หากมีการประนีประนอมกันได้สำเร็จ ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะทุกคนนั้นเป็นพี่น้องกัน และพบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหา จัดการเรียนการสอน หรือจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติให้สัปบุรุษในชุมชน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติ และจัดการอบรมให้ผู้ที่จะมาเป็นผู้จัดการมรดกเพื่อให้เกิดความชำนาญเฉพาะด้าน

ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ คือ แนวทางการแก้ไขปัญหาการแบ่งมรดก มีการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการแบ่งมรดก โดยประสานงานกับผู้นำชุมชน หรือผู้นำศาสนาแต่ละชุมชน และแต่งตั้งบุคคลที่เห็นควรดูแลเรื่องการจัดการแบ่งมรดกในชุมชน และบางแนวทางสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหวัง บินหะซัน (2549) ที่พบว่า ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการแบ่งมรดกแก่สัปบุรุษในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นในการแบ่งมรดก คือ เจ้าของมรดก (ผู้ตาย) ได้ให้ทรัพย์สินบางส่วนให้กับลูกของเขา หรือคนอื่นที่ไม่มีสิทธิรับมรดกในช่วงที่เจ้าของมรดกยังมีชีวิตอยู่ แต่ไม่ได้มีการจดบันทึกเป็นหลักฐานไว้ หรือไม่ได้มีพยานจากบรรดาผู้มีสิทธิรับมรดก ปัญหาเกิดความไม่ไว้วางใจ ปัญหาความล่าช้าในการแบ่งมรดก และปัญหาไม่ได้แบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม จึงมีข้อเสนอว่าควรมีการจดบันทึก หรือมีพยานรู้เห็นในการทำนิติกรรม ต่าง ๆ ของครอบครัว เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในภายหลัง และควรจัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม

2. สาเหตุที่เกิดปัญหา คือ ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม นับว่าเป็นสาเหตุใหญ่ เพราะ ทุก ๆ ปัญหานั้น จุดเริ่มต้นมาจากจุดนี้ คือ ขาดความรู้ จึงมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการจัดการเรียนการสอน หรืออบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งให้กับสัปบุรุษในชุมชน และเกิดประโยชน์ต่อไป

3. แนวทางการแก้ไขปัญหา อีหม่ามจะเรียกทั้งสองฝ่ายมาประนีประนอม ให้น้ำซัยต พุดคุ้ยปรับความเข้าใจกัน หากเราประนีประนอมกันได้สำเร็จ ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะทุกคนนั้นเป็นพี่น้องกัน จึงมีข้อเสนอว่าควรเอาแนวทางนี้ไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการแบ่งมรดก เพราะว่าถ้าทุกคนเข้าใจในเรื่องการแบ่งมรดกตาม

บทบัญญัติแล้ว เชื่อว่าปัญหาจะไม่เกิด เนื่องจากผู้นำศาสนาแค่ทำตามหน้าที่แบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลามเท่านั้นเอง ไม่ใช่ตัดสินว่าใครสมควรได้ ที่เหลือก็อยู่ที่ตนเองแล้วว่าจะยอมรับหรือไม่ เพราะว่าเรื่องมรดกเป็นเรื่องสิทธิของแต่ละบุคคล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อให้มีการพัฒนา และแก้ไขปัญหาการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลามที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่การศึกษา ชุมชนมุสลิมเขตเทศบาลเมืองนราธิวาส ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการนำแนวทางแก้ไขปัญหาของแต่ละชุมชนอย่างไร เพื่อนำมาเป็นชุมชนตัวอย่างที่แก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น
2. เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง ผู้นำศาสนาชุมชนมุสลิม เขตเทศบาลเมืองนราธิวาส ที่ขึ้นทะเบียนมัสยิดกับสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาสเท่านั้น โดยมีการเจาะจงดังนั้นควรจะทำการศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม ในเขตพื้นที่ผู้นำศาสนาชุมชนมุสลิม เขตเทศบาลเมืองนราธิวาส ที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในพัฒนาต่อไป
3. ควรศึกษากระบวนการการแก้ไขปัญหาลึ้นสุดอย่างไร เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแบบอย่างในการแก้ไขและพัฒนาชุมชนอื่น ๆ อีกต่อไป

รายการอ้างอิง

- สมหวัง บินหะซัน. 2549. *การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะมรดกและพินัยกรรมในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย. (2542). *พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมความหมายภาษาไทย*. ซาอูดีอาราเบีย: ศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน
- Al-Bukhari, A. A. M. I. (1999). *al-Jami' al-Musnad Assoheh al-Mukhtasar min Umuri Rasulsallallahu alaihiwasallam*. Riyad: Darussalam.

การให้การสัมภาษณ์

- เจ๊ะอามะ เจ๊ะบือราเฮง. อีหม่ามมัสยิดบูรณะ ชุมชนกำแพงตะโกะ. สัมภาษณ์โดยวรยุทธ อุเชิง เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2559.
- ซอฮึลุลฮาวิ บินโมง. อีหม่ามมัสยิดยามาฮียา อัลยากานี ชุมชนยะกัง 1. สัมภาษณ์โดยวรยุทธ อุเชิง. เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2559.
- นิเวอาลี หะยีนิละาะ. หัวหน้าฝ่ายประนีประนอมของสำนักงานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส. สัมภาษณ์โดยวรยุทธ อุเชิง เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2559.

- มาหามะรือสะลี บินเซ็ง. อิหม่ามมัสยิดอิสติกาล ชุมชนยะกัง. สัมภาษณ์โดยวรยุทธ อุเซ็ง เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2559 และ 8 ตุลาคม 2559.
- มุกตา สะมะอะ. อิหม่ามมัสยิดนูรุลฮูดา ชุมชนฮูหยงตันหยง. สัมภาษณ์โดยวรยุทธ อุเซ็ง เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2559.
- ยา มะสแม. อิหม่ามมานารุลฮูดา (มัสยิดประจำจังหวัดนราธิวาส) ชุมชนชายทะเล. สัมภาษณ์โดยวรยุทธ อุเซ็ง เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2559.
- หะยีญูส อาคุณชาดา. อิหม่ามมัสยิดอันนุร (ปาตานี) ชุมชนตลาดเก่า. สัมภาษณ์โดยวรยุทธ อุเซ็ง เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2559.
- อับดุลรอัยะ มาหะมะ. อิหม่ามมัสยิดดารุลคอยร์ ชุมชนยะกัง 2. สัมภาษณ์โดยวรยุทธ อุเซ็ง เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2559.
- อับดุลฮาเล็ม อาแว. อิหม่ามมัสยิดกำปงตะโกะ ชุมชนจือปอ. สัมภาษณ์โดยวรยุทธ อุเซ็ง เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2559.
- ฮุสเซ็นอาซาม หะยีตอละ. อิหม่ามมัสยิดยูมอียะห์ (ทอพิกา) ชุมชนเมะลือแม. สัมภาษณ์โดยวรยุทธ อุเซ็ง เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2559.

ปัญหาการสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาและแนวทางแก้ไข

The Problems of Teaching Arabic Language for Communication Purpose to Non Arabic Speakers and Solutions

อับดุลรอแมะ สุหลง⁵Abdulramae Sulong¹

(Received: March 12, 2020; Revised: April 13, 2020; Accepted: June 19, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาการสอนภาษาอาหรับของผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ผู้ให้ข้อมูล คือ อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาอาหรับ จำนวน 8 คน และนักศึกษาศาสนาวิชาภาษาอาหรับ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบทดสอบ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอาหรับของผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนภาษาอาหรับ คือ ผู้สอนขาดทักษะการสื่อสารภาษาอาหรับ ขาดการฝึกฝนการใช้ภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารด้วยวิธีการที่หลากหลาย รองลงมาคือ ด้านผู้เรียนที่ไม่สนใจการเรียนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร โรงเรียนมีสื่อไม่เพียงพอทั้งจำนวนผู้เรียน และลำสมัย โรงเรียนไม่มีเจ้าของภาษาอันทำให้ไม่มีโอกาสใช้ภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ขาดการนิเทศ ติดตามและการประเมินผลการใช้หลักสูตร การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร 2) แนวทางการแก้ปัญหาการสอนภาษาอาหรับคือผู้สอนจำเป็นต้องสอนโดยใช้ชุดการเรียนการสอนที่เน้นสรรพนามต่าง ๆ ประพันธ์สรรพนามหรือคำคุณศัพท์ นิยมสรรพนามหรือสรรพนามบอกความเจาะจง คำบุพบท ตลอดจนการใช้คำนามและคำกริยาในรูปต่าง ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันโดยควรเริ่มต้นด้วยสรรพนามเป็นหลักเนื่องจากสรรพนามจะเป็นประธานและคำอื่นจะเปลี่ยนรูปตามประธานไปด้วย 3) ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ

คำสำคัญ: ปัญหาการสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร ผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา แนวทางแก้ไข

ABSTRACT

This research aimed to study 1) the problems of teaching Arabic language for communication to non-Arabic speakers 2) the way how to solve the problems of teaching Arabic language for communication to non Arabic speakers which suitable with non-Arabic speaker students. The informants were 8 Arabic language instructors and the sample group

⁵ สาขาการสอนอิสลามศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

used in the experiment was 20 students in the Arabic language program, Yala Rajabhat University. The research instruments were interview and test, behavior observation form. Data were analyzed using descriptive statistics such as percentage, mean and standard deviation and content analysis and hypothesis testing using t-test statistics. The results of the research were; 1) Problems in Arabic language instruction of non-native learners according to the opinions of Arabic teachers were the teachers lacked communication skills in Arabic, lack of practice in using Arabic for communication using various methods. Secondly, the learners were not interested in learning Arabic for communication. The next issue was the schools do not have enough media for the number of learners and outdated. Another next issue was the schools do not have native speakers, which caused the students had no opportunity to use Arabic for communication continuously. 2) The way to solve the problems of teaching Arabic is the teachers need to teach using teaching packages that emphasize different pronouns, authoring pronouns or adjectives, popular pronouns or pronouns indicate the specific prepositions, as well as the use of nouns and verbs in various forms that are used in everyday life. It should start with the main pronouns because the pronouns will be the subjects of the sentence and other words will be changed according to the subjects. 3) Learners who were managed by learning to practice Arabic language for communication had higher achievement after studying than before studying statistical significance at the level of .01

Keywords: The Problems of Teaching Arabic Language for Communication, Non Arabic Speakers, Solutions

บทนำ

การเรียนการสอนภาษาอาหรับเป็นเรื่องที่สำคัญเนื่องจากภาษาอาหรับเป็นภาษาหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเป็นภาษาพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานที่จำเป็นต้องใช้ในการประกอบศาสนกิจ เป็นภาษาในการศึกษาหาความรู้ทางอิสลามศึกษา อีกทั้งยังเป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสารในโลกอาหรับและภูมิภาคอาเซียน จากการสำรวจของ Internet World Statistics พบว่า ภาษาอาหรับเป็นภาษาที่มีผู้ใช้มากที่สุดอันดับที่ 5 ของโลก และเป็น 1 ใน 6 ภาษาสำคัญที่ใช้ในสหประชาชาติและเป็นภาษาราชการของ 26 ประเทศ เช่น อิรัก คูเวต จอร์แดน แอลจีเรีย บาห์เรน ปาเลสไตน์ ซาอุดีอาระเบีย และอื่น ๆ ภาษาอาหรับ ของศาสนาอิสลามที่เติบโตได้อย่างรวดเร็วที่สุด และมีแนวโน้มว่าจะขยายตัวมากขึ้นทุกปี โดยสถิติล่าสุดในปี 2014 มีผู้พูดภาษาอาหรับได้ทั้งหมด 246 ล้านคนจากทั่วโลก (ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 2558)

ภาษาอาหรับเป็นภาษาวิชาการเนื่องจากใช้บันทึกตำราทางด้านศาสตร์ต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ ดาราศาสตร์ ปรัชญา วรรณกรรมรวมทั้งด้านศาสนาด้วย ดังนั้นภาษาอาหรับมีความสำคัญมากในโลกปัจจุบัน ชาวอาหรับนิยมใช้ภาษาอาหรับในการติดต่อสื่อสารในทุกๆ ด้านทั้งในและต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านธุรกิจ

การค้า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอื่นๆ เพราะคนอาหรับเข้ามาใช้บริการด้านสุขภาพที่โรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทยหลายแห่งเช่น โรงพยาบาลกรุงเทพ โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ โรงพยาบาลเวชธานี ฯลฯ ดังนั้นควรจะมีการสอนภาษาอาหรับให้แพร่หลายในโรงเรียนเอกชนและรัฐบาล เราต้องให้คนต่างศาสนิกมีทัศนคติใหม่เกี่ยวกับภาษาอาหรับ เพราะภาษาอาหรับไม่เฉพาะแค่เรียนเพื่ออ่านอัลกุรอานเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการติดต่อสื่อสารในโลกและเพิ่มการเรียนรู้ภาษาที่ 2 และภาษาที่ 3 นอกจากภาษาอังกฤษแล้ว ควรเลือกภาษาอาหรับเป็นอีกแนวทางที่นำศึกษา เพราะเป็นภาษาที่มีประโยชน์ในเชิงธุรกิจในอนาคต

ปัญหาปัจจุบันของภาษาอาหรับคือ กระจุกตัวอยู่แต่เฉพาะในสถาบันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาเอกชน ฉะนั้นเอกชนควรจะมีการลงทุน เปิดสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารให้กับประชาชนทั่ว ๆ ไป ควรเปิดอบรมคอร์สระยะสั้น และควรสร้างมาตรฐานความรู้ในด้านภาษาอาหรับให้ชัดเจนและน่าเชื่อถือ เช่นเดียวกับภาครัฐบาลควรเปิดการเรียนภาษาอาหรับในระดับมหาวิทยาลัย ในคณะมนุษยศาสตร์ตลอดจนให้ความสำคัญในระดับมัธยมศึกษา โดยเปิดสอนวิชาภาษาอาหรับเป็นวิชาเลือกนอกจาก ภาษาจีน อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น เป็นต้น

การเรียนการสอนภาษาอาหรับปัจจุบันในสถาบันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนายังประสบปัญหาในหลาย ๆ ด้าน เช่นผู้สอนไม่มีแผนการจัดการเรียนรู้แต่จะสอนโดยใช้การสอนแบบบรรยาย ไม่มีกิจกรรมเสริม ไม่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ขาดสื่อการเรียนการสอนภาษาอาหรับที่หลากหลาย เช่น แบบเรียน ห้องปฏิบัติการทางด้านภาษา ผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ภาษาอาหรับหรือใช้ภาษาอาหรับปนกับภาษาอื่น ที่สำคัญที่สุดคือ ผู้สอนไม่ได้จบภาษาอาหรับโดยตรง ขาดความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครูทำให้การสอนไม่มีคุณภาพและไม่มีประสิทธิภาพ (อัมมัดซากิ มาหามะ และอิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต, 2552)

ปัญหาสำหรับผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาอาหรับไม่บรรลุผลสำเร็จในการเรียนภาษาอาหรับโดยเฉพาะภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารหรืออยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐาน ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้ภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันทั้ง ๆ ที่จบหลักสูตรระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง ระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย เนื่องจากการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับผู้เรียนและขาดการประยุกต์ใช้วิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับยุคปัจจุบันซึ่งทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจและไม่ให้ความสำคัญต่อภาษาอาหรับอย่างเท่าที่ควร

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรทบทวนวิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับเพื่อให้สามารถยกมาตรฐานการเรียนการสอนโดยให้ความสำคัญกับภาษาอาหรับด้านการสื่อสารและหันมาเผยแพร่ภาษาอาหรับให้มากขึ้นให้กับสังคมมุสลิมด้วยกันและกับคนต่างศาสนิกเพราะเป้าหมายที่แท้จริงของการเรียนภาษาอาหรับคือเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้ซึ่งเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ภาษาอาหรับขั้นสูงเพื่อตีความบทบัญญัติอิสลามจากอัลกุรอาน อัลหะดีษและหนังสือต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผู้สอนภาษาอาหรับด้านการสื่อสารจำเป็นต้องหาวิธีการและออกแบบการสอนใหม่โดยการเลือกประโยคที่ใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุดมาสอนพร้อมปรับใช้กิจกรรมที่เหมาะสมและพยายามสร้างบรรยากาศการใช้ภาษาอาหรับให้มากที่สุด ผู้สอนควรเลือกประโยคที่ใช้มากที่สุดเกี่ยวกับสรรพนามต่าง ๆ ประพันธ์สรรพนามหรือคำคุณศัพท์ นิยมสรรพนามหรือสรรพนามบอกความเจาะจง คำบุพบท ตลอดจนการใช้คำนามและคำกริยาในรูปแบบต่างๆ ด้วยการฝึกฝนผู้เรียนให้สนทนาเหมือนสถานการณ์นี้เพื่อการสอนภาษาอาหรับด้านการสื่อสารมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นดังข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการสื่อสารภาษาอาหรับของ Mahmud Yakub (2017) ว่า ควรฝึกการ

พูดภาษาอาหรับให้เหมือนกับการฝึกอ่านภาษาอาหรับ สอนกลุ่มคำภาษาอาหรับที่ใช้เป็นประจำให้มากที่สุด ส่งเสริมให้ผู้เรียนสนทนาภาษาอาหรับทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน พูดคุยกับเจ้าของภาษาโดยใช้ซอฟต์แวร์สำหรับการโทรออกด้วยเสียงและฟังคำพูดของเจ้าของภาษาพร้อมเลียนแบบพวกเขาในการสนทนาประจำวัน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นต้องศึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่แท้จริงเกี่ยวกับเรื่องนี้จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นอกจากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วเพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไขสอดคล้องกับปัญหาและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการเรียนการสอนภาษาอาหรับของผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยด้านประชากรเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยอาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร จำนวน 8 คน ในส่วนงานวิจัยเชิงปริมาณ ผู้ให้ข้อมูล คือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอาหรับ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาที่กำลังเรียนรายวิชาภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 20 คน ขอบเขตของการวิจัยด้านเนื้อหา ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนภาษาอาหรับสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาซึ่งศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการอ่าน การเขียน การพูดและการฟัง และศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา และขอบเขตของการวิจัยด้านตัวแปร การสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย เป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และระยะที่ 2 เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง

2.1 วิธีดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 วิจัยเชิงคุณภาพ

2.1.1 ผู้ให้ข้อมูล คืออาจารย์ผู้สอนภาษาอาหรับ โรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ และสถาบันอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ จำนวน 8 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ตอนที่ 2 แนวทางการแก้ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร

2.1.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังนี้

2.1.2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี กระบวนการและวิธีการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร

2.1.2.2 สร้างแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะแบบมีโครงสร้าง แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนภาษาอาหรับของผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร

2.1.2.3 ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของแบบสัมภาษณ์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อคำถามทุกข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00

2.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

2.1.3.1 ขอนหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ และสถาบันอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัย สัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร

2.1.3.2 ติดต่อประสานงานกับครูผู้สอนโดยตรง เพื่อนัดวัน เวลา สถานที่เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์

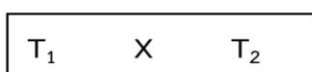
2.1.3.3 ทำหนังสือตอบขอบคุณ ในการให้ความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

2.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 และข้อ 2 โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการประมวลผล เรียงเรียงนำเสนอในรูปความเรียง สรุปตามประเด็นเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

2.2 วิธีดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 วิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research)

2.2.1 ดำเนินการวิจัยตามแบบแผนการวิจัย One group Pretest-Posttest Design โดยมีกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง ซึ่งมีรูปแบบการวิจัยดังนี้ (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2551)

T_1 หมายถึง คะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร

X หมายถึง การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร

T_2 หมายถึง คะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร

2.2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 80 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษารายวิชาภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอาหรับ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย

2.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2.3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยใช้ชุดการเรียนรู้ภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร จำนวน 1 แผน เวลา 12 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์

2.2.3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 37 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.22-0.50 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.725

2.2.3.3 แบบสังเกตพฤติกรรมการใช้ภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 7 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67-1.00

2.2.4 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

2.2.4.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.2.4.1.1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร รูปแบบการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร และกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาอาหรับ

2.2.4.1.2 ศึกษาเนื้อหาวิชาภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระสำคัญของหน่วยการเรียนรู้

2.2.4.1.3 คัดเลือกเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาอาหรับ โดยคัดเลือกประโยคที่ใช้มากที่สุดในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับสรรพนามต่าง ๆ ประพันธ์สรรพนาม หรือคำคุณศัพท์ นิยมสรรพนาม หรือสรรพนามบอกความเจาะจง คำบุพบท ตลอดจนการใช้คำนามและคำกริยาในรูปต่าง ๆ

2.2.5 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.5.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.5.2 วิเคราะห์เนื้อหาวิชาภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร เพื่อนำมาสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร โดยกำหนดความสำคัญของเนื้อหา และกำหนดน้ำหนักของข้อสอบ

2.2.5.3 สร้างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร จำนวน 50 ข้อ แบ่งออกเป็นประโยคที่เน้นคำกริยา 7 ข้อ คำนาม 11 ข้อ คำบุพบท 4 ข้อ สรรพนาม 7 ข้อ ประพันธ์สรรพนาม 8 ข้อ นิยมสรรพนาม 13 ข้อ ซึ่งคำถามต่าง ๆ สอดคล้องกับผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา

2.2.5.4 นำข้อสอบที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องด้านภาษา และตรวจสอบคุณภาพของข้อสอบด้านความเที่ยงตรง โดยการหาค่าดัชนีความ

สอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- + 1 เมื่อแน่ใจ ว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้
- 0 เมื่อไม่แน่ใจ ว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้
- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

มีเกณฑ์การพิจารณา คือข้อสอบที่มีค่าดัชนี IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์ ผลการพิจารณาพบว่าข้อสอบทุกข้อผ่านเกณฑ์ IOC หลังจากนั้นปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จัดพิมพ์เป็นฉบับเพื่อนำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพต่อไป

2.2.5.5 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (tryout) กับนักเรียนโรงเรียนวัดธรรมอิสลาม จำนวน 40 คน เพื่อหาคุณภาพของข้อสอบรายข้อ พิจารณาค่าอำนาจจำแนก (r) คัดเลือกข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป โดยใช้คะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) พบว่า มีข้อสอบผ่านเกณฑ์ จำนวน 38 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22 – 0.50

2.2.5.6 จากนั้นนำข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ ไปตรวจสอบคุณภาพด้านความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่า ข้อสอบมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.687 ผู้วิจัยได้ทำการตัดข้อสอบออก 1 ข้อ (pp4) เพื่อจะได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเพิ่มขึ้นคือ 0.725 สรุปคุณภาพของแบบทดสอบได้ดังนี้

แบบทดสอบ	จำนวนข้อ	ค่า IOC	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ค่าความเชื่อมั่น (KR-20)
ภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร	37	0.67-1.00	0.22 – 0.50	0.725

2.2.6 แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.2.6.1 ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของแบบสังเกตพฤติกรรม พฤติกรรมที่จะสังเกต

2.2.6.2 ศึกษาแนวทางการสร้างแบบสังเกต เขียนแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้แบบมีโครงสร้าง มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 7 ข้อ

2.2.6.3 นำแบบสังเกตพฤติกรรมที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.2.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทดลองและเก็บข้อมูลด้วยตนเองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร โดยใช้ชุดฝึกพูดภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารที่สร้างขึ้น กับกลุ่มตัวอย่าง มีขั้นตอนการเก็บข้อมูลดังนี้

2.2.7.1 ขั้นตอนการทดลอง

ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้เรียนที่ผู้วิจัยทำการสอนด้วยตนเอง อธิบายบทบาทหน้าที่ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้

2.2.7.2 ขั้นตอนการทดลอง

2.2.7.2.1 ผู้วิจัยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร ก่อนการจัดการเรียนรู้

2.2.7.2.2 ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยชุดฝึกพูดภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร ซึ่งในระหว่างการสอนผู้วิจัยได้ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ บันทึกคะแนนพฤติกรรมของผู้เรียน

2.2.7.2.3 เมื่อเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยทำการทดสอบความรู้ของผู้เรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร

2.2.7.3 ขั้นตอนหลังการทดลอง

ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลังเรียน และแบบสังเกตพฤติกรรม มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

2.2.8 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัย

1. ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอาหรับของผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนภาษาอาหรับมากที่สุดคือ ด้านผู้สอนที่ขาดทักษะการสื่อสารภาษาอาหรับพร้อมขาดการฝึกฝนการใช้ภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารด้วยวิธีการที่หลากหลาย รองลงมาคือ ด้านผู้เรียนที่ไม่สนใจการเรียนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร ประเด็นถัดมาคือ ทางโรงเรียนมีสื่อไม่เพียงพอกับจำนวนผู้เรียนและลำสมัย ตามด้วยทางโรงเรียนไม่มีเจ้าของภาษาอันทำให้ไม่มีโอกาสใช้ภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาก็มีปัญหาเช่น ขาดการนิเทศ การกำกับติดตามการใช้หลักสูตร การประเมินผลการใช้หลักสูตร การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

2. แนวทางการแก้ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารให้ได้ผลนั้น ตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนภาษาอาหรับ เสนอแนะว่า ต้องสอนโดยชุดการเรียนการสอนที่เน้นสรรพนามต่าง ๆ ประพันธ์สรรพนามหรือคำคุณศัพท์ นิยมสรรพนามหรือสรรพนามบอกความเจาะจง คำบุพบท ตลอดจนการใช้คำนามและคำกริยาในรูป

ต่าง ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันโดยควรเริ่มต้นด้วยสรรพนามเป็นหลักเนื่องจากสรรพนามจะเป็นประธานและคำอื่นจะเปลี่ยนรูปตามประธานไปด้วย

3. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่า ส่วนใหญ่ ผู้เรียนมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์อยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 65)

4. ผลการสังเกตพฤติกรรมการใช้ภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนซึ่งมีความสามารถอยู่ในระดับมาก ในหัวข้อมีความรับผิดชอบ ร่วมมือและช่วยเหลือให้การทำกิจกรรมดำเนินไปด้วยความราบรื่น รองลงมาอยู่ในระดับปานกลางในหัวข้อ มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมไม่รู้สีกังวุ่นหรือเบื่อ ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมและตามด้วยหัวข้อ สามารถปฏิบัติตามกิจกรรมได้อย่างรวดเร็วและทันเวลา และหัวข้อที่อยู่ในระดับน้อยได้แก่หัวข้อ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ขณะทำกิจกรรมการพูด มีความคล่องแคล่วในการสนทนา สามารถพูดสนทนาโต้ตอบได้ สามารถแสดงท่าทางและมีการเคลื่อนไหวประกอบ ตามลำดับ

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการศึกษาปัญหาการสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ผู้วิจัยขออภิปรายผลโดยยึดตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. ปัญหาการสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษามากที่สุดคือ ด้านผู้สอนขาดทักษะการสื่อสารภาษาอาหรับพร้อมขาดการฝึกฝนการใช้ภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารด้วยวิธีการที่หลากหลาย

ผลข้างต้นอาจเพราะว่าสภาพความเป็นจริงของผู้สอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารในสถาบันต่าง ๆ ไม่ได้จบด้านภาษาอาหรับโดยตรงทำให้ขาดทักษะการสื่อสารภาษาอาหรับและไม่รู้วิธีการสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารอย่างแท้จริงจึงสอนตามความรู้ที่ตนเองมีอยู่ ไม่รู้จักวิธีการฝึกฝนการใช้ภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารด้วยวิธีการที่หลากหลายซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของนฤมล พิตประยูร (2549) ได้กล่าวว่า ปัญหาอุปสรรคในการเรียนการสอนภาษาไทยในมุมมองบริบทของการสื่อสาร ไว้ดังนี้

1) ครูขาดทักษะในการสื่อสาร ครูเป็นต้นแบบ (model) ของเด็กและเด็กก็มักจะเลียนแบบ (modeling) พฤติกรรมของครูจะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตามที่ดังนั้นหากครูในฐานะผู้ส่งสารไม่ได้ตระหนักถึงข้อเท็จจริงหรือยังขาดความระมัดระวังในการออกเสียง

2) ครูขาดความเข้าใจเรื่องจิตวิทยาการสื่อสาร ผู้ส่งสารที่ดีควรต้องวิเคราะห์ผู้รับสารก่อนทำการส่งสารทุกครั้ง ดังนั้นครูในฐานะผู้ส่งสารก็จำเป็นต้องรู้จักเด็กในฐานะผู้รับสารอย่างแท้จริง ครูต้องคำนึงถึงระดับสติปัญญา ระดับการศึกษา ประเทศ เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ความเชื่อ ประสบการณ์ส่วนบุคคลรวมถึงภูมิหลังที่แตกต่างกันของเด็กแต่ละคนเพราะปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อความเข้าใจและความสนใจในการเรียนรู้ของเด็กโดยตรง

3) ครูใช้วิธีสอนแบบเดิม ๆ ทำให้เด็กรู้สึกเบื่อหน่าย ครูต้องปรับเปลี่ยนกลวิธีการสอนเพื่อให้เด็กสนุกกับการเรียน โดยส่งเสริมและกระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยวิธียึดเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียน (child center) มีการฝึกให้เด็กได้ปฏิบัติเองแทนที่ครูจะเป็นฝ่ายพร้อมความรู้ข่าวสารแต่เพียงข้างเดียว

ให้มีการสืบค้นคว้าเรียนรู้ปัญหาและแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยเฉพาะกิจกรรม เสริมต่าง ๆ ที่เป็นกิจกรรมกลุ่มต้องจัดให้เหมาะสม กับความสนใจในแต่ละระดับการศึกษา ลักษณะเฉพาะตัวรวมถึงบทบาททางสังคมของเด็กแต่ละคนปัญหาการเรียนการสอนภาษาอาหรับในประเทศไทย

ปัจจัยหลักของปัญหาในการเรียนการสอนภาษาอาหรับในประเทศไทยระดับอุดมศึกษา โดยมาตรฐานทั่วไปเป็นด้านสุดท้ายที่นักศึกษาจะออกไปสู่วงการประกอบอาชีพ ดูเหมือนว่า ปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นในระดับชั้นเรียนก่อนหน้าจะไหลมารวมศูนย์อยู่ในระดับอุดมศึกษา นอกจากปัญหารอยต่อที่ต้องมาเริ่มต้นจากศูนย์ ทำให้นักศึกษาจำนวนมากสูญเสียเวลาเปล่าแล้ว สามารถสรุปปัญหาใหญ่ ๆ ในการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาปัจจุบัน ได้แก่ ตำราการเรียนการสอนในประเทศไทยมีน้อยและไม่หลากหลายรวมทั้งไม่มีความต่อเนื่อง ไม่มีหลักสูตร ขาดคู่มือครูทำให้มาตรฐานการสอนไม่เท่าเทียมกัน แม้ว่าการเรียนภาษาอาหรับในประเทศไทยแพร่หลายเป็นเวลานานในประเทศไทย แต่ตำราภาษาอาหรับในประเทศไทยไม่ค่อยแพร่หลายมากนัก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มะตอเฮ มะลี พบว่า ปัญหา อุปสรรคการเรียนการสอนภาษาอาหรับในสถาบันอุดมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้พบมากที่สุดคือ เจตคติของนักศึกษาต่อวิชาภาษาอาหรับ เนื่องจากรายวิชาดังกล่าวมีไวยากรณ์และการผันคำกริยาก่อนข้างยากสำหรับผู้เรียนภาษาที่สองหรือภาษาที่สาม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Mahmud Yakob (2017) ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการเรียนรู้อาหรับของนักศึกษามุสลิมประเทศอินเดียพบว่า นักศึกษาที่เรียนภาษาอาหรับที่เป็นภาษาที่สองมีโอกาสใช้ภาษาอาหรับกับอาจารย์เท่านั้นและนักศึกษาดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่ในการใช้ภาษาจึงส่งผลกระทบต่อเรียนภาษาอาหรับและทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาและระบบเสียงของภาษาอาหรับที่ถูกต้อง

ปัญหาดังกล่าวอาจจะเกิดขึ้นจากความแตกต่างด้านธรรมชาติของภาษาเองและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้ระดับเสียงของภาษา อาทิ ความแตกต่างและความเหมือนระหว่างภาษาที่มีอยู่ในระบบเสียงหรืออยู่ในตัวอักษร ภาษาเดิมของผู้เรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (อาอิซะห์ แวมามะ, 2005) กล่าวว่า ในจำนวนประโยชน์ของภาษาประกอบด้วยคำแต่ละคำของภาษาอาหรับย่อมมี แหล่งกำเนิดของคำภาษาอาหรับเรียกว่า **مصدر** (มัตดาร์) ซึ่งเป็นตัวแปรและผันคำเพื่อกระจายคำออกเป็นหลาย ๆ รูปแบบ ด้วยเหตุนี้ มัตดาร์ มีอิทธิพลต่อประโยชน์ของภาษาอาหรับมากที่สุด

2. แนวทางการแก้ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารคือผู้สอนจำเป็นต้องสอนโดยใช้ชุดการเรียนการสอนที่เน้นสรรพนามต่าง ๆ ประพันธ์สรรพนามหรือคำคุณศัพท์ นิยมสรรพนามหรือสรรพนามบอกความเจาะจง คำบุพบท ตลอดจนการใช้คำนามและคำกริยาในรูปต่าง ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันโดยควรเริ่มต้นด้วยสรรพนามเป็นหลักเนื่องจากสรรพนามจะเป็นประธานและคำอื่นจะเปลี่ยนรูปตามประธานไปด้วย

ผลข้างต้นอาจเพราะว่า การสื่อสารในชีวิตประจำวันเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกคนโดยเฉพาะการสื่อสารภาษาต่างประเทศที่เป็นภาษาที่สองหรือภาษาที่สามที่ประสบปัญหาที่ไม่สามารถใช้ได้จริง ๆ ฉะนั้นผู้สอนจำเป็นต้องหาแนวทางการแก้ไข้ปัญหาเพื่อพัฒนาทักษะการสนทนาภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการ ฟัง พูด ในเรื่องนี้ อัซมัด ลูโบะเต็ง (2558) ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัลลียัต (ตาดิกา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาสพบว่า นักภาษาศาสตร์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนภาษาต่างประเทศได้เสนอแนวการสอนแบบใหม่ คือ การสอนเพื่อการสื่อสารโดยมีความเชื่อว่าภาษาไม่ได้

เป็นเพียงระบบไวยากรณ์ที่ประกอบด้วยเสียง คำศัพท์ และโครงสร้างเท่านั้น แต่ภาษาคือ ระบบที่ใช้ในการสื่อสาร ดังนั้นการสอน จึงควรให้นักเรียนสามารถนำภาษาไปใช้ในการสื่อสารได้และจะต้องใช้ภาษาให้เหมาะสมตามสภาพสังคมด้วยสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรพงษ์ คงสัตย์ (2546) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษ 1-2 ของนิสิตชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครราชสีมาพบว่า ผู้สอนจำเป็นต้องแก้ด้วยการจัดอบรม เรียนพิเศษให้กับนิสิตที่มีปัญหาโดยเน้นเรื่องการฝึกทักษะ 4 ประการ ได้แก่ speaking skill, reading skill, listening skill, writing skill และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละสาระการเรียนรู้ควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นิสิตได้ แสดงออกในเรื่องการอ่าน การฟัง การพูด และการเขียนภาษาอังกฤษ

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์อยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 65)

ผลการทดสอบดังกล่าวอาจเพราะว่าผู้เรียนได้เรียนรายวิชานี้ไม่ครอบคลุมทุกเนื้อหาที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนได้เรียนตามหนังสือเรียนอย่างเดียวไม่ได้ปฏิบัติอย่างจริงจังเท่าที่ควรและขาดการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องตลอดจนไม่มีเจ้าของภาษามาสอนในโรงเรียนต่างๆ ปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ al-Khali, K. (2011) ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับการสอนภาษาอาหรับสำหรับนักศึกษาที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา แนวโน้มในอนาคตพบว่า ปัญหาหลักของการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับคือ หนังสือแบบเรียนรายวิชาภาษาอาหรับ ความกระตือรือร้นของผู้เรียนเอง ความชำนาญของผู้สอน สภาพแวดล้อม ความยากของภาษาอาหรับเองและรวมถึงวิธีการภาษาอาหรับด้วย และสอดคล้องกับผลการวิจัย Ismail, H. & Sarkan, M. (2017) ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการสอนภาษาอาหรับสำหรับผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาและแนวทางแก้ไข พบว่า ปัญหาสำคัญของการสอนภาษาอาหรับสำหรับผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาคือ ผู้สอนขาดประสบการณ์สอนภาษาอาหรับสำหรับผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ผู้เรียนไม่มีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ภาษาอาหรับ ผู้เรียนพอใจกับสิ่งที่เขาเรียนในชั้นเรียนเท่านั้น ผู้เรียนไม่ใช่ไวยากรณ์ภาษาอาหรับเพื่อทำความเข้าใจและพูดคุย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ควรเปิดศูนย์สอนภาษาอาหรับสำหรับครูผู้สอนภาษาอาหรับและบุคคลทั่วไปที่สนใจภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร
- 1.2 ผู้สอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารควรเลือกประโยคที่ใช้มากที่สุดในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะประโยคที่ประกอบด้วยสรรพนามต่างๆ ประพันธ์สรรพนามหรือคำคุณศัพท์ นิยมสรรพนามหรือสรรพนามบอกความเจาะจง คำบุพบท ตลอดจนการใช้คำนามและคำกริยาในรูปแบบต่างๆ
- 1.3 ควรมีการนิเทศ กำกับติดตามการใช้หลักสูตรตลอดจนประเมินผลการใช้หลักสูตรปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาวิธีการอื่นๆ ที่สามารถแก้ปัญหาการสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา
- 2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาสื่อการสอนที่ทันสมัยสำหรับการสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาเพื่อประหยัดเวลาการเรียนการสอนในชั้นเรียน
- 2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการใช้รูปแบบการสอนต่าง ๆ สำหรับการสอนภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาเพื่อสามารถใช้รูปแบบที่ได้ผลที่สุดในการสอนรายวิชานี้

รายการอ้างอิง

- ASTV ผู้จัดการออนไลน์. (2558). 10 ภาษาน่าเรียน...ที่เก่งแล้วทุกองค์กรอยากคว้าว้าว. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2559. จาก <http://www.manager.co.th/Campus/ViewNews.aspx>.
- นฤมล พิตประยูร. (2549). บทบาทของการสื่อสารในการจัดการเรียนวิชาการศึกษาทั่วไป : กรณีศึกษารายวิชาภาษาไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานจัดการศึกษาทั่วไปจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- วโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). วิจัยวิทยการวิจัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สุรพงษ์ คงสัตย์. (2546). การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษ 1-2 ของนิสิตชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. นครราชสีมา: วิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
- อัมมัต ฐิโอบะเต็ง. (2558). ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะนะ จังหวัดนราธิวาส. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- อัมมัตซาคี มาหามะ และอิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต. (2552). สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลาม อำเภोजะนะ จังหวัดยะลา. วารสารอัล-นุรบัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 4(6), 73-84.
- อาอิชะห์ แวมามะ. (2555). สำนวจความสามารถใช้แหล่งกำเนิดของคำ (มัจดฺร) ในประโยคภาษาอาหรับ รายวิชาอฺชะรีฟี 2 ของนักศึกษาปีที่ 2 สาขาภาษาอาหรับภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554. สถาบันอิสลาม และอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาส ราชนครินทร์.
- Al-Khali, K. (2011). Musykilat Ta'lim al-Arabiah lighairi al-Natiqin biha wa Taraqu Halliha. *Faculty of Theology Journal*, 32(6), 185-201.
- Ismail, H. & Sarkan, M. (2017). Su'ubat Iktisab al-Muhadasah al-Arabiah lighairi al-Natiqin biha Dirasah Wasfiah ala Tullab Jamiah Ghairsun al-Turkiah. Turki: Jamiah Marmarah.
- Mahmud Yajob. (2017). Su'ubat Ta'allam al-Lughatu al-'Arabiah lil Natiqin Bighairiha : al-Asbab wa Turuqu wa wasail al-'Alaj. Malaysia : Jamiah al-Insaniah.

أثر العرف في بيان حكم القضايا الفقهية المعاصرة

The effect of custom on explaining the ruling of contemporary jurisprudence cases

أنيس فتنافريجاوونج⁶

Anis Pattanaprichawong

(Received: February 20, 2020; Revised: March 27, 2020; Accepted: June 03, 2020)

ملخص البحث

للعرف مكانة عظيمة وشأن مُرتفع في تاريخ الإنسانية قديمًا وحديثًا؛ فالعُرف هو المهيمن، وإليه يُرجع في فَضِّ النزاع بين الأفراد، وهذا يشمل جميع المجتمعات الإنسانية بجميع تركيباتها، فتطبق في المجتمعات القديمة، كما يعمل بها في العصر الحديث. ولمّا جاء الإسلام لم يسلم للانسياق لكلِّ عرف؛ بل وضع مواصفات وشروطًا لقبوله، فقبل بعض الأعراف، كما ردَّ بعضها. واعتبار العُرف في شريعتنا دليلًا على عالميتها، وصلاحتها لكلِّ زمان ومكان، فهي بما تملك من أدوات تستطيع مُواكبة كلِّ جديد. ومن الأسباب التي تدفع الباحث لدراسة هذا الموضوع هي أهميّة موضوع العُرف في حياة الناس؛ حيث يتناول الكثير من شؤون حياتهم، والكثير من الأمور الشرعيّة التي أحالها الشارع بحكمته إلى العُرف والعادة؛ ليناسب حالهم وزمانهم، وللوصول إلى حقيقة العُرف ومكانته كمصدر من مصادر التشريع الإسلامي، ولمعرفة خُدوده ومجال تطبيقه.

الكلمات المفتاحية : العرف ، حكم ، القضايا الفقهية المعاصرة

Abstract

Custom has a great place and high status in the history of humanity, ancient and modern. Custom is the dominant, and to him is due to the conflict resolution of individuals, and this includes all human societies in all their structures, so they are applied in ancient societies, as they do in modern times. And when Islam came, it did not submit to the context for each custom; rather, he set specifications and conditions for his acceptance, and he accepted some customs, as some of them replied. Considering custom in our law as evidence of its universality, and its validity for every time and place, as it has the tools that can keep up with everything new. Among the reasons that motivate the researcher to study this topic is the importance of the topic of custom in people's lives. As it deals with many affairs of their lives, and many legal matters that the street wisely referred to its custom and custom; to suit their

⁶ أكاديمية الدراسات الإسلامية والعربية ، جامعة الأميرة نارا ديواس

condition and time, to reach the truth and its place as a source of Islamic legislation, and to know its limitations and the scope of its application.

Keywords: custom, the ruling, contemporary jurisprudence cases

تعريف العرف لغة واصطلاحاً

وردت عدة معانٍ للعرف في استعمال العرب ، فقد عرف ابن منظور (1408) العرف بأنه ما تعرفه النفس من الخير وتطمئن إليه والإقرار والاعتراف والصبر. وكل هذه المعاني ترجع إلى أصلين هما تتابع الشيء متصلاً ببعضه ببعض والسكون والطمأنينة (ابن فارس، 1391)

وأما تعريف العرف اصطلاحاً فقد عرف حافظ الدين النسفي (1410) العرف بأنه هو ما استقرت النفوس عليه من جهة شهادة العقول، وتلقته الطباع السليمة بالقبول. حينما عرفه البعض بأنه كل ما عرفته النفوس مما لا ترده الشريعة. وهكذا عرفه الفقهاء المعاصرون منهم الدكتور وهبة الزحيلي (1406) بأنه هو ما اعتاده الناس وساروا عليه من كل فعل شاع بينهم أو لفظ تعارفوا على معنى خاص لا تألفه اللغة ولا يتبادر غيره عند سماعه وهو بمعنى العادة الجماعية "

مصطفى الزرقا (1418) بأنه عادة جمهور قوم من قول أو فعل وغيرهما ، وكل هذه التعريفات متقاربة ، ويمكن أن يجمعها بأنه ما استقر في النفوس واستحسنته العقول وتلقته الطباع السليمة بالقبول بين جميع الناس أو غالبهم في جميع البلاد أو بعضها من قول أو فعل مما لا ترده الشريعة وأقرتهم عليه.

أقسام العرف

ينقسم العرف إلى أقسام متعددة باعتبارات مختلفة ، وسأذكر هنا تقسيم العرف باعتبار متعلقه وموضوعه وهو قسمان:

القسم الأول: العرف القولي وهو أن يشيع بين الناس استعمال بعض الألفاظ أو التراكيب في معنى معين كتخصيص اسم الدابة بذوات الأربع .

القسم الثاني: العرف العملي وهو ما تعارفه الناس في أفعالهم دون أقوالهم كتعارف الناس ببيع المعاطاة من غير صيغة لفظية . (القرافي، 1417)

أدلة حجية العرف

استدل بعض الفقهاء القائلين بحجية العرف بأدلة وأشهرها دليلان هما :

1. قوله تعالى : **خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ** (الأعراف: 199)

قال عبد الله بن الزبير رضي الله عنه في تفسير هذه الآية " ما أنزل الله هذه الآية إلا في أخلاق الناس " (أخرجه البخاري، 305/8) فالأخلاق داخل فيما استقرت به النفوس وهو العرف.

2. ماروي عن عبد الله بن مسعود رضي الله عنه قال : إن الله نظر في قلوب العباد فوجد قلب محمد صلى الله عليه و سلم خير قلوب العباد فاصطفاه لنفسه فابتعته برسالته ثم نظر في قلوب العباد بعد قلب محمد فوجد قلوب أصحابه خير قلوب العباد فجعلهم وزراء نبيه يقاتلون على دينه فما رأى المسلمون حسناً فهو عند الله حسن وما رأوا سيئاً فهو عند الله سيئ " (أخرجه أحمد، 379/1)

هذا الحديث وإن تكلم فيه المحدثون في رفعه ووقفه ، ورجح بعضهم بأنه موقوف حسن (العجلوني ، 188/2). ولكن ما تضمنه مما لا يدرك بالرأي فله حكم الرفع ، فقد دل على أن كل ما رآه المسلمون حسناً فهو عند الله حسن ، فإذا كان العرف مما استحسنته المسلمون فهو محكوم بحجيته واعتباره .

وهناك أدلة أخرى على حجية العرف منها :

قوله تعالى : **أَسْكِنُوهُمْ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وَجْدِكُمْ وَلَا تُضَارُّوهُمْ لِتُضَيِّقُوا عَلَيْهِمْ وَإِنْ كُنْ أُولَتْ حِمْلٍ فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِمْ حَتَّى يَضَعُوا حَمْلَهُمْ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَارْتُوهُمْ أَجُورَهُمْ وَأُمِّرُوا بَيْنَكُمْ بِمَعْرُوفٍ وَإِنْ تَعَاسَرْتُمْ فَسْتَزِضْ لَهُ أُخْرَى (الطلاق: 6)**

قال السعدي (1419) في تفسير هذه الآية " أمر الله بسكناهم على وجه لا يحصل به عليهن ضرر ولا مشقة وذلك راجع إلى العرف "

حديث " عن عائشة رضي الله عنها : قالت هند أم معاوية لرسول الله صلى الله عليه و سلم إن أبا سفيان رجل شحيح فهل علي جناح أن آخذ ماله سرا ؟ . قال (خذي أنت وبنوك ما يكفيك بالمعروف) " (أخرجه البخاري، 405/4)

قال ابن حجر (1380) في شرح هذا الحديث " فأحالتها على العرف فيما ليس فيه تحديد شرعي "

شروط اعتبار العرف

العرف الذي يعتبر حجة عند الفقهاء يلزم أن يتوفر فيه الشروط الأربعة وهي :

1. أن يكون العرف مطرداً أو غالباً. ومعنى اضطراد العرف أن يعمل به في جميع الحوادث من غير تخلف. ومعنى غلبته أن يكون شائعاً في أكثر الحوادث.

2. أن يكون العرف المراد تحكيمه في التصرفات قائما عند إنشائها. وذلك بأن يقارن العرف الفعل دون تأخير، فلو كان العرف طارئا فلا عبرة به سواء كان التصرف قولاً أو فعلاً .
3. ألا يعارض العرف تصريح مشروعه بخلافه. فإذا وجد تصريح يخالف دلالة العرف فإنه حينئذ يصار إلى ما صرح به ويترك العرف.
4. ألا يكون العرف مخالفاً لنص شرعي بحيث يكون العمل به تعطيلاً للنص. (السيوطي، 1407)

أثر العرف في فقه المعاملات

أثر العرف في خيار المجلس

خيار المجلس هو أن يكون للمتعاقدين الخيار في إمضاء البيع أو فسخه ما دام في مجلس العقد ولم يتفرقا بأبدانهما وإن طال المجلس. وهذا يقول به النووي (1425)

والمراد بمجلس العقد هو الوحدة الزمنية التي تبدأ من وقت لحاق القبول بالإيجاب مطابقا له وتنتهي بطرؤه التفرق بالأبدان وما في معناه عن مكان التعاقد.

ومن أثر العرف في خيار المجلس هو إذا كان التعاقد بالبيع عن طريق الهاتف فخيار المجلس يمتد إلى انتهاء المكالمة ووضع سماعة الهاتف.

وأياضا إذا كانت العقود تبرم عن طريق الإنترنت فينتهي خيار المجلس عندما يفتح الموجب للرسالة الإلكترونية للقبول ويقرؤها ولا يرد القبول .

أثر العرف في قبض المبيع

قبض المبيع هو تمكين المشتري من التصرف في المبيع والانتفاع به دون عائق ومن أثر العرف في قبض النقود عند الصرف:

يقوم تسلم الشيك مقام القبض عند توفر شروطه يعتبر القيد في دفاتر المصرف حكماً القبض لمن يريد استبدال عملة بعملة أخرى.

أثر العرف في وفاء القرض

عند تغير قيمة النقود العبرة في الديون الثابتة بعملة ما — هي بالمثل وليس بالقيمة لأن الديون تقضى

بأمثالها

أثر العرف فيما تنعقد به الوصية

تعتقد الوصية إيجاباً بكل لفظ يدل عليه نحو وصيت لفلان بكذا أو ادفعوا إلى فلان كذا بعد موتي، وتعتقد أيضاً بالخط والكتابة كما في حديث "إلا ووصيته مكتوبة عنده" (أخرجه مسلم، 74/11) ومن أثر العرف فيما انعقدت به الوصية هو الختم أو التوقيع.

أثر العرف في تعريف اللقطة

وصفة التعريف أن ينادي "من ضاع منه شيء" وقد أمر النبي صلى الله عليه وسلم بتعريف اللقطة كما في حديث زيد بن خالد الجهني رضي الله عنه قال : سئل رسول الله صلى الله عليه وسلم عن اللقطة ، الذهب أو الورق ؟ فقال " اعرف وكاءها وعفاصها ثم عرفها سنة " (أخرجه البخاري ، الرقم 1722)

ومن أثر العرف تعريف اللقطة في تعريف اللقطة هو الإعلان عنها في وسائل الإعلان المختلفة من صحيفة أو إذاعة أو تلفاز وغيرها.

أثر العرف في صيغة عقد الوكالة

شرعت الوكالة دفعا للحاجة وتحصيلاً لمصلحة الآدمي ومن أثر العرف فيها هو تسديد رسوم وفواتير الخدمات العامة كالجوال بواسطة مواقع البنك على الانترنت.

أثر العرف في صيغة الضمان وما ينعقد به

الضمان هو التزام ما وجب أو يجب على غيره مع بقاءه عليه ويصح الضمان في كل حق من الحقوق المالية الواجبة أو التي تؤول إلى الوجوب كثمن المبيع والقرض والأجرة وقيمة متلف ونحوها. (ابن قدامة، 72/7)

ومن أثر العرف في صيغة الضمان والكفالة هو أن أغلب الشركات والمؤسسات التي يتعامل معها الناس بالتقسيط تطلب كفيلاً وقد لا يتيسر للكفيل أن يحضر إلى الشركة فيتم تقديم الكفالة عن طريق الإللكترونية بأن يكتب الكفيل إيجابه إلكترونياً فإنه يصح العقد ويعتبر كفالة صحيحة .

أثر العرف في عقد الإيداع

عقد الإيداع هو توكيل رب المال غيره في حفظه بلا عوض. وقبض الوديعة بالفعل أن يتناول المستودع الأشياء المراد إيداعها من المودع ووضعها في محله. ومن أثر العرف في قبض الوديعة هو إدخال السيارات إلى مواقفها الخاصة في الفنادق والمطارات ونحوها .

أثر العرف في فقه الأسرة

المراد بفقہ الأسرة هو ما يتعلق بشؤون البيت من الزواج والطلاق والخلع والنفقة والرضاع وغيرها.

أثر العرف في اللفظ الصريح في الطلاق

يرى الحنفية والحنابلة أن الذي يشهد على كون اللفظ صريحاً أو كناية هو عرف الاستعمال ، فإن شاع استعمال اللفظ عرفاً في الطلاق كان صريحاً وإن احتمل ولم يدل عليه دلالة مباشرة كان كناية. (ابن عابدين، 252/3)

أثر العرف في الكسوة

يرى جمهور الفقهاء من الحنفية والمالكية والشافعية أن من حق الزوجة أن تكسى مرتين في السنة ، أحدهما في أول الشتاء والأخرى في أول الصيف (الرملي، 434/3).
بينما يرى الحنابلة أن من حقها أن تكسى مرة في أول السنة جميع ما تحتاجه منها الشتوية والصيفية . (البهوتي، 246/3)

ومنشأ اختلافهم هو اختلاف في الأعراف.

أثر العرف في استئذان البكر لعقد الزواج

دلالة السكوت من البكر عند استئذائها لعقد الزواج على الإذن فيه والرضا به لدلالة العرف في مثلهن من الخجل يفيد ذلك .

أثر العرف في تعجيل جزء من المهر

تعارف الناس في بعض البلاد على تعجيل نصف المهر أو ثلثيه عند عقد النكاح وتأجيل الباقي إلى الوفاة أو الطلاق.

أثر العرف في نفقة الزوجة

يرجع تقدير نفقة الزوجة على الزوج إلى المتعارف المعتاد بين أمثالهما وبحسب حالهما غنى وفقراً .

الخاتمة

بعد استعراض لقاعدة العادة والعرف، وإلحاقها بنماذج مختلفة من الفروع والمسائل الفقهية، وذكر أثرها في بيان حكم القضايا الفقهية المعاصرة، فإنني أجمل النتائج التي تجلت من خلال هذا البحث فيما يلي:

1. إن أجمع ما يمكن أن يكون تعريفا للعرف ، أن يعرف بأنه : (ما استقر في النفوس ، واستحسنه العقول، وتلقته الطباع السليمة بالقبول بين جميع الناس، أو غالبهم ، في جميع البلاد ، أو بعضها ، من قول ، أو فعل، مما لا ترده الشريعة، وأقرتهم عليه)
2. إن العرف من الأدلة التي اختلف فيها الفقهاء.
3. إن اعتبار الشريعة الإسلامية لأعراف الناس الصحيحة وعوائدهم هو أكبر دليل على سماحة هذه الشريعة، برفعها للحرج عنهم
4. أنه يرجع إلي العرف في فهم معاني الكتاب والسنة بما هو المعهود عند العرب في مخاطباتهم ومعاملاتهم
5. تغير فتوى المتأخرين في صريح ألفاظ الطلاق وكنائياته وفي غيره من المباحث اللفظية عن فتوى المتقدمين هو دليل علي تغير الفتيا بتغير الأزمان
6. إن أكثر المذاهب توسعا في الأخذ بالعرف هو المذهب الحنفي، والمذهب المالكي ، إلا أن ذلك لا ينفي أن المذهب الحنبلي ، والشافعي قد عملا به كثيرا، وحكما هـ في مجاله ما أمكنهما ذلك .

توصيات واقتراحات

هناك توصيات واقتراحات من الباحث وهي :

1. على المفتي والقاضي في القضايا التي يكون الحكم فيها للعرف أن يكون صافي الذهن عن فتاوى الفقهاء المسطرة في كتبهم في أمثال تلك المسألة ؛ ليحكم بالعرف الوقتي القائم وقت الفتوى .ولذلك لابد أن ينظر اليوم ، وبشكل جاد إلي تطبيق الأخذ بالعرف الوقتي عند القضاء بنفقة المرأة ، والأولاد ، وأن يراعي فيها الكفاية بحسب الوقت الذي يقضي فيه؛ لتغير الزمن ، ومستوي المعيشة، واحتياجات المرأة ، والأولاد، ومستلزماتهم، كما لابد وان ينظر إلي هذه المسألة في غيرها من القضايا سواء الأسرية أو غيرها .
2. أهمية التقيد ببعض الضوابط والمعالم العامة أثناء إجراء عملية فهم النصوص وتأويلها، ومن ثم محاولة استنباط الأحكام وتقريرها من خلال ذلك .

المصادر والمراجع

- ابن حجر، أحمد بن علي العسقلاني. (1380). فتح الباري. القاهرة: المطبعة السلفية .
- ابن عابدين، محمد أمين بن عمر. (1404). رد المختار على الدر المختار. مصر: مكتبة مصطفى البابي الحلبي وألاده.

- ابن فارس، أبي الحسين أحمد بن فارس بن زكريا. (1391). معجم مقاييس اللغة. مصر: مطبعة مصطفى البابي الحلبي.
- ابن قدامة، موفق الدين أبي محمد عبدالله بن أحمد بن قدامة المقدسي. (1408). المغني شرح مختصر الخرقي. القاهرة: دار هجر.
- ابن منظور، أبي الفضل جمال الدين محمد بن مكرم بن منظور الإفريقي. (1424). لسان العرب. بيروت: دار صادر.
- أحمد بن حنبل. (1430). المسند. بيروت: مؤسسة الرسالة.
- البخاري، أبو عبد الله محمد بن إسماعيل. (1437). صحيح البخاري. بيروت: دار الفكر.
- البهوتي، منصور بن يونس بن صلاح الدين. (1431). كشف القناع عن متن الإقناع. بيروت: دار الكتب العلمية.
- الرملي، محمد بن أبي العباس أحمد. (1424). نهاية المحتاج إلى شرح المنهاج. بيروت: دار الكتب العلمية.
- السيوطي، جلال الدين عبد الرحمن بن أبي بكر. (1403). الأشباه والنظائر في قواعد وفروع فقه الشافعية. بيروت: دار الكتب العلمية.
- الشربيني، محمد الخطيب. (1377). مغني المحتاج إلى معرفة معاني ألفاظ المنهاج. مصر: مطبعة مصطفى البابي الحلبي.
- عبد الرحمن بن ناصر السعدي. (1434). تيسير الكريم الرحمن في تفسير كلام المنان. الرياض: دار السلام.
- مسلم بن الحجاج القشيري النيسابوري. (1431). صحيح مسلم. بيروت: دار الكتب العلمية.
- العجلوني، إسماعيل بن محمد. (1351). كشف الخفاء ومزيل الإلباس عما اشتهر من الأحاديث على ألسنة الناس. فلسطين: مكتبة القدس.
- القراقي، أبو العباس أحمد بن إدريس. (1429). نفائس الأصول في شرح المحصول. مكة: مكتبة نزار مصطفى الباز.
- مصطفى أحمد الزرقا. (1425). المدخل الفقهي العام. دمشق: دار القلم.
- النسفي، أبو البركات عبد الله بن أحمد بن محمود حافظ الدين. (1410). كنز الدقائق. بيروت: دار الفكر.
- النووي أبي زكريا يحيى الدين يحيى بن شرف. (1420). المجموع شرح المهذب. بيروت: دار الفكر.
- النووي، يحيى بن شرف. (1425). صحيح مسلم مع شرح النووي. بيروت: دار الكتاب العربي.
- وهبة الزحيلي. (1406). أصول الفقه الإسلامي. دمشق: دار الفكر.